A. C.

BIBLIOTHECA CZARTORYSCIANA CRACOVIAE
II
89709

MNK-XVI-2097
Ew

ONE.

OUI.

Remarques

SUR

LA POLOGNE

EN PROSE ET EN VERS,

AVEC VIGNETTES, MUSIQUE

ET ACCOMPAGNEMENT DE PIANO.

PAR

L'ABBÉ THOMAS PRANIEWICZ.

VOL. II.

Paris.

1836.

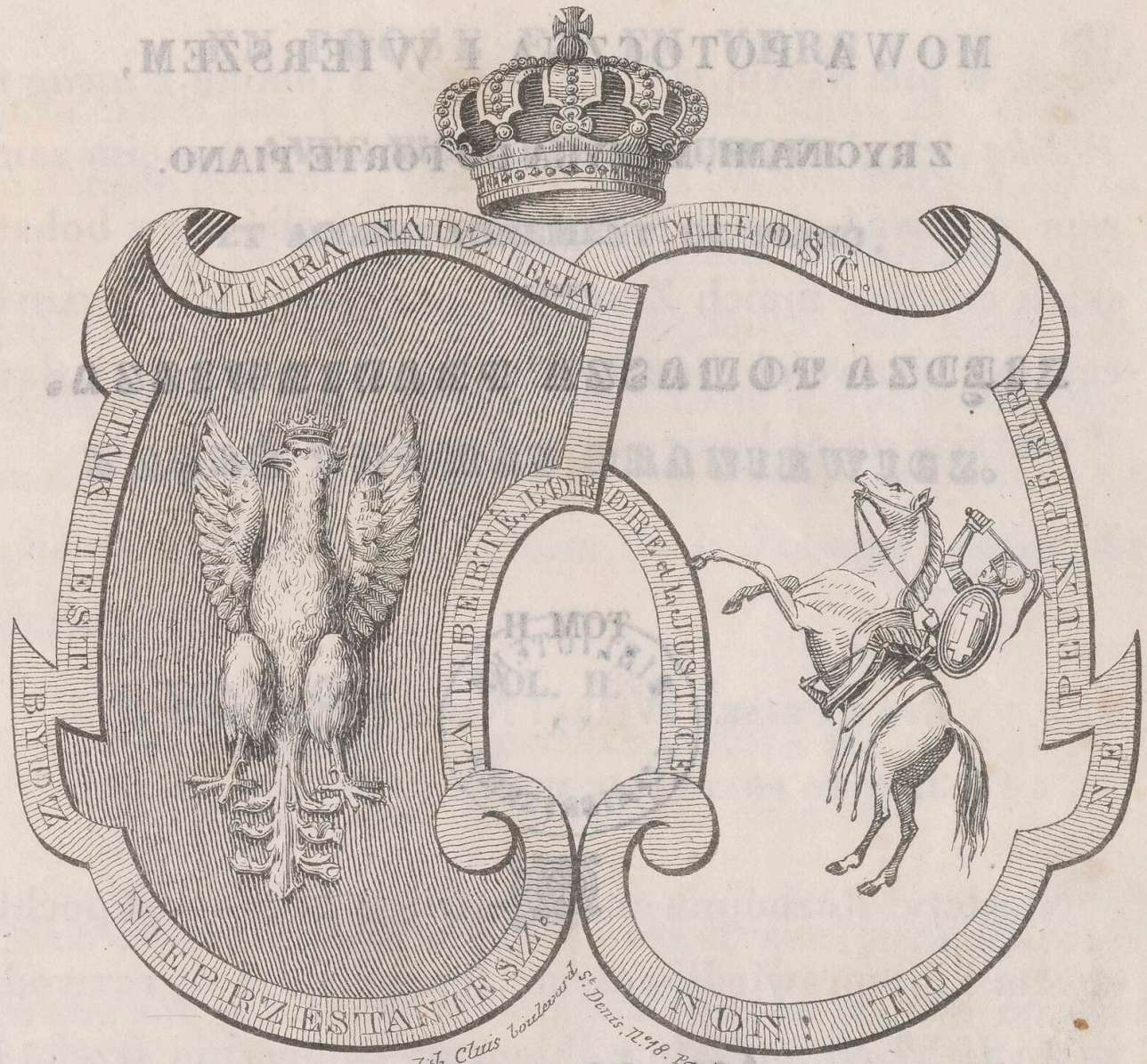
REMARQUES SUR LA POLOGNE.

REMARQUES SUR LA POLOGNE.

UWAGI

NAD

POLSKĄ

Lith Cluis boulevard St. Denis, N.°18. Paris.

REMARQUES

SUR LA

POLOGNE.

Uwagi

NAD

POLSKĄ

MOWĄ POTOCZNĄ I WIERSZEM,

Z RYCINAMI, MUZYKA DO FORTE PIANO.

PRZEZ

XIĘDZA TOMASZA PRANIEWICZA.

TOM II.

BIBLIOTEKA CZARTORYSKICH
89709 II

W Paryżu.

W DRUKARNI P. BAUDOUIN,

PRZY ULICY MIGNON, 2.

1835.

Remarques

SUR

LA POLOGNE

EN PROSE ET EN VERS,

AVEC VIGNETTES, MUSIQUE

ET ACCOMPAGNEMENT DE PIANO,

PAR

L'ABBÉ THOMAS PRANIEWICZ.

VOL. II.

Paris.

IMPRIMERIE DE P. BAUDOUIN,

RUE ET HÔTEL MIGNON, 2.

1835.

Z. ARCHIWUM X. WDY
KS. J. CZARTORYSKICH

PRZEMOWA.

Jak w pierwszym tak w niniéjszym tomiku *z uwag nad Polską*, ciągle z tą samą nieosobistością jest moim zamiarem opiewać dzieje historyczne i weselić się z bohaterskich czynów moich Ziomków, nazywając ich Synami Ojczyzny! prawemi Bohaterami, izrzódłem polskiéj sławy! Wyrażając się na koniec w te słowa:

Żyć z Polski Wiarą! Nadzieją! Miłością!
Jest to pokryć się wieczną dostojnością!

Niestety: Rozbójnik cnoty powiada, że to jest pochlebstwem i niesprawiedliwością. Następnie ja się rozwodzę, że bydź Wielkim Człowiekiem niekoniecznie trzeba być Królem, ale żebym się mieścił w celu Dwudziestu-miliono wej Polski nadewszystko w terazniejszych okolicznościach dosyć jest wzywać Opatrzność Najwyższą na zachowanie Adama Pierwszego i tych wszystkich, którzy z Nim cierpią i umierają dlà zbawienia kraju polskiego! Niestety: Wi-

PRÉFACE.

Il n'existe pas plus de personnalité dans ce volume que dans le premier; mon but dans les *Remarques sur la Pologne*, est de mettre au jour des faits historiques, d'en montrer tout le prix, de m'enorgueillir des traits héroïques de mes compatriotes et d'avoir la douce satisfaction de citer les noms glorieux des FILS de la patrie, de ces héros qui font la vraie gloire de la Pologne! enfin, de m'écrier :

LA CHARITÉ, L'ESPÉRANCE ET LA FOI,
RELÈVERONT LA POLOGNE, JE CROI.

Mais hélas! le malveillant prétend que je ne suis inspiré que par la flatterie et l'imposture. Je prouve ensuite que pour être grand il n'est pas nécessaire d'être roi; et pour me renfermer dans l'opinion de vingt millions de Polonais, je me contente, dans l'état actuel des choses, d'implorer du TRÈS-HAUT la conservation d'ADAM PREMIER et de tous ceux qui, comme lui, souffrent ou meurent pour le salut de la Pologne! Mais le corrupteur de vérités

chrzyciel prawdy głosi, że to jest żarcikiem niewczesnym. Wciągu dalszym mojéj pracy, ja się wyrażam; Bracia! żeby niechybieć na żądanie Dwudziestu-milionowego Ludu! jedność jest hasłem naszém, a zaś Polski wolnością nieomylną!

Przebóg: zgnilizna republikancka objawia, że to jest dziełem jenialném. Mam że się trwożyć z tych, i tém podobnych miotactw. Nie, mój Boże! Nie; wszędzie się odezwię z Królem Dawidem! mówiąc; «gdybym sam jeden walczył przeciwko armii ogromnéj, gdybym wreszcie był pogrążonym w nieoświeceniu barbarzyńskiem lub w cieniu śmierci» nieprzestanę być narzędziem prawdy i za godłem Dwudziestu-milionowéj Polski! Byłoby to wojnę prowadzić bez najmniejszego skutku, żebym chciał tu wykreślać osobistość wszystkich bluźnierstw, które się womitują przeciwko moim zabawom; ja to zamilczę i chciałbym, żeby nigdy onych nie było. Lecz historya! historya będąc matką wszelkiej prawdy, wyraźnie zgłosi osobistość i wykryje zbrodniarzów: ale cóż ona powie? O tóż *Videte*.

Niegdyś Obrońcą Ojczyzny,
Dziś narzędziem Moskiewszczyzny.
Niegdyś Człowiekiem powagi,
Dziś żółcią nieznośnéj zgagi.

prétend que ce n'est qu'une bagatelle inopportune. Je m'explique dans la suite de mon ouvrage en disant : Amis ! pour accomplir le vœu de vingt millions d'hommes qui composent NOTRE NATION ! notre devise doit être l'union, qui doit rendre immanquable l'indépendance de la patrie !

L'obscène rebut du républicanisme prétend que c'est la ressource des esclaves. Dois-je m'allarmer de semblables ordures ? Non, mon Dieu, non ! m'écrierai-je partout avec le roi David ! Quand je combattrais moi seul contre une armée formidable, quand même je serais précipité dans les ténèbres et entouré des ombres de la mort, je ne cesserai jamais de confesser la vérité et d'être l'interprète de vingt millions de Polonais ; ce serait faire la guerre sans profit que d'établir ici quelques personnalités pour les injures dont on a gratifié ces opuscules, fruits de mes loisirs ; je préfère les passer sous silence et je voudrais qu'il n'en soit jamais fait mention. Mais l'histoire ! l'histoire qui est la mère de toute vérité, établira elle-même les personnalités et publiera les crimes : que dira-t-elle alors ? *Videte*.

Jadis, défendant la patrie,
Maintenant servant la Russie ;
Autrefois digne de respect,
Être aujourd'hui vraiment abject ;

Słowem złożył swe przymioty
Na przyjaciela niecnoty;
Czyli że z Moskwą bezczelną,
Pokrył się hańbą piekielną.
Cóż kraj powie na te błoto?
Smiało rzeknie precz niecnoto. .

Co do *Uwag* nad *Polską*, ani wyrazy pianą zmiękłe Rozbójnika cnoty, ani bezwstydne miotactwa Nowochciel-ca, ani zgnilizna republikancka niestrwożą mnie poczy-nać, działać i kończyć z tą miarą.

Toż mi Bohatyr! toż kraju Obrońca!
Żył dla Ojczyzny i słynie bez końca!

Au mal employant son génie,
Il est traître et sans énergie;
Du czar, il aide les complots,
Et d'enfer c'est l'un des suppôts;
Que faire avec ce misérable?
On répondra : qu'il aille au diable.

Quand aux *Remarques sur la Pologne*, ni l'astuce des discours malveillans, ni les outrages du corrupteur de vérités, ni l'obscène rebut du républicanisme ne pourront m'empêcher de commencer, de continuer et de terminer par ces mots :

VOILA LES FILS DIGNES DE LA PATRIE,
N'ONT ÉPARGNÉ NI LEURS BIENS NI LEUR VIE!

ADAM I.

Śpiew Bohaterski

Chant Héroïque

Allegretto.

PIANO.

Chant.

Nie-u-sy pią Ja-giel-lo-ny pó--ki Pol ska Pol -ska, bę-dzie
Nos Ja gel-lons sur--gi--ront au jour de l'in-de--pen-dan-ce

dzisiaj w Arce-dla o-bro-ny stwierdzaią, się, w każ-dym względzie.
maintenant dans l'arche ils font ce que prescrit la pru-den-ce.

Tak iest świetne Bohatery zamiar wasz swięty i szczery Adama Pierwszego w ramie
De l'en-fer tout le charnier veut en vain d'Adam premier ra-valer la noble vi-e

same pie-kło nie-prze-ła-mie sa-me pie-kło nie-prze-ła-mie.
il vaincra par son gé-ni-e il vaincra par son gé-ni-e.

4 3 2

S.

CIĄG

SPIEVU BOHATERSKIEGO.

Nie usypią Jagiellony
Póki Polska, Polską będzie!
Dzisiaj w Arce dla obrony,
Stwierdzają się w każdym względzie!
Tak jest świetne Bohatery!
Zamiar wasz święty i szczery,
Adama Pierwszego w Ramie
Same piekło nieprzełamie!

Za tymże śladem Jenerał
Woyczyński wszędzie był wzorem,
Gdy za krajem się wywierał,
Idąc Jagiellonów torem.
Przemysław Drugi też ładnie,
W Polsce królował przykładnie,
Będąc tronu possesorem
Działał z krajowym honorem.

SUITE

DU CHANT HÉROÏQUE.

Nos Jagellons surgiront
Au jour de l'indépendance,
Maintenant dans l'arche ils font
Ce que prescrit la prudence.
De l'enfer tout le charnier
Veut en vain d'Adam premier,
Ravaler la noble vie,
Il vaincra par son génie.

Des Jagellons Woyczynski
Suit en tout le noble exemple,
Pour son courage inoui
Chacun de nous le contemple.
Tel le second Premislas
Ne se montra jamais las,
Tant qu'il porta la couronne,
D'orner de vertus son trône.

Z chwałą dochodził mężnie
Ambroży Skarzyński sławy,
Że z odwagą i dołężnie
Bronił wartość polskiéj sprawy.
Bolesław pobożnym zwany
Żył za krajem bez nagany,
Że z jego potomstwa gronu
Stali się godnemi tronu.

Ladnie Skarzyński Jenerał.
Dowodził pod Dębem Wielkim,
Że moskalów tam wypierał
Z chwałą i honorem wszelkim.
Musiał i Kazimierz Drugi
Wskazać wartość swej usługi,
Że go naród rozczulony
Wzywał do Ojca korony.

Takim był nieustraszony
Jenerał Gawroński wszędzie,
Gdy wśród boju krwią zbroczony
Rzekł, z tąd kraj nasz Polską będzie!
Nie mniéj też Władysław Drugi
Znany z krajowej usługi,
Walczył stale i z pochwałą,
By posiadał Polskę całą!

C'est d'Ambroise Skarzynski
La valeur et le courage,
Qui, dispersant l'ennemi,
En fit un si grand carnage.
Tel Boleslas le pieux,
Figure entre les aïeux
Des rois, qui par leur génie
Ont illustré la patrie.

Le général Skarzynski
Sut bien illustrer sa vie,
Lorsque sous Dembe-Wielki
Il a vaincu la Russie.
Casimir deux triompha
De même alors qu'il monta
Par sa gloire et son génie
Au trône de la patrie.

L'intrépide Gawronski
Dont on connaît la vaillance,
Dit en battant l'ennemi :
Vivons pour l'indépendance.
Ainsi Ladislas second
Sut dans son esprit profond
Assurer par son génie
Le bonheur de la patrie.

Dowodził ojczyzny synów
Sznajde bohaterskiem tchnieniem,
Że grad polskich karabinów
Stał się wolności nasieniem!
Też Mieczysław okazały
Dożył w Polsce pięknéj chwały,
Że przy nim ciemne pogaństwo
Ochrzciło się w Chrześciaństwo!

Jenerał Konarski w wieku,
Lecz gdy za ojczyzną w boju,
Takie siły w tym człowieku,
Że rusin mdlał z niepokoju.
Podobnież Mieczysław stary
Miał w tém nadzwyczajne dary,
Gdy koronę odziedziczył
W ojcowskiéj randze się liczył.

Ranami kryty do koła
Pod Ostrołęką Jenerał
Wroniecki nie o ból woła,
Lecz by los kraju popierał.
Tak Bolesław Kędzierzawy
Czuły dla krajowej sprawy,
Inaczej nieustępował,
Aż w niemocy się znajdował.

Sous les ordres de Sznaydé,
Les enfans de la patrie
Ont su de la liberté
Assurer la noble vie.
Miecislas eut le bonheur
De se combler de splendeur,
Abattant le paganisme
Pour lever le christianisme.

Konarski, le général,
Sut toujours, malgré son âge,
Faire aux Russes tant de mal
Qu'ils en perdaient le courage.
Tel Miecislas se montra
Si vaillant qu'il culbuta,
Quoiqu'au déclin de sa vie,
Les soldats de la Russie.

Wroniecki, le général,
Sait prouver son génie,
Aucun coup ne lui fait mal
Tant il songe à la patrie.
Tel Boleslas-le-Crépu,
De nos ennemis a pu
Triompher toute sa vie
Pour l'honneur de la patrie.

Pokrył się nieśmiertelnością
Breański Pułkownik śmiały,
Że za jego otwartością
Krajowi dał dowód chwały.
Również Branicki Starosta
Mąż dzielny i dusza prosta,
Żył za krajowym honorem,
Chodząc Jagiellonów torem.

Janowicz z męstwa pocisku
W bitwie z dwudziestu kozaków,
Rzekł; prędzej legnąć w bojowisku,
Niż być nie sławą Rodaków!
Pułaski tymże rodzajem
Krew lał życie dał za krajem,
By się pozbył najezdników,
Z chwałą swoich rówieników.

Niegdyś Francuz Bayard sławny,
Dziś Kruszewski wygórował,
Polak i Sarmata jawny,
Również za krajem celował.
Balent Chorąży też rzadki,
Tak na męztwo jak wypadki,
Pierwszy na wały się wznaszał,
I tam zwycięztwo ogłaszał.

Du colonel Breanski
La franchise a fait la gloire,
Sa valeur lui donne aussi
Une place dans l'histoire.
De Branicki l'on connaît
L'esprit ardent, qui voulait,
En obtenant nos suffrages,
Avoir aussi nos hommages.

Janowicz, courageusement,
Se battant contre vingt cosaques,
Dit : Je mourrai; mais lâchement
Je ne tournerai pas casaque.
Pulaski de même, hardiment,
Eut chargé seul un régiment;
Et toujours sa rare énergie
Fut utile à notre patrie.

De Bayard qu'il égala,
Imitant la noble vie,
Kruszewski se signala
En servant notre patrie.
Tel, maréchal des logis,
Balent à nos ennemis,
Savait aux champs de la gloire
Annoncer notre victoire.

Wielebnie wskazał rzetelność
W sprawie ojczystej Pułkownik
Kuszel głosząc jego dzielność,
Że nieśmiertelny wojownik.
Również Chorąży koronny
Sobieski z usług niepłonny,
Że się stał na wieczność znanym,
I za Bohatyra mianym.

Będąc w kraju tęgo bije,
W Emigracyi też z chwałą,
Pułkownik Paprocki żyje,
Ucząc mustry młodzież śmiałą.
Też Hołdakowski Pułkownik
Był to potężny wojownik,
Że aż do śmierci się bronił
By całość Polski zasłonił.

W Lubartowie z podziwieniem
Leśniowski męztwo dochował,
Że, stu żołnierzy ramieniem
Korpus cały uratował.
Podobnież Łaszcz okazały,
Na tatarskiej wojnie śmiały,
Tysiące na bojowisku
Słał z jego męztwa pocisku.

Par sa franchise, Kuszel,
Sut justifier sa gloire,
Et toujours ce colonel
Sut obtenir la victoire.
Tel Sobieski s'illustra
Par les vertus qu'il montra,
Tant en portant la couronne
Que dans sa propre personne.

Le brave et vaillant Paprocki,
Maintenant sur terre étrangère
Hachait jadis notre ennemi
Et s'apprête encore à la guerre.
Le colonel Holdakowski
Se signalait tout comme lui,
Car il offrait jusqu'à sa vie,
Pour libérer notre patrie.

Par cent braves comme lui,
D'une valeur éprouvée,
On sait, grâce à Lesniowski,
Que notre armée est sauvée.
Laszcz, aussi fameux soldat,
Montra, dans plus d'un combat,
Un courage des plus rares
Dans la guerre des Tartares.

Zręcznie dwudziestego pułku
Dowódzca Podczaski siekał,
Że zaś moskal bez przytułku
Z potęgi jego uciekał.
Tak Szumowski cara kusił
By się ze Szwedami dusił,
O calając Polskę miłą
Wywierał się z całą siłą.

Toż mi Pułkownik odważny
Radziszewski za Ojczyzną,
Że wśród buntów wnet przeważny
I brzydził się moskiewszczyzną.
Tak Dębiński Kanclerz Wielki
Wysługiwał honor wszelki,
Gdy się wstawiał za wolnością
Opierając się prawnością.

Pułkownik białych krakusów
Leski dzielnie się odznaczał,
Gdzie tylko napotkał rusów
Wszędzie ich na gwałt rozpaczał.
Odrowążczyk z jego męztwa,
Dowiódł wielkiego zwycięztwa,
Pod Olkuszem z zadziwieniem
Uwieńczył się z tém Imieniem.

Podczaski, nous dit-on, hachait
Si bien avec son vingtième,
Qu'enfin le Russe se cachait
Tant sa frayeur était extrême.
Tel Szumowski poussait le czar
A combattre les Suédois, car,
Il y voyait pour sa patrie
Le moyen de vivre affranchie.

Radziszewski colonel,
Voulut venger sa patrie
De l'outrage criminel
Que lui faisait la Russie.
Dembinski, le chancelier,
Comme un brave chevalier,
Fut en chaque conjoncture
Défenseur de la droiture.

Le colonel des lanciers blancs,
Des lanciers de la Cracovie,
Bref Leski, rompit les rangs
Des soldats de la Russie.
Odrowazczyk eut l'honneur,
Sous Alkusz, par sa valeur,
De remporter l'avantage
Sur le Russe encore sauvage.

Uczciwy Obywatelu,
Adamie Sołtan! kraj czuje,
Że krok twój przy dzielnym celu
Wolność Ojczyzny buduje.
Też Pielgrzymowski się bawił,
I wiek swój za krajem trawił,
Będąc za Posła użytym
W Polsce się stał wyśmienitym.

Do tyle też jest dowodem
Pułkownik Szulc z Jego cnoty,
Gdyż w Egipcie jest powodem
Że znają jego przymioty.
Giżycki wiele też robił,
Że kraj swą oświatą z dobił,
Uśmierzając w nim rozruchy,
Przyoświecał błędné duchy.

Jak Poeta i Wojownik
Miroszewski w polskiej sprawie,
Z urzędu jako Pułkownik
Lsnie się wiekopomnej sławie.
Będąc Marszałkiem nadwornym
Branicki stał się wybornym,
Że kraj do chwały poduszczał
I z jego oka niespuszczał.

Et toi, brave Adam Soltan !
De la liberté sans cesse
Tu te montres l'artisan,
Citoyen plein de noblesse.
Tel on vit Pielgrzymowski
S'occuper toujours aussi
A protéger sa patrie
Contre toute perfidie.

Szulc a de ses sentimens
En tous lieux fourni la preuve,
L'Egypte de ses talens
Plus d'une fois fit l'épreuve.
Tel Gizycki travaillait,
Et sur son pays veillait
Si bien, qu'il mit la concorde
En place de la discorde.

Il faut en Miroszewski
Admirer plus d'une gloire,
Car il battit l'ennemi
Et sut chanter la victoire.
Le maréchal Branicki
Sut se distinguer ainsi ;
Il mérita les hommages
Du pays par ses ouvrages.

Prócz dowodów waleczności
Major Forster wszędzie z chwałą,
Że w Paryżu społeczności
Zgłaszał dawność Polski całą.
Także Czeski się zajmował,
Gdy sprawę kraju pilnował,
Uniesiony gorliwością
Walczył za Polski całością.

Wszakże nie jest w tém rzecz tajna,
Że z chwałą Polscy Żołnierze,
I za dowództwem Horajna,
Odznaczali się w Algierze.
Za zginionego był mianym,
Będąc przez Moskwę zabranym,
Bidziński, lecz za swém męztwem
Przyszedł do Polski z zwycięztwem.

Walnie Kormański w gonitwie
Wskazał polskiego Sarmatę,
Że choć bombę połknę w bitwie,
Rzekł; ale wezmę harmatę.
Też Wilczkowski Rotmistrz dzielny,
Z męztwa jego nieśmiertelny,
Że druzgoczył hor dy carskie
Równie jak strzały tatarskie.

Sans citer sa rare valeur,
Le major Foerster a la gloire,
Quoiqu'à Paris dans le malheur
D'avoir publié notre histoire.
C'est ainsi que l'on voit Czeski
Sans cesse attaquant l'ennemi,
Déployer toute sa vaillance
Pour sauver notre indépendance.

Horaïn est dans Alger
A la tête de nos braves,
Il se moque du danger
Et surmonte les entraves.
Tel le brave Bidzinski
Sut se distinguer aussi,
Car il put, par son courage,
Du Russe arrêter la rage.

Kormanski, vaillant et bon,
Dit : S'il faut que je succombe,
Je veux au moins un canon,
Dussé-je en manger la bombe.
Tel, maréchal des logis,
Wilczkowski sut du pays
Expulser le Moscovite,
Qui déguerpit au plus vite.

Siedm kroć ranny pod Raygrodem,
Krosnowski niepokonany,
WParyżu było powodem,
Że większy krzyż był mu dany.
Zgłobicki gdy jedną stracił,
Drugą ręką się wypłacił,
Chwyciwszy chorągiew spadłą,
Drżał na wałach ruś zajadłą.

Porzuciwszy niecnych prussów
Smitkowski ładnie się sprawił,
Że jak Lew niwecząc rusów
Za losem Polski się stawił.
Stanisławski też wyrzucał,
Że Rakocy kraj zasmucał,
Wystawiając niegodziwość
Bronił Ojczyzny szczęśliwość.

Na czas wieczny swoje kroki
Wołłowicz za krajem wsławił,
Że natychmiast i bez zwłoki
W drodze prawności się z jawił.
Za Zygmuntem trzecim ważnie
Wołłowicz słynął wyraźnie,
Że za krajem okazały
Dożył wiekopomnej chwały.

D'une autre croix on orna
Dans ces tristes conjectures,
Krosnowski sous Raygroda,
Pour avoir eu sept blessures.
Zglobicki, privé d'un bras,
De valeur ne manqua pas,
Il ramasssa sa bannière
Puis en secoua la poussière.

Abandonnant les Prussiens,
Smitkowki vole à la victoire,
Et triomphant des Russiens
Il sait soutenir notre gloire.
Tel Stanislawski reprochait
A Rokocy, qui ravageait
Ses citoyens et sa patrie,
Et son crime et sa barbarie.

Défendant la liberté
Que l'ennemi nous arrache,
De Wollowicz l'éternité
Etait le but de la marche.
Ainsi, sous Sigismond Trois,
Wollewicz eut à la fois
L'honneur de vivre avec gloire
Dans le ciel et dans l'histoire.

Dochodził polskiéj wolności
Major Zabłocki z pochwałą,
Że wszędzie dla jej wartości
Dokładał się z ręką śmiałą.
Umiał też cenić kraj własny
Swierść Woyski na sposób jasny,
Gdy mawiał « Rychłoś z nas żaczków.
Porobił miłych rodaczków. »

Słusznie rangę wysługuje
Zaleski Ojczyzny Syna,
Gdy za krajem się ujmuje
Przy wartości Cherubina.
Podskarbi Leszczyński rzadki
Na wszelkie kraju wypadki,
Wywierając swe przymioty,
Wskazał męża wielkiej cnoty.

Kapitan artylleryi
Janusz Czetwertyński zwany,
Z ruskich Xiążąt Familii
Za Polską niepokonany.
Był także godnym wspomnienia,
Z tegoż samego imienia,
Sławny w Polsce w dowód wieczny
Tym to był Mścisław waleczny.

Pour sauver la liberté,
De Zablocki, le courage
Fut une témérité,
Quand il marchait au carnage.
Swiersc Woyski dit ainsi,
En tombant sur l'ennemi:
« Nous sommes petits de taille,
Soyons grands par la bataille. »

Zaleski renonce au repos
Et va partout risquer sa vie;
Son bras jamais ne s'arma
Que pour sauver sa patrie.
Tel le trésorier Leszczynski
Pour son pays brûlait aussi
De mettre au jour et sa vaillance,
Et ses talens, et sa prudence.

Maintefois, on vit avec nous,
Czetwertynski capitaine,
Des Russes bravant les coups,
Se distinguer dans la plaine.
De Mscislas, la valeur,
Fit oublier le malheur
Qu'il avait à la Russie
De devoir aussi la vie.

Widziano pod Białołęką,
Że Borzewski aż do blizny,
Niestrwożony śmiałą ręką
Walczył za sprawą ojczyzny.
Nałęcz z tegoż pokolenia
Wart był zacnego wspomnienia,
Że za krajem i wolnością
Wynurzał się z dostojnością.

Tenże mąż niepokonany,
Przy powtórnéj zaś wyprawie,
Od rusów z psami szczuwany
Żyć nieprzestał w polskiej sprawie.
Także Nałęcz Wojewoda,
W Polsce jaśniał jak pogoda,
Mówiąc z chwałą majestatu,
Budował honor Senatu.

Walecznie bronił Dorbiany
Jan Grotkowski i z pochwałą,
Pod Niemnem zaś aż do rany
Odpierał moskwę zuchwałą.
Też Kurmański Rotmistrz sławny,
Ojczyzny obrońca jawny,
Że zaś na rakuskiej wojnie
Wskazał swe męztwo przystojnie.

On vit sous Bialolinka
Borzewski risquer sa vie,
Son bras jamais ne s'arma
Que pour sauver la patrie.
Nalecz, issu de ce sang,
Savait soutenir son rang;
Il risquait aussi sa vie
Pour l'honneur de sa patrie.

Cet homme si courageux,
Dans une autre tentative,
Pris par les Russes hargneux,
Montrait une vie active.
Nalecz palatin, ainsi
S'illustra, dit-on, aussi
En soutenant en personne,
Le sénat et la couronne.

Quoique blessé, Jean Grotkowski
Déploya sa rare énergie,
En défendant les Dorbiany
Pour lesquels ils risqua sa vie.
A la guerre de Rakocy,
On vit le brave Kurmanski
Ne montrer aucune autre envie
Que de sauver notre patrie

Tak jest Kożuchowski miły!
Zabiegi twoje do koła,
I za krajem wywarte siły,
Wysługując na Anioła.
Również Uchański otwarty,
Na sprawie ojczystéj sparty,
Chodząc torem wielkiéj cnoty
Godnie wskazał sweprzymioty.

Kowalski! lubymś z twej cnoty
I z rostropnej gorliwości,
Żeś się z jawił aż do joty,
Skarbem ojczystej prawości.
Piasoczyński z swéj powagi
Składał okazałość Pragi,
Że zaś przy Duńskiej wyprawie
Z chwałą znać się dał w Warszawie.

Dzielnie ojczyzny miłością
Michałowski krytym został,
Że za jego dostojnością
W Portugalii Krzyż dostał.
Cikowski w szwedzkiém poselstwie,
Dał dowód w obywatelstwie,
Że za Polską mianowicie,
Pokazał się wyśmienicie.

Kozuchowski ! par tes travaux,
Pour nous vraiment tu fus un ange,
Tu surpassas tous tes rivaux,
Et tu fus sourd à la louange.
Tel jadis on vit Uchanski,
De tout flatteur franc ennemi,
Payer le bien de sa patrie,
De son repos et de sa vie.

Kowalski ! par tes vertus,
Personne n'est plus aimable,
Et pour nous toujours tu fus
Un homme recommandable.
Piasoczynski sut vraiment
Nous prouver son dévoûment,
Chassant les troupes danoises
Qui venaient nous chercher noises.

Michalowski sut mériter
L'attachement de sa patrie,
Le Portugal a su doter
De la croix son rare génie.
Tel Cikowski, jadis, je crois,
Fut député chez les Suédois ;
Et toujours sa grande prudence
Visait à notre indépendance.

W sprawie kraju okazale,
Józef Przezdziecki i z chwałą,
W każdej bitwie walczył stale,
By uzyskał Polskę całą.
Lanckoroński bił Tatarów,
I bezczelnych Hospodarów,
Że kraj polski naruszali,
Ofiarą miecza się stali.

Tenże ładny Patryota,
Wskazał walcząc aż do blizny,
Że przy nim rycerska cnota
Była żywiołem ojczyzny.
Tak Lanckoroński waleczny,
W sprawie kraju dostateczny,
Korzystnie rycerstwo lubił,
Że Polski łupieżców gubił.

Zduszy Bohatyr na Litwie
I polskiej sprawy obrońca,
Zabiełło choć ranny w bitwie
Trwał za wolnością bez końca.
Też Stabrowski był modelem
Że wojował z pięknym celem,
Bijąc Szwedów natarczywie,
Służył krajowi cnotliwie.

Enfin, Joseph Przezdziecki,
Eut voulu donner sa vie
Pour voir partir l'ennemi
Du sein de notre patrie.
Tel on vit Lanckoronski,
Si fier devant l'ennemi,
Vaincre les fameux Tartares,
Et les hospodars barbares.

Or, ce même Przezdziecki,
Ne respirant que bataille,
En courant sur l'ennemi,
Savait braver sa mitraille.
Lanckoronski courageux,
Sage autant que valeureux,
Sut enfin par sa prudence,
Rendre au pays l'abondance.

Zabiello, ce bon soldat,
L'honneur de la Lithuanie,
Blessé, restait au combat
Pour défendre la patrie.
Du Suédois, notre ennemi,
Vainqueur, on voit Stabrowski,
Dont la valeur se décèle
Se montrer notre modèle.

Kapitan Skarzyński z chwałą
Pod grochowem i bez zmazy,
Bronił Polskę ręką śmiałą
Choć już ranny kilka razy.
Starzechowski wojewoda,
Że był wielkim o tém zgoda,
Bo moskalom się opierał,
I z odwagą ich nacierał.

Za wolnością Polski ważny
Bernatowicz i wspaniały,
Że w każdej bitwie odważny,
Wart ojczyzny Synów chwały.
Luszczewski za krajem mocny
Odpierał najazd północny,
Walcząc z odwagą i mężnie
Bronił ojczyznę dołężnie.

Brzozowski artyllerzysta
Był także licznym dowodem,
Że przy nim wartość ojczysta
Jaśniała słonecznym wschodem.
Także na tatarskiej wojnie,
Siemiaszko pułkownik hojnie,
Że życie swoje ryskował
Aby ojczyznę ratował.

Quoique fortement blessé,
Skarzynski le capitaine,
Bat le Russe dispersé
Près de Grochow, dans la plaine.
Tel on vit Starzechowski
Battre et chasser l'ennemi
Qu'un tyran dans sa folie,
Lançait sur notre patrie.

Bernatowicz remporta
Plus d'une fois la victoire,
Partout il se comporta
En héros digne de gloire.
Luszczewski, de son pays,
Terrassa les ennemis,
Des griffes de la Russie,
Il sut sauver la patrie.

Par sa valeur, Brzozowski
Officier d'artillerie,
En repoussant l'ennemi,
Nous montra son énergie.
Le colonel Siemiaszko
Mérite bien des bravo,
Quand il battit les Tartares
Qui sont des peuples barbares.

Gdy już kraj w gwałt pogrążony,
Błotnicki zaraz bez trwogi,
Gorliwością uniesiony
Bronił ojczyzny los drogi.
Także Baltazar Batory,
Na rakuskiej wojnie skory,
Walczył mężnie i z pochwałą,
Broniąc Polski wartość całą.

Przykładnie Synu ojczyzny
Błotnicki w twoiej wartości,
Żeś niedbał o śmierć ni bliźny,
Gdy szło o kraju wolności.
Także Batory wspaniały,
Za Polski powagą śmiały,
Bronił ią mieczem otwartym
I został tej chwały wartym.

Dwadzieścia lat na wygnaniu
Zaborski przez zemstę rusi,
Nieprzestał być w tém mniemaniu,
Że Polska, Polską być musi.
Hetman Pac los kraju słodził,
Gdy pod brańskiem na ruś godził,
Ocalaiąc się od wstrętu
Zbił moskalów aż do szczętu.

Quand dans la patrie en deuil,
Et déjà presqu'asservie,
Le czar montrait son orgueil,
Blotnicki risquait sa vie.
Tel Baltazar Battori,
Toujours aussi prompt que hardi,
Ne respirant que carnage,
Se battait avec courage.

Blotnicki par sa valeur,
Sut, en exposant sa vie,
Montrer toute son ardeur
Pour notre belle patrie.
C'est ainsi que Battori
Montre, en chassant l'ennemi,
Que toujours la délivrance
Est le fruit de la vaillance.

La Pologne existera,
Zaborski le capitaine,
Hautement le déclara,
En souffrant du czar la chaîne.
En chassant les ennemis,
Le duc Pac, à son pays,
Obtint sous Branske la gloire
De remporter la victoire.

Dunin, ów Bohatyr nocy
Dwódziestego dziewiątego
Listopada lsknął w pomocy,
By wzmagał los kraju swego.
Także Piotr Dunin był sławnym,
Za jego przykladem jawnym,
Posłem do moskwy obrany
Usłużył kraj bez nagany.

Prawda że w służbie francuzkiej
Dombrowski stale się zwierzał,
Lecz na jad chytrości ruskiej
Z naostrzoną szablą zmierzał.
Także Dombrowski Jenerał,
Za ojczyzną się wywierał,
Jak w obcym kraju tak własnym
Słynął za przykładem jasnym.

Jak w Polsce tak też w Paryżu
Duchowski za krajem czuie,
Że pracowicie przy spiżu
Laniem harmat się zajmuie.
Przyłożył się też za krajem
Setnik Szemberg cnym rodzajem,
Że za iego posrzednictwém
Tatar pierzchał z swém zwierzchnictwém.

DUNIN, ce vaillant héros,
La nuit du vingt-neuf novembre,
Ne peut prendre de repos,
Craignant qn'on ne nous démembre.
PIERRE DUNIN s'illustra
Quand le pays l'envoya
Ambassadeur en Russie,
Plaider pour notre patrie.

DOMBROWSKI sut de son bras
Servir la France attaquée ;
Mais il gardait en tous cas
Contre le czar son épée.
Tel on vit du Russe aussi,
Le général DOMBROWSKI,
Partout, pour notre patrie,
Triompher toute sa vie.

Ne songeant qu'à son pays
De DUCHOWSKI le génie,
Chez lui tout comme à Paris
S'applique à l'artillerie.
Tel SZEMBERG fut à propos,
Sage aussi bien qne héros,
Quand on chassa ces barbares
Que l'on nomme des Tartares.

BIBL. JOTERA
XX
CZARTORYSKICH

Wskazał też duszę Polaka
Dąbrowski że rusów cisnął,
A śladem cnego rodàka
Za wolnością kraju błysnął.
Dombrowski Jenerał wielki,
Ma w kraju szacunek wszelki,
Że za ojczystą wolnością
Pokrył się nieśmiertelnością.

Niestało się bez ubiegów,
Że Dworzaczek Edward luby,
W gronie swoich spółkolegów
Bronił mężnie kraj od zguby.
Też Przyiemski bez bojaźni,
Walczył z ojczystej przyjaźni,
Że w tatarskiém okrucieństwie
Ziednał wieniec w społeczeństwie.

Smiało z karabinem w ręku
Filipowicz Litwę sięgał,
Niedbaiąc biedy i ięku,
Za ojczyzną się ubiegał.
Sokolnicki mąż gorliwy,
Obrońca kraju prawdziwy,
Dbał też o dobro ojczyzny
Wytrzymuiąc śmierć lub bliźny.

BIBLIOTEKA XX. CZARTORYSKICH

Dombrowski ! la liberté
De notre belle patrie
A pu sans difficulté,
T'arracher à la Russie.
Dombrowski le général
Auquel tout était égal,
Lorsqu'il s'agissait de guerre,
De toi ne diffère guère.

La Pologne allait au hasard,
Alors qu'on vit pour sa patrie.
Accourir Dworzaczek Edouard
Avec les siens, offrant sa vie.
Ainsi le brave Przyiemski
Battait le Tartare ennemi
Et savait doubler notre gloire
En nous assurant la victoire.

Filipowicz parcourait,
Un bon fusil sur l'épaule,
Son pays et désirait
Jouer au Russe un autre rôle.
Sokolinski, réputé
Pour aimer la liberté;
Servait aussi sa patrie
En risquant sa propre vie.

Pokazał się aż do joty
Kurowski dzielnym artystą,
Że wszelkie iego przymioty
Budują sławę ojczystą.
Cieciszowski też wspaniale,
Żył z honorem Polski wcale
Że zaś przy iego dzielności
Dochodził nieśmiertelności.

Wart nieśmiertelnej zalety
Gorecki Polski obrońca!
Że zaś iej sprawą zaięty,
Zajaśniał promieniem słońca.
Hetman Szczygniowski się zgadzał,
I za Polską się naradzał,
By ią od upadku bronił
I Chrześciaństwo uchronił.

Iwanowski zdatny żołnierz,
Na Pałaszy bić się uczył,
Że czy w głowę czy też w kołnierz
Aby moskalom dokuczył.
Także Sapieha marszałek,
Użył ładnie polskich skałek,
Nad Szwedami tak wymienił,
Że z krwi ich rzekę zapienił.

Kurowski par ses talens,
D'un chacun se fit connaître,
Ses services sont patens
Et rendus de main de maître.
Cieciszowski constamment,
Sut servir également;
Par son étonnant génie,
La cause de sa patrie.

Gorecki, ce défenseur
Du pays et de sa gloire,
Sut souvent, au champ d'honneur,
Nous procurer la victoire.
On vit le duc Szczygniowski
Se montrer ainsi l'ami
Du pays, que son génie
Défendit toute la vie.

L'officier Iwanowski
Etait bon maître d'escrime,
Et de battre l'ennemi,
Ne se fesait point un crime.
Le maréchal Sapieha
Toujours d'honneur se piqua
Quand il servit la patrie
Contre la Suède ennemie.

Wzniecał Kaczanowski sławę,
Że gdziekolwiek w Litwie skoczył,
Popieraiąc Polski sprawę,
Tam zaś moskalów druzgoczył.
Szandarowski mąż waleczny,
W bitwie szwedzkiej dostateczny,
Że król karól bez śniadania
Drapał w nogi znalegania.

Kiedy o Miaśkowskim mowa,
Na Wołyniu rus się zgrzyta,
Odzywaiąc się w te słowa;
Zapewnie tam był mikita.
Czarkowski dał się we znaki,
Tak, że rusy nie boraki,
Pod Orszą zbici na głowę,
Musieli wchodzić w umowę.

Tak ten Patryota miły,
Pod Boremlem porąbany,
Choć upadłszy już na siły,
Wzmagał kraju los żądany.
Także Czarkowski dołężny,
W krajowej sprawie potężny,
Dochodził mu winnej sławy,
Niszcząc moskiewskie niestrawy.

Kaczanowski soutenait
Son honneur en Lithuanie,
Et partout il combattait
L'ennemi de la patrie.
Szandarowski fut aussi
Redoutable à l'ennemi,
Forçant la Suède et son prince,
A déserter la province.

En parlant de Miaskowski,
Les Russes en Volhinie
Disaient : On voit bien ici,
De Mikita le génie.
Ainsi l'on vit Czarkowski
Terrasser son ennemi,
Dont sous Orsza la défaite,
Prouva qu'il perdait la tête.

Oui ce Polonais blessé
Et prêt à perdre la vie,
Sous Boremle était pressé
De sauver notre patrie.
Ainsi Czarkowski toujours
Sut nous montrer son amour,
Sa valeur et son génie,
En harcelant la Russie.

Tak w boju iak i w niewoli
Piwowarski wszędzie mężnie,
Biiąc się przy Bożej woli,
Służył krajowi potężnie.
Bił się także ze Szwedami
Kochowski kryty ranami,
Zadziwiaiąc społeczeństwo,
Wskazał wielkie dostojeństwo.

Dołężnie się dystyngował
Maciejowski i z pochwałą,
Gdy pod Stoczkiem się wojował.
Bronił Polskę ręką śmiałą.
Marchowski również waleczny,
Za krajem mąż dostateczny,
Bił się stale za wolnością,
By się pokrył dostojnością.

Małachowski Stanisławie!
Stałeś się Bożkiem ojczyzny,
Żeś otwarcie przy jej sprawie,
Ohydzał duch moskiewszczyzny.
Polanowski też przykładnie,
Za krajem celował ładnie,
Że pod Słonimem w godzinę
Trzasnął moskalow w perzynę.

Au combat comme en prison
Montrant partout du courage,
Piwowarski ta raison
Est le précepte du sage.
Tel Kochowski des Suédois
Arracha plus d'une fois,
Le laurier de la victoire,
De les battre il eut la gloire.

Habilement Maciejowski
Sut en risquant sa propre vie,
Sous Stoczek battre l'ennemi,
Et défendre notre patrie.
Marchowski non moins courageux,
Se montrait aussi valeureux,
Il n'eut jamais d'autre besogne
Que de défendre la Pologne.

Stanislas Malachowski
Fut un Dieu pour sa patrie,
Son plus terrible ennemi
Fut le czar de Moscovie.
De Polanowski l'honneur
Fut le fruit de sa valeur,
Car sous Slonime sa foudre
Réduisit le Russe en poudre.

Gdy już kraj klęsce ulegał,
Józef Ostrowski z honorem,
W służbie Belgów się ubiegał,
I jest w sprawie Polski wzorem.
Też Wojciech Ostrowski godnie,
W Krasnostawiu niezawodnie,
W oświeceniu był z honorem,
Chodząc Jagiellonów torem.

Na przeciw moskala święto
Stecki w Zamojściu dowodził,
Gdzie się zbliżał by go wzięto,
Tam rus bez zębów odchodził.
Także Ostrorog na Litwie,
I pod Orszą w sławnej bitwie,
Dochodził sławy z honorem
Aby się stał w męztwie wzorem.

Świętobliwie się wyrażał
Szmitt trwaiąc w swej gorliwości,
Że zaś jawnie się okazał
Bramą ojczystej wartości.
Woyniłowicz też pracował,
I za krajem się ujmował,
Z honorem w duńskiém poselstwie,
Znać się dał w obywatelswie.

Joseph Ostrowski fuyant
De sa patrie asservie,
Et pour le Belge en s'armant
Montre encore notre génie.
A Krasnostaw on voyait
Ostrowski qui se montrait
Des Jagellons digne émule,
Du savoir c'était l'Hercule.

A Zamosc on vit Stecki
Déployer tout son génie,
Car il défit l'ennemi
Qui n'en voulait qu'à sa vie.
Tel Ostrorog sous Orsza,
Détruisit et puis chassa
Du pays de Lithuanie
Les barbares de Russie.

Szmitt sut dans sa noble ardeur
Soutenir notre patrie,
Dans le chemin de l'honneur
Il marcha toute sa vie.
Woynilowicz travaillait
Pour son pays qu'il savait
Contre les Danois défendre
Si bien qu'ils n'ont pu rien prendre.

W nocy powstania w Warszawie
Woronicz pierwszy był rannym,
Bo postąpił w polskiej sprawie
Krokiem szczero-nienagannym.
Tak Ossoliński iest znanym,
Że za kraiem był wylanym,
Wszędzie z cnotą i z honorem
Chodził Jagiellonów torem.

Nic że w Gwardji u rusów
Woroniecki się znajdował,
Lecz że miał duszę krakusów,
Wnet za Polską się wojował.
Xiążę Wacław także hojnie,
Znany na krzyżackiej wojnie,
Cierpiał i bił się za krajem
By go zbawił tym rodzajem.

Dobrze Xiążątko przykładne
Woroniecki! żeś odrzucił
Ojczyznie hordy szkaradne,
I za iej sprawą się rzucił.
Też Wacław niepokonany,
Z chwałą w polskiej sprawie znany,
Pozbywał się od krzyżakow.
Z honorem swoich rodaków.

Woronicz premier blessé
Quand s'insurgea Varsovie,
Malgré la nuit fut pressé
De bien servir la patrie.
D'Ossolinski l'on connaît
La valeur par plus d'un trait,
Des Jagellons dans l'histoire
Il suivit en tout la gloire.

Qu'importe à Woroniecki
D'avoir servi la Russie,
Il se montre à l'ennemi
En soldat de Cracovie.
Vinceslas, prince et croisé,
Contre le croissant brisé,
En croisade eut le génie
D'honorer notre patrie.

Sois béni Woroniecki!
Pour avoir à ma patrie
Sacrifié l'ennemi
Que nous lançait la Russie.
Vinceslas au temps jadis,
Sut servir notre pays,
Si bien qu'on vit dans l'histoire
Bénir en tout sa mémoire.

Gdy już z szczęką przerąbaną,
Bielacki rzekł cierpiąc bliźny:
Masz i drugę lewa zwaną
Ale nie sprawę ojczyzny.
Zabrzeziński także mężny,
Za krajem swoim potężny,
Bijąc się w Imie królewskie
Proszył zasadzki moskiewskie.

Choć na wygnaniu Bóg z nami,
Bukiewicz rzekł zdrów czy ranny:
Za powrótem zaś laurami
Uwieńczą nas polskie Panny.
Tak Drojowski usiłował,
Gdy za krajem się ujmował,
Że choć w trudach i w przykrości,
Dochodził polskiej wolności.

Pod starym Zamojściem ranny
Kulczycki ciągle za krajem,
Walcząc wszędzie bez nagany
Gotował wieczność na wzajem.
Tak sławny Rotmistrz Wiazenia
Dożył wielkiego Imienia,
Bijąc się za krajem silnie,
Wszędzie bronił go niemylnie.

Bielacki le valeureux,
Dit : « Ma mâchoire est brisé,
« Mais je suis encor heureux
« Si ma patrie est sauvée. »
Tel jadis Zabrzezinski,
En culbutant l'ennemi,
Sut défendre sa patrie
Des trames de la Russie.

Moi j'espère, aidé de Dieu,
Revoir ma belle patrie,
Dit Bukiewicz, et sur lieu
Prendre une femme jolie.
Tel Drojowski travaillait
Pour son pays qu'il aimait,
Sa liberté lui fut chère :
Il l'aimait comme sa mère.

Le brave Kulczycki blessé
Sous Zamosc doublait d'énergie,
Et n'en était que plus pressé
De voir triompher sa patrie.
Tel maréchal-des-logis,
Wiazenia, sut pour son pays
Justifier sa renommée
En se distinguant à l'armée.

Mrozowski pod Dembem Wielkim
Jako też i pod Skalnierzem,
Bił rusów z honorem wszelkim
I nieprzestał bydź żołnierzem.
Także Rotmistrz Skoraszewski
Scigał na obóz moskiewski,
Że pod Połonką z swém męztwem
Okrył się wielkiém zwycięztwem.

Chwalebnym to było krokiem
Pod Boremlem Suchorskiego,
Że się tam bił z tym widokiem
By zbawił los kraju swego.
Także Herburt żołnierz śmiały
W krajowej sprawie wytrwały,
Nie o życie stał lub bliźny
Ale o wolność ojczyzny.

Dla was i przy was Rodacy!
I wszelkiej rangi Rycerze!
Wszystko zaś co z moiej pracy,
Z honorem waszym się bierze.
Temiż byli Jagiellony,
Że Polska nie już z obrony,
Lecz zaś na wieczność się wszczęła
Byz dzielności jej słynęła!

Près de Skalnierz Mrozowski
Sut déployer son génie,
Comme sous Dembe Wielki
Pour combattre la Russie.
Tel on vit pour son pays,
Le maréchal-des-logis,
Skoraszewski, plein de gloire,
Crier sous Polonka, Victoire !

Près Boremle Suchorski.
Par son courage admirable,
Sut terraser l'ennemi :
Il n'en est que plus louable.
Tel Herburt le courageux,
Dans les combats dangereux,
Courait hasarder sa vie
Pour sauver notre patrie.

Avec vous, pour vous, par vous,
Mes braves compatriotes !
Il m'est on ne peut plus doux
D'écrire ces anecdotes.
Tels étaient les Jagellons,
Qui toujours surent, dit-on,
Eterniser notre gloire
Par leur vie et leur histoire.

Kanonik Ziemiański tchnięty
Upadkiem swoiej ojczyzny,
Żywił ciągle zamiar święty,
By się pozbył moskiewszczyzny.
Też Biskupa Wojnę święto,
W zabiegach krojowych wzięto,
Że szczęśliwość Kazimierza
Wielbił z rzymskiego przymierza.

Z dobrem kraju i kościoła
Xiądz Dąbrowski krzyż swój nosił,
Że zaś w randze Apostoła
Jawnie być godnym się zgłosił,
Biskup Goslicki też z chwałą,
Wskazał wartość okazałą,
Że z łosem w Polsce żądanym
Pater Patriae był zwanym.

Xiądz Miesiączek na wygnaniu
Symeonem się opierał,
Mowiąc; dajbym w iego zdaniu,
I w Polsce wolnej umierał.
Biskup Szczepanowski znany,
Że za wiarą bez odmiany,
Zdobił jawnie Polskę całą,
I umierał w niej z pochwałą.

Le chanoine Ziemianski
Abandonna la Russie,
Voyant le Russe ennemi
Ravager notre patrie.
Ainsi saintement Woyna
Dit au peuple de Vilna,
Que le pape canonise
Casimir en notre église.

C'est pour l'autel et l'état
Que l'abbé Dąbrowski porte
Sa croix, et dans cet état
Saintement il la supporte.
Tel l'évêque Goslicki
Fut tellement notre ami,
Qu'il fut, par sa noble vie,
Dit père de la patrie.

Miesiączek le bon abbé,
De Siméon suit l'exemple,
Disant : L'espoir est tombé,
Mais Dieu peut nous le rendre ample.
L'évêque Szczepanowski,
De la liberté l'ami,
Se couvrit de tant de gloire
Qu'on révère sa mémoire.

Odznaczał się też niemało
Xiądz Trepka cierpiąc za krajem,
I życząc by Niebo chciało
Uwieńczyć Polskę na wzajem.
Biskup Karnkowski przyjemnie,
Służył krajowi wzajemnie,
Gardząc przeciwników stronę,
Wkładł Batoremu koronę.

Tak iest poczciwy kapłanie
Stankiewiczu zdobisz wiarę,
Pełniąc krajowe żądanie,
I czyniąc z siebie ofiarę.
Biskup Uchański też zdatny,
Za ojczyzną nieostatny,
Że się stał z iego oświaty
Pamiętnym na wszelkie daty.

Chwały godnym Patryotą
Xiądz Jakubowski się wskazał,
Choć w nieszczęściu ale z cnotą,
Za ojczyzną się wyrażał.
Tak z Biskupem Teodorem
Skuminowiczem iest wzorem,
Że przy krajowej wartości,
Dożył wiecznej szczęśliwości.

On a vu l'abbé Trepka
Se distinguer avec gloire,
Car toujours il invoqua
Pour nous du ciel la victoire.
Tel l'évêque Karnkowski
Protégea, sous Battori,
Et l'autel et la couronne
En payant de sa personne.

Ainsi Stankiewicz l'abbé
Fait honneur à la Pologne,
Il a de la liberté
Fait son unique besogne.
Comme l'évêque Uchanski
Qui montra toujours aussi
Sa grandeur et son courage
Pour détruire l'esclavage.

Jakubowski se montrait
En prêtre digne de gloire,
Quand du pays trait pour trait
Il prêchait la noble histoire.
Skuminowicz Théodor
Savait comme au siècle d'or
Déployer son énergie
Pour l'église et la patrie.

Wślad apostolskiej powagi
Xiądz Korycki się wywierał,
Aby ujrzał wolność pragi
Smiało rusom się opierał.
Biskup Kadłubek też rzadki,
Na historyczne wypadki,
Że rozdał maiątek cały
By wieńczył los polskiej chwały.

Ze dwunastu Diakonów
Huber przykładnie dowodził,
Bijąc rusów iak gawronów
Ojczyzny losu dochodził.
Także Szymon Starowolski
Czuwał za wolnością Polski,
Używaiąc zgodnej miary
Wieńczył los kraju i wiary.

Ze gdy za krajem i wiarą
Dokładacie wszelkiej pracy,
Należnie mówię z tą miarą,
Niech żyią Xięża Polacy!
Temiż byli z Duchowieństwa,
Największego Dostojeństwa,
Że za Jagiellonów sławą
Trudzili się Polski sprawą.

L'abbé Korycki gagna
Son beau titre apostolique,
Rien au monde il n'épargna,
Du czar, pour chasser la clique.
Tel Kadlubek s'illustra,
Alors gaîment qu'il donna
Tout ses biens dans cette vie
Pour défendre sa patrie.

Des douze diacres était
Huber qui, par bon courage,
Toujours à propos savait
Du Russe arrêter la rage.
Tel Simon Starowolski,
De nos libertés aussi,
Sut consolider l'ouvrage,
Car il était brave et sage.

Pour le pays et la foi
Vous avez tant de besogne
Que je puis m'écrier, moi,
Vive l'Eglise en Pologne.
Car nos Prêtres sont si bons
Que, du temps des Jagellons,
Ils auraient donné leur vie
Pour la gloire et la patrie.

Elżbieta Czartoryska
Matka Syna Bohatera,
I Ojczyzny z jej nazwiska,
Bo w tém kraj cały się wspiera.
Anna Jagiellonka rzezwa,
Ojczyzny losu odezwa,
Że kraj cały z jej wartości,
Wspanaszał się w dostojności.

Tak iest Elżbieta zorza
I Matka polskiego kraju,
Lśnie się z wewnątrz iak z podwórza,
Właściwie w polskim rodzaju.
Nierównież za Polskę całą,
Anna Jagiellonka z chwałą
Słynęła przy jej wartości,
I dla krajowej wolności.

W tém też zaleta niemała,
Że Ponińska Xiężna biegła,
Za ojczyzną pracowała,
By nieszczęściu nieuległa.
Też Ostrogska Aloiza
Do tejże chwały się zbliża
Że za krajem z dostojnością
Wdziała się nieśmiertelnością.

Madame Czartoryska
Qu'Elisabeth on appelle,
Mère d'un héros, montra
Qu'au pays elle est fidèle.
Telle on vit Anne Jagellon
Par son conseil sage et bon,
Faire fleurir la patrie
En éternisant sa vie.

Oui, du peuple polonais
Elisabeth est la mère,
Son cœur, ne changeant jamais,
Saigne sur notre misère.
C'est ainsi qu'Anne Jagellon
Sut, par la religion,
Autant que par la victoire,
Eterniser notre gloire.

La princesse Poninska,
Pour soulager l'infortune,
De son pays qu'elle aime,
Ne mettait pas de lacune.
Telle Eloïse Ostrogska
Qui partout se distingua
Par son ardeur continuelle,
A su se rendre immortelle.

Też na Polkę się wskazała
Giedroyciowa w swoim kraju,
Że z niewoli się zrywała,
Przy chwały godnym rodzaju.
Podobnież Anna królowa,
Do usług Polski gotowa,
Z pilnością się zajmowała
By o całość kraju dbała.

Pani Małachowska prosi
Konstantego na biesiadę,
Lecz gdy przybyt się donosi
Wnet wykryła piękną wadę.
Dombrowka też niecierpiała,
Że w pogaństwie Polska cała,
Tak z ochrzczeniem Mieczysława
Wnet jej rozeszła się sława.

Też z Małachowskiej wyrazem,
Dla ciemnego piekła jadu,
Rzekła, i z Różnieckim razem
Niema żadnego obiadu.
Również Dombrowka zuchwała
I ze wszech sił się starała,
By z honorem żyć dla kraju,
Upewniaiąc wieczność w raju.

Madame Giedroyc va
Droit au temple de mémoire,
Car en polonaise elle a
Bien soutenu notre gloire.
Telle on vit, pour son pays,
Anne, aidé par ses avis,
Par ses biens, par son génie,
Au salut de la patrie.

Au feu grand duc Constantin
Malachowska, la comtesse,
Fait l'offre d'un grand festin
Et conçoit sa maladresse.
Dombrowka de même, hélas!
Sut convertir Miecislas,
Remplaçant le paganisme
Par la foi du christianisme.

Du nord on vit tout l'enfer
Frémir, lorsque la comtesse
A Roznieckí, d'un ton fier,
Eut dit : « Rien pour son Altesse. »
Toujours ainsi Dombowka
Avec ardeur se montra
Pour le bien de la patrie
Et gagner une autre vie.

Z Pani Platerowej zdaniem,
Nadzieja jest cnotą ważną;
Ieśli zmuszeni wygnaniem,
Na bytność Polski wyrazną.
Rzepicha gdy już królową,
Wskazała cześć narodową,
Mówiąc, przy woli od Boga,
Kraj nasz nie upadnie w wroga.

Nie było to bez wyiątku
W dowód Giedroyciowej sławy,
Że zrzekła się i maiątku,
Byle dla ojczystej sprawy.
Konstancya Polka szczera
I wielkiego Bohatera
Córka sławna z jej wartości,
I z krajowej gorliwości.

Stała się ojczyznie miłą
Pani Bochenek z Jej czynów,
Że czuwała z całą siłą
Za honorem Polski Synów.
Też Ostrogskiej Katerzyny,
Mijały dni i godziny,
W dostojności oczewistej,
I przy sławie wiekuistej.

Quand à madame Plater,
Sa vertu c'est l'espérance;
On voit sa joie éclater
Au seul nom de délivrance.
Sous la reine Rzepicha,
Le peuple souvent cria;
Jamais avec notre reine
Le pays n'aura de peine.

Pour maintenir la liberté,
Giedroyc, épouse du Prince,
Laisse là sa propriété
Et se fait bénir en province.
Ainsi Constance en son ardeur
Sut montrer toute la valeur,
Qu'offre d'un héros la fille,
Lorsqu'elle tient de sa famille.

Madame Bochenek plaît
Au pays par ses ouvrages,
Chacun de nous se complait
A le mettre au rang des sages.
Dans Catherine Ostrogska
De même l'on remarqua,
Qu'à l'honneur toujours exacte
Sa conduite fut intacte.

Chlubnie za Polską celuie
Brzozowska z Jej górliwości,
Że we wszystkiém się zajmuie
Do poparcia cnej wartości.
Zofia Kostka też ważna,
W każdym wypadku odważna,
Z wolą Najwyższej Istoty
Wskazała wielkie przymioty.

Ona Białopiotrowiczowa
Z rąk iej bryllanty zrywała,
Życząc by sprawa krajowa
W te perły się przyświecała.
Chrzanowska także gorliwie,
Pod Trembowlą uporczywie,
Nagliła swoiego męża
By niespuszczał z rąk oręża.

Wydalona z swej krainy,
Godebska w ten sposob mówi,
Niech o Boże moie czyny
Będą z usługą krajowi.
Podobnąż Czarniecka była,
Że wiarę i kraj lubiła
Zdaiąc się na woli Bożej
Sięgała powagi hożej.

De madame Brzozowska
La Pologne est enchantée ;
Car toujours on remarqua
Qu'elle occupe sa pensée.
Kostka Sophie entendait
Nos droits qu'elle défendait :
Comme si la providence
Eût inspiré sa prudence.

Bialopiotrowicz a sur nous
L'honneur d'avoir pour la patrie
Offert parures et bijoux ;
Elle eût donné la vie.
Telle à Trembowla Chrzanowski
Priait, conjurait son mari,
De n'avoir jamais d'autre envie,
Que de repousser la Russie.

Priant pour sa nation,
Godebska dit attendrie,
« Dieu ! rends ma moindre action
Profitable à ma patrie !
Telle aussi fut Czarniecka,
Que toujours on remarqua,
Pour avoir par son courage
Voulu bannir l'esclavage.

Krosnowska przykładna Pani,
Że z odwagą i bez trwogi,
Wskrzesała z dzikiej otchłani
Miłej ojczyzny los drogi.
Też Anny Chodkiewiczowej,
Zaleta w sprawie krajowej,
Niebotycznie gurowała,
Że przy cnocie się trzymała.

Jawnie miłego wspomnienia
Łuszczewska się wysługuie,
Że dla polskiego Imienia,
Z wolą Boga się kieruie.
Zofia Sieniawska śmiele,
Też dołożyła się wiele,
Trzymaiąc się Bożej woli
Broniła kraj od niedoli.

Też Ostrowska Antonina
Znana z zbawiennych Jej czynów,
Z urzędu Wojewodzina,
I matka ojczyzny Synów.
Łokietki żona Jadwiga,
Z chwały w Polsce nieostyga,
Że za iej pożyciem w kraju
Wysłużyła wiećzność w raju.

Krosnowska, femme d'honneur,
A servi par son courage
A nous soulever d'horreur
Contre la horde sauvage.
D'Anne Chodkiewicz ainsi
La vertu fut grande aussi,
Si bien que pour sa patrie
Elle était un bon génie.

La comtesse Luszczewska
Légua son nom à l'histoire;
Quand Dieu même l'inspira
Pour soutenir notre gloire.
Aussi courageusement,
Sut se montrer constamment,
Pour le bien de sa patrie,
Sieniawski dite Sophie.

Telle Antoinette Ostrowska
Des enfans de la patrie;
Cette mère s'illustra
Par les beaux traits de sa vie.
Et Lokietek étant mort,
On admire et plaint le sort
De sa veuve offrant sa vie
Pour le bien de la patrie.

Ważném na zawsze Julii
Michałowskiej było zdaniem,
Że Choć w trudach we Francji
By za ojczystém żądaniem,
Też Kobierzycka Zofia,
I cała jéj Familja,
Starała się żyć za krajem
Zyskuiąc wieczność na wzaiem.

Stała się śladem oręża
Mickiewiczowa z tą cnotą,
Mówiąc, biorę cię za męża
Byś zawsze był patryotą.
Ostrogska z swej gorliwości,
Doszła w Polsce tej wartości,
Że iest znaną z cnot iej wielkich,
I godną honorów wszelkich.

Gdzie tylko Jenerałowa
Małachowska się znajduie,
Wszędzie z nią sprawa krajowa
Do całości się buduie.
Agnieszka Firley z ochotą,
Zaszczycała kraj swą cnotą,
Że gdziekolwiek się wskazała,
Tam z chwałą Połski jaśniała.

A Julia Michalowska
On donne cette pensée,
Qu'en France elle restera,
Pour la Pologne oppressée.
Cet exemple se montra
Encor chez Kobierzycka,
Elle se nommait Sophie
Et n'aimait que sa patrie.

Telle Mickiewicz aussi
Guida l'amour à la gloire,
En disant à son mari :
Vis pour moi, vis pour l'histoire
Ostrogska, par son ardeur,
Sa prudence et sa valeur,
Du pays obtint l'estime
Tant elle était magnanime.

Partout où Malachowska
(Madame la générale)
Se trouva, l'on se moqua
De la cour impériale.
Agnesse Firley montrait
L'amour qui la pénétrait,
Pour l'honneur de la Pologne,
Sa principale besogne.

Emigracyą zmuszona,
Niemojowska prezesowa,
Cierpi z kraju wydalona,
Z chwałą Polski co do słowa.
Też wielkiego Bohatera,
Matka Barbara tak szczera,
Że gdy dla krajowej sprawy,
Godną niebotycznej sławy.

Prawda że ojczyzna w smutku,
Lecz Nakwaska nieprzestała,
Wzbudzać nadzieję do skutku,
Aby jej Córką się stała.
Też Zamoyska była hożą,
Za krajem i wolą Bożą,
Tak dalece rozumianą,
Że matką Polski jest zwaną.

Potocka Włodzimierzowa
Godnie z ubiegów jest znaną,
Że przy niej sprawa krajowa
Była cząstką nieprzerwaną.
Takim był Mąż jej kochany,
Z pochwałą za krajem znany,
Że w swój koszt pułki formował,
By całość Polski ratował.

Madame Niemojowska,
Sur une terre étrangère,
Des Polonais s'appliqua
A soulager la misère.
Barbe, mère d'un héros,
Pour le dire en peu de mots,
Son amour pour la patrie
Fit chérir toute sa vie.

Nakwaska sut ranimer,
Quoiqu'au sein de la détresse,
L'espoir prêt d'abandonner
Son pays en tristesse.
On dit que Zamoyska,
Pour son pays qu'elle aima,
Fit aussi des sacrifices;
Tous ses faits font nos délices.

La comtesse Potocka,
De Wladimir digne femme,
Dans tous les temps nous montra
Que la liberté l'enflamme.
Tel fut son époux chéri,
Quand pour battre l'ennemi
Par son or et son génie,
Il sut servir la patrie.

Tym było przeiętej żalem
Rautenstrauchowej orężem,
Gdy rzekła, skoro moskalem
To już i nie moim mężem.
Konstancya też ładnie,
Żyła za krajem przykładnie,
I przykrościom ulegała,
By z honorem królowała.

Dembińska Jenerałowa
Śladem męża Bohatera,
Jest czcigodną co do słowa
Że za krajem się wywiera.
Zarówniez Ostrorogowa,
Do usług Polski gotowa,
We wszystkiém się poświęcała,
By tej wartości sięgała.

Rottermundowa z pochwałą
Wartość ojczyzny wskazała,
Że się wywierała całą,
By ią wolną poglądała.
Zofia Ostrogska świetna,
Z gorliwości jej pamiętna,
Była w Polsce okazałą
I w miłości Boga stałą.

RAUTENSRAUCH à son mari,
Dit, si tu sers la Russie,
Tu cesses de m'être uni,
Je t'en jure sur ma vie.
Poussant le zèle aussi loin,
Et de l'état ayant soin,
On vit la reine CONSTANCE
Montrer la même constance.

EMULE de son mari,
Célèbre par son courage,
L'épouse de DEMBINSKI
L'imite au champ du carnage.
La Pologne aussi trouva
Madame OSTROROGOWA,
Qui paya de sa personne
Dans les plaines de Bellone.

ROTTERMUNDOWA prouva,
Par sa force et son génie,
Que toujours elle éprouva,
De l'amour pour la patrie.
Telle Sophie OSTROGSKA,
Que le pays remarqua,
Sut mériter notre hommage
En combattant l'esclavage.

Szyrmina też znać się dała
Jak ojczyzny przyiaciółka,
I w tej mierze się wskazała,
Że Polka! i wielka Polka!
Też Konegundy królowej,
Wartość w sprawie narodowej,
Na wieczne czasy iest znaną
A przed Bogiem zaś wybraną.

Pod tyrańską nawalnicą
W kraju z jej usług iest znaną,
Schwartzowa choć za granicą,
Również z chwałą Polski mianą.
Leszczyńska również wyborna,
Dla sławy kraju wytworna,
Niosła ciągle hołd iedyny,
By wskazała świetne czyny.

Pięknie dobroczynność wznieca
Staniewiczowa i z chwałą,
Że za krajem się poleca,
Głosząc wartość okazałą.
Lubomirska z iej wartości,
Iest zaszczytem w społeczności,
Że się stała godną sławy,
I wzorem ojczystej sprawy.

De l'épouse de Szyrma
L'ame ardente comme braise,
En tout temps nous confirma
Qu'elle est bonne Polonaise.
En soutenant notre honneur,
Par sa gloire et sa valeur,
Notre reine Conégonde
Se montra sage et profonde.

Schwartzowa pour notre honneur,
Bien que sur terre étrangère,
Sut montrer beaucoup d'ardeur,
De force et de carractère.
Telle on voyait Leszczynska
Qu'avec gloire on remarqua,
Montrer partout et sans cesse
A son pays sa tendresse.

Staniewiczowa s'offrit
Pour nous, ce qu'on ne voit guère,
Elle-même se vendit
Pour soulager la misère.
Lubomirska nous prouva
Toujours qu'en elle on trouva,
La tendre et sincère amie
De notre belle patrie.

Czcigodnie Sieńkiewiczowa
Drogiej ojczyzny los sprzyia,
Że życzliwą co do słowa,
Kwitnie w sławie iak lilia.
Zofia Odrowąż też sławna,
Z miłości ojczystej jawna,
Że iest znaną historycznie,
I wieńczoną niebotycznie.

Zgorliwości zaś iej znana
Żona cnego Bohatera,
Wołowska i z chwałą miana,
Że za Polską się wywiera.
Królowa Eleonora
Do usług krajowych skora,
Stała się przy iej wartości,
Wzorem ojczystej miłości.

Za wezwaniem do małżeństwa
Platerówna rzekła z chwałą,
Że nie w przód aż z okrucieństwa
Zdobędziemy Polskę całą.
Też Alexandra niemało,
Mawiała za krajem śmiało,
Sladbym ojca dziedziczyła,
Bym męszczyzną się rodziła.

L'épouse de Sienkiewicz
Est tellement intrépide,
Que l'esprit du Czarewicz
Ne la rendrait pas timide.
Sophie Odrowąz avait
Une valeur qui bravait
Tous les dangers pour la gloire,
De nous donner la victoire.

Wolowska, femme d'un héros,
Sut acquérir beaucoup de gloire,
Elle dédaigna le repos,
Et nous suivit à la victoire.
C'est ainsi que par sa valeur
Qui lui fera toujours honneur,
On vit la reine Eléonore
Marcher au combat dès l'aurore.

Des Plater la fille a dit :
Qu'à l'hymen je sois livrée,
Sitôt du Russe maudit
Ma patrie délivrée.
La fille de Czarniecki
Un jour avait dit aussi:
Moi, je me conduirais comme
Mon père si j'étais homme.

Tak na pensji w Londynie
Pacówna pytać się śmieie,
Zaięta szkołą iedynie,
Co teraz z Polską się dzieie?
Również Gryzelda wspaniała,
Polskę nie zapominała,
Rodem z Familji sławnej
Była wzorem chwały jawnej.

Tak iest Polki wiekopomne!
Żeście za ojczyzny sprawą,
Kroki wasze nieułomne,
Mianuią się z wieczną sławą.
Jagiellonki z chwałą kraju
Dochodziły szczęścia w raju,
Ubiegaiąc się bez końca,
Stały się promieniem słońca.

Krom mściwych najazdów cara,
Jelski ciągle Polak Wielki,
Że z nim bank polski i wiara
Truią moskwy zamiar wszelki.
Jewłaszewski także sławny,
I Bohatyr Polski jawny,
Że ojczyzną się zajmował,
By iej całość uratował.

Pac, Louise, en pension
A Londre était en besogne,
Et dit par distraction :
Ah ! que fait-on en Pologne ?
C'est ainsi que Grizelda
Dans le monde préluda,
Et sa famille royale
Forma son ame loyale.

Et vous donc sexe enchanteur,
Vous compagnes de nos braves !
Vous méritez bien l'honneur
D'avoir bravé nos entraves.
Telles sous les Jagellons,
Savaient illustrer leurs noms,
Ces épouses Polonaises
Que l'honneur seul rendait aises.

Du czar bravant la cruauté
Jelski déploya son courage
Pour conserver la liberté
Et nous sauver de l'esclavage.
Aussi vaillant Jewlaszewki
Voulait forcer notre ennemi
A déserter notre patrie
Pour se retirer en Russie.

Wyzuty z dobr Eustachy
Sapieha ciągle z pochwałą,
Niedbał o carskie postrachy,
Lecz by ujrzał Polskę całą.
Krzysztof Sapieha też wiernie,
W Polsce znać się dał obszernie,
Pokrywaiąc się szacunkiem
Stał się licznym wizerunkiem.

Z chwałą Grzymały w Warszawie
Dziennik Sybilli wychodził,
Że pism najdzielniejszych prawie,
I wartość Polski dowodził.
Hetman Kamieski się zgadzał,
I do wojny się naradzał,
By Chrześciaństwo popierał,
I Turków mężnie nacierał.

Wielki ten Redaktor Polski,
Będąc ojczyzny odsieczem,
Bronił ią w tryb Apostolski,
Kiedy nie piórem to mieczem.
Kamieski do tejże miary,
Łączył silnie swe zamiary,
By całość Polski ratował,
Jej obroną się zajmował.

Le digne Eustache Sapieha
Se voit confisquer sa fortune,
Mais rien autant ne l'affecta
Que de son pays l'infortune.
Ainsi Christoph Sapieha,
Toujours pour nous se montra,
Et mérita notre estime
Par son courage sublime.

Des Sibylles, le journal
De Grzymala fait la gloire,
C'était un foyer central
D'écrits dignes de mémoire.
Tel Kamieski détruisait,
En même temps protégeait,
D'un côté mahométisme,
Et de l'autre christianisme.

Oui, ce savant Rédacteur
S'illustra par son génie
Autant que par sa valeur;
Il sut servir sa patrie.
Kamieski, du même esprit,
Alors qu'il nous réunit,
Témoignait la même idée
Pour la Pologne opprimée.

Godność twoja mężu Wielki
Bronikowski z cnotą kryta,
Bo znajduje honor wszelki,
Kto tylko twe dzieła czyta.
Kanclerz Ocieski też biegły,
Ojczystej sprawie uległy,
Potępiał nawet cne dary,
Ze nie w krajowe zamiary.

Jak w Polsce tak na wygnaniu
Poseł Jełowicki z chwałą,
Wszędzie wskazał w cném mniemaniu
Iego wartość okazałą.
Jan kasztelan Wielopolski,
Rownież lubił wartość Polski,
Że przy Wiedeńskiém poselstwie,
Wsławił się w obywatelstwie.

Z dowodu wielkiej wartości
Edward Jełowicki słynie,
Że przykładem do prawności
Iego sława nie zaginie.
Kossakowski też kraj wspierał,
Z mąk tatarskich nieumierał,
Lecz ścieśniaiąc swe powieki
Z chwałą żyć począł na wieki.

Il suffit Bronikowski,
Pour t'accorder toute estime,
De voir dans ton style poli
Des vertus l'élan sublime.
Ocieski, le chancelier,
De l'honneur faisait métier,
L'or ne lui faisait envie
Que pour servir sa patrie.

En Pologne ou bien à Paris,
Jelowicki digne d'estime;
Par son amour pour son pays
Partout se montre magnanime.
Le castellan Wielopolski
Jean, se montrait partout ainsi;
De Vienne, en faisant le voyage,
Il prouva ce que peut un sage.

Edouard Jełowicki sut,
Pour nous montrer son courage,
Déployer, autant qu'il put,
Toutes les vertus d'un sage.
Tel aussi Kossakowski,
Chez le Tartare ennemi,
Echangea son agonie
Pour une éternelle vie.

Tak Krasicki Władysławie!
Nosisz wartość dostateczną,
Żeś śmiało w krajowej sprawie,
Podpisał za prawdą wieczną.
Też Sapiehy Kazimierza,
Cnota z chwałą się wymierza,
Że przykładnie postępował,
Z honorem Polski celował.

Tam gorżki najazd moskiewski,
Tu bunt z wpływu tejże rusi,
Rzekł czcigodny Łuszczewski,
To niczém Polska być musi!
Takim był Łuszczewski w kraju,
Że zaś przy chwały rodzaju,
Mężnie rusom się opierał,
I z pogardą ich nacierał.

Morozewicz się wskazuie
Na lubej ojczyzny Syna,
Że za nią ciągle pracuie
Przy wartości Serafina!
Gniński Starosta ogólnie,
Pracował za krajem wspólnie,
Czyniąc w Danij przymierze,
Niosł hołd krajowi i wierze.

Oui Ladislas Krasicki!
Chacun connaît ta vaillance;
On te vit toujours hardi
Venger notre indépendance.
De Casimir Sapieha
Chacun de nous encor a
Bien gravé dans sa mémoire
Et le mérite et la gloire.

Malgré l'envahissement
Et l'effort de la Russie,
Disait Luszczewski, vraiment
Ne peut périr ma patrie.
Jadis le grand Luszczewski
N'eut jamais d'autre ennemi,
Que le czar de Moscovie
Qu'il battit toute sa vie.

Morozewicz se montre en tout
Le digne enfant de la patrie;
Du Russe il sait venir à bout
Par sa force et son énergie.
Le Starosta Gninski sans mal
Savait tout faire en général;
Avec les Danois son alliance
Donna la paix et l'abondance.

Malinowsski z twoich czynów
Polska sięga cnej wartości,
I iest w obliczu iej Synów
Zwierciadłem sprawiedliwości.
Wiśniowiecki Xiążę silny,
Za ojczyzną nie omylny,
Bijąc Szwedów okazale,
Trzymał się za krajem stale.

Mochnacki! przy twoiej sławie
Truie się gwałt moskiewszczyzny,
Boś się wskazał przy cnej sprawie,
Autorem życia ojczyzny.
Czarnkowski Starosta godny,
Z charakteru niezawodny,
Działał za wartością Pragi,
Spieszą̨ć aż do Kopenhagi.

Niezabitowski twe sprawy
Za ojczyzną iest to księga,
Która kreśli wieczność sławy,
I za Polską się ubiega.
Także Tyszkiewicz waleczny,
Za ojczyzną niebajeczny,
Że do obozu się spieszył,
By rycerzów Polski cieszył.

BIBLIOTEKA XX. CZARTORYSKICH

MALINOWSKI tes efforts
Furent d'un grand avantage,
Car par toi nous fûmes forts,
Nous devons t'en rendre hommage.
Tel le prince WIŚNIOWIECKI
Battit le Suédois ennemi,
Et se montra toute la vie
Le ferme appui de la patrie.

En se montrant le soutien
De notre belle patrie,
MOCHNACKI réduit à rien
Les forfaits de la Russie.
CZARNKOWSKI, le Starosta
Dans Copenhague assista
Son pays que la Suède
Persécutait sans remède.

NIEZABITOWSKI, tes faits
Pour ton pays sont un livre
Qui montre qu'un Polonais
De gloire toujours est ivre.
TYSZKIEWICZ, le valeureux,
Fut toujours assez heureux
Pour voler à la victoire
Et partager notre gloire.

Prowadząc się cnym rodzajem
Niemcewicz i myślą zdrową,
Stał się pracuiąc za krajem
Drugą Wieżą Dawidową.
Działyński Rycerz waleczny,
Ziednał w kraju honor wieczny,
Ryskuiąc życie w gonitwach,
Wsławiał Polski oręż w bitwach.

Ma opinia bądź jaką,
Pietkiewicz na spisk bez gruntu,
Rzekł; lecz tu iest rzeczą taką,
Że niechcę być w liczbie buntu.
Bernacki urzędnik ważny,
I patryota wyrazny,
Był znanym w kraju z pochwałą,
Że szanował Polskę całą.

Żył za krajem doskonale
Tur ważny Sekretarz Sejmu,
Że zdolnym się wskazał wcale,
Wart krajowego uprzejmu.
Karliński służył krajowi,
Uchylaiąc się rządowi,
Za posłaniem do Pontusa,
Pokazał honor Krakusa.

Niemcewicz eut le talent
De nous montrer son courage ;
Nouveau David justement
Il eut ses dons en partage.
Dzialynski, le valeureux,
Etait grand et généreux
Quand il bravait la mitraille
Au milieu d'une bataille.

Que vous sert mon sentiment,
Dit Pietkiewicz, je réclame
De servir tout simplement
Sans être d'aucune trame.
Tel employé de l'Etat
Qu'il servit avec éclat,
De Bernacki la besogne
Fut l'honneur de la Pologne.

Pensant attentivement,
Tur est savant, probe, honnête ;
Chez nous il fut simplement
Secrétaire à la Diète.
Karlinski, devant Pontus,
Soutint l'honneur d'un Cracus ;
Envoyé de la patrie
Il déploya son génie.

Niebotycznie się wyrażał
Poseł Swirski za wolnością,
Że otwarcie się pokazał
Słońcem za Polski prawością.
Kasztelan Cetner też z chwałą,
Mierzył wartość Polski całą,
Gorliwością uniesiony,
Słynął z zaszczytem korony.

Walnie przy godném mniemaniu
I Wrotnowski się wyrażał,
Że o litewskiém powstaniu,
W Warszawie pierwszym się wskazał.
Swierzechowski Hetman sławny,
I z rycerskich usług jawny,
Silnie wojną się zajmował,
By Chrześciaństwo ratował.

Z dokładnością mierząc śladem
Swego Ojca Bohatera,
Wołowski stał się przykładem,
Że za krajem się opiera.
Trzepał też Wąsowicz Szwedów,
Przy wartości wszelkich względów,
Wysługuiąc się na sławę,
Popierał ojczyzny sprawę.

Swirski, pour la liberté,
Sut se montrer redoutable ;
Il eut de la fermeté
Et fut en tout admirable.
Tel le castellan Cetner,
De lui sut toujours donner,
Par son ame généreuse,
Une idée avantageuse.

De Wrotnowski le grand cœur
Se montra dans Varsovie,
Lorsqu'il dit avec chaleur :
On se lève en Lithuanie.
Swierzechowski-le-Grand
N'était heureux et content
Que quand il risquait sa vie
Pour la croix ou la patrie.

Wolowski, suivant les pas
De son très illustre père,
Gaîment courait aux combats
Braver les feux de la guerre.
Wąsowicz obtint l'honneur,
Aux Suédois, par sa valeur,
D'avoir ravi la victoire
Et de se couvrir de gloire.

Zwierkowski kiedy żołnierzem
Bił ojczyzny najezdników,
A za poselskiem przymierzem,
Zdobił orszak swych spólników.
Tęczyński też męztwo lubił,
Gdy pod Orszą rusów gubił,
Daiąc dowód okazały,
Polsce się poświęcał cały.

Hojnie za krajem się zgłaszał,
Piotr Zalewski i z pochwałą,
Kiedy z cudzych się przenaszał,
By w swym wskrzesił wartość całą.
Starzechowski także biegał,
By rusów mężnie nalegał,
Plądruiących w ten czas w Litwie,
I z honorem stanął w bitwie.

Wybornie Synu Ojczyzny
Żarczyński Amanciuszu!
Żeś ohydą moskiewszczyzny,
A z chwałą w polskim ratuszu.
Warzycki kasztelan luby,
Broniąc polski kraj od zguby,
Jeździł w moskwie za poselstwem,
I z liczném obywatelstwem.

Zwierkowski sut en soldat
Défendre toute sa vie,
Aux chambres comme au combat;
Tous les droits de la patrie.
Tel on voyait Tenczynski
Vainqueur du Russe ennemi;
Dans l'Orsza, par son courage,
Noyer ce peuple sauvage.

On voit Pierre Zalewski
Se montrer digne d'éloge,
Quand pour battre l'ennemi
De l'étranger il déloge.
Ainsi Jean Starzechowki
Anciennement sut aussi
Triompher de la Russie
Qui pillait la Lithuanie.

Zarczynski par sa valeur,
Digne fils de la patrie,
Sait pour elle au champ d'honneur
Aller hasarder sa vie.
Le castellan Warszycki
Des Polonais fut chéri;
Etant nonce en Moscovie
Il leur montra son génie.

Słodkie twych czynów wspomnienie
Załuski! że za prawnością
Zjawiłeś cne rozumienie,
I za Polski dostojnością!
Piotr czarniecki też odważny,
Z Usług krajowych poważny,
Że Szwedów pod Częstochową
Druzgoczył z odwagą zdrową.

Niechybił z zgodności toru
Godebski z otwartém czołem,
Że się stał aż do wyboru,
Wszędzie ojczyzny żywiołem!
Tak Hetman Wielki koronny,
Jan Branicki niepostronny,
Że ubiegaiąc się z chwałą,
Przyozdabiał Polskę całą.

Orchowski, duszo ojczyzny!
Żeś poczciwym Polska czuie,
I leczysz nierządów blizny,
Ona ci wieniec gotuie.
Myszkowski Senator dzielny,
Z oświaty swej nieśmiertelny,
Służył krajowi dołężnie,
Wstawiaiąc się za nim mężnie.

Zaluski ! c'est un plaisir,
Un bonheur digne d'envie,
Pour nous, que ton souvenir
Si cher à notre patrie.
A la gloire du pays
Pierre Czarniecki, commis,
Sut chasser sous Częstochove
Les Suédois en bêtes fauves.

Godebski toujours marcha
Hardiment tête levée ;
De la patrie il chercha
L'honneur de l'avoir sauvée.
Ainsi le duc Branicki
Sut bien s'illustrer aussi,
Quand pour notre indépendance
Il déploya sa vaillance.

De la Pologne, Orchowski
Défendit l'indépendance,
Et sut illustrer ainsi
Sa glorieuse existence.
De Myszkowski les talens,
Dans les cas les plus urgens,
En assurant la victoire,
L'ont illustré dans l'histoire.

Stanisław Ostrowski miły,
Że u Ojca Bohatera,
Wzmaga się na wszelkie siły,
I los kraju już popiera.
Też Kostka Jan Wojewoda,
I polskiej sławy przygoda,
Że za iego dostojnością.
Stał się ojczyzny miłością.

Tak iest ojczyzny żywiole
Michałowski za twym krokiem.
Krzywdy w Polsce i swawole,
Moskalom wylazą bokiem.
Również Sokoliński znany,
Do moskwy posłem obrany,
Budował wolność krajową,
Tak orężem iak wymową.

Z usługi krajowej miły,
Ignacy Domeyko w Litwie,
Dokładał się z całej siły,
I z honorem w każdej bitwie.
Kanclerz Dobrzyński też ważny,
Niosł za krajem hołd wyrazny,
Gdy do Rzymu był posłanym,
Bohaterem nastał zwanym.

De Stanislas Ostrowski
Admirez le caractère ;
Au service il s'est instruit
Sous les ordres de son père.
Tel le palatin Kostka
Dans son temps se distingua,
En risquant souvent sa vie
Pour le bien de la patrie.

Michalowski, le sauveur
De notre belle patrie,
Sut inspirer la terreur
A la triste Moscovie.
Tel on vit Sokolinski
Déployer à l'ennemi,
Sa valeur et son génie
Alors qu'il fut en Russie.

Lorsqu'Ignace Domeyko
Se trouvait en Lithuanie,
Il sut du Russe *in-petto*
Venger sa noble patrie.
Dobrzynski, le chancelier,
Fut décoré du colier
Dont on honore un grand homme,
Alors qu'il s'en fût à Rome.

Niebyło dnia i godziny,
Gdzieby Sienkiewicz niezjawił
Gorliwość jego i czyny,
By za ojczyzną się stawił.
Andrzej Zamoyski mąż świetny,
W sprawie krajowej pamiętny,
Że tytuł Xięcia odłożył,
By honoru Polski dożył.

Tak zacny obywatelu!
I szanowny Sieńkiewiczu!
Wywieraiąc się w tym celu,
Słyniesz w krajowem obliczu!
Andrzej Zamoyski też silnie,
Służył krajowi niemylnie,
Mówiąc; co mnie po honorze
Jeśli nie w Polski wyborze.

Godnie ze wszelkiej uwagi
Michał Horain się zajmował,
By popierał wolność pragi,
W Płocku obrońców sztyftował.
Także Krakus wart pochwały,
Że z wynalazków wspaniały,
Od założenia Krakowa,
Stał się godnym co do słowa.

Sienkiewicz à tout moment
Sut montrer la noble envie
Qu'il conserva constamment
De servir notre patrie.
Tel André Zamoyski
Sut se distinguer aussi,
Quand, pour montrer sa sagesse,
Il abjura sa noblesse.

Oui, Sienkiewicz! ton amour
Pour nous est fort honorable,
Car tu deviens chaque jour
De plus en plus estimable.
De même Zamoyski
Sut se montrer notre ami
Quand il dit que la noblesse
Sans vertu n'est que bassesse.

Michel Horaïn s'employa
Afin que Prague fut libre,
Et dans Plock il travailla
A lui rendre l'équilibre.
Tel Cracus, le fondateur
De la belle Cracovie,
Sut employer sa valeur
Pour défendre sa patrie.

Józef Hube z gorliwością
Dochodził krajowej sprawy,
Że w niej stale i z zręcznością
Wart ojczyzny Synów sławy.
Spytek Jordan znakomity,
W krajowej sprawie użyty,
Słynął tak w obywatelstwie.
Jak też i w każdém poselstwie.

Marcińkiewiczu twa chwała,
Nie już w Poniewieżu w bitwie,
Lecz powszechnie znać się dała,
Żeś rycerzem w całej Litwie.
Też Charliński rusów godził,
Z Litwy za nosem wywodził,
By się pozbył najezdników,
Przy honorze wojowników.

Zręczny kraju prawodawca
Kraiński z swych nauk słynie,
Na czaszkach ludzkich iest znawcą
A wymowa mu z ust płynie.
Tak Lew Sapieha iest znanym,
I z honorem Polski mianym,
Że z iej chwałą usiłował,
I prawnością się zajmował.

De Joseph Hubé, l'ardeur
Pour affranchir la patrie,
Se montra dans sa splendeur,
Signalant son énergie.
Tel on vit Spytek Jordan
Soutenir partout son rang;
Il montra toute sa vie
Sa sagesse et son génie.

Marcinkiewicz se montra
Ardent pour notre patrie;
De Poniewiez il chassa
Les tigres de la Russie.
De même on vit Charlinski
Chasser le Russe ennemi
De la belle Lithuanie
Par sa force et son génie.

Législateur Kraïnski
Brille en tout par sa science;
Au crâne il s'entend aussi
Et possède l'éloquence.
Léon Sapieha, connu
Par sa force et sa vertu,
Obtenait aussi la gloire
En courant à la victoire.

Pod Dembem wielkim przykładnie
Alexander Hoffmann znany,
Że celował z harmat ładnie
Broniąc kraju los żądany.
Także Sarnowski wielebny,
Za sprawą kraju służebny,
Dokładał się ręką zdolną,
By poglądał Polskę wolną.

Słyszeć Hoffmanna Karola,
Jest to widzieć Bohatera,
Że za krajem Iego rola,
Przy prawności się wywiera.
Kalinowski Syn Hetmana,
Z woli Wszechmocnego Pana,
Wśród tatarskiego męczeństwa,
Uwiecznił się z dostojeństwa.

Za krajem niezmordowany
Swiętosławski ciągle czuwał,
W ostatniej wyprawie znany,
Że w krok śmierci się posuwał.
Kruszelnicki też był śmiałym
I w krajowej sprawie stałym,
Że zaś do Stawiszcza wchodził
By morderców Polski godził.

Alexandre Hoffmann plaça
Si bien son artillerie
Sous Demb-Wielki, qu'il se montra
Fort utile à la patrie.
Tel Sarnowski, le vaillant,
Par son courage brillant,
Conserva notre existence
Par sa force et sa constance.

Hoffmann, Charles, se montra
Digne enfant de la patrie;
Jamais il ne rencontra
Son égale en énergie.
Fils d'un duc, Kalinowski,
Grâce à Dieu, fut accompli;
Il sut prouver aux Tartares
Que ses vertus étaient rares.

Swiętoslawski, brave et fort,
Déploya son énergie;
Souvent il brava la mort
Pour défendre sa patrie.
Kruszelnicki, valeureux,
Etait aussi courageux;
Stawiszcz vit son énergie
Pacifier sa patrie.

Zubiegów i gorliwości
Jański iest ojczyznie znanym,
Że z powagą iej wartości,
Dał się być niespracowanym.
Też Wojewoda Podolski,
Mielecki znał wartość Polski,
Że się wysłużył na sławę,
Dowodząc ojczyzny sprawę.

Chociaż w trudach i przy krzyżu
Ładnie Józwik swój czas użył,
Cierpiąc wygnanie w Paryżu,
Na doktora się wysłużył.
Również Woropay był zręcznym,
Wsprawie Polski użytecznym,
Wszystko cierpiał, wszystko robił,
By los kraju przyozdobił.

Januszkiewiczów zabiegi
Kreślą wartość polskiej sławy;
Romuald! macie i księgi
Na dobicia świętej sprawy.
Tak Prażmowski kanclerz wielki,
Wywierał się w dowód wszelki,
Zdobiąc Polskę swą wymową,
Czuwał za sprawą krajową.

Tant de travaux et d'ardeur
D'Ianski montrent le génie,
L'amour, la gloire et l'honneur,
Qu'il est cher à la patrie.
Tel Mielecki mérita,
Et palatin se nomma,
Pour avoir en Podolie
Défendu notre parie.

Dans les peines et tourmens
Jozwik se montre en Socrate;
Il consacre ses momens
A la science d'Hippocrate.
Tel Woropay en honneur
Aurait offert de bon cœur,
Tout, jusqu'à sa propre vie
Pour le bien de la patrie.

De Januszkiewicz l'effort
A notre pays fait gloire:
Romuald, dit-il, on est fort
Quand on obtient la victoire.
Prazmowski le chancelier
En tout était familier,
Et sa seule jouissance
Naissait de notre abondance.

Tak Klimaszewski kochany
W spraw ie Polski się ubiegał,
W młodym wieku jeszcze znany,
Już pięknej zalety sięgał.
Zarównie też w Ratysbonie,
Z chwałą o Polski koronie,
Poseł Salikowski się zgłaszał
I powagę iej donaszał.

Przykładnie pod Kazimierzem
Doktor Kulawski się zjawił,
Że zaś w gonitwie żołnierzem
Aby los oyczyzny zbawił.
Mankowski pod Mohilewem,
Bronił Polskę krwi wylewem,
By się stał ojczyzny Synem
Było mu szczęściem iedyném.

Doktor Marcinkowski z chwałą
Przy talentach Jego znany,
Bronił mężnie Polskę całą,
Dla niej iedynie wylany.
Także Kmita się ubiegał,
W Polsce pięknej chwały sięgał,
Że pod Orszą z iego męztwa
Przyczynił się do zwycięztwa.

Tel on vit KLIMASZEWSKI
Jeune encor, l'ame embrasée,
Se montrer à l'ennemi
Digne de sa renommée.
Ainsi SALIKOWSKI, jadis,
Elevait au paradis
L'honneur de notre couronne
Quand il fut à Ratisbonne.

KULAWSKI sut au combat
Nous montrer son énergie,
Sous Kazimierz, en soldat,
Ce docteur risqua sa vie.
Sous Mohilew, MANKOWSKI
Vint combattre l'ennemi
Et soutint par sa vaillance
Du pays l'indépendance.

Le docteur MARCINKOWSKI
Célèbre par sa science,
A culbuter l'ennemi
Consacra son existence.
Tel KMITA s'est efforcé
De voir l'ennemi chassé;
Près d'Orsza, par son courage,
Il en fit un grand carnage.

Godłem naszém kraj i wiara,
Miesiałowicz tak donaszał,
By się pozbyć z kraju cara,
Za tém hasłem się ogłaszał.
Także Morsztyn ślicznie mawiał,
Że w Danij Polskę wsławiał,
Dowodząć tam iej powagę
Wskazał wartość i odwagę.

Że gdy w Paryżu z honorem,
Niezgodzki iako artysta,
Słynie za Polski wyborem,
W tém mu sława rzeczywista.
Równie też Piegłowski słynął,
I z zaszczytem Polski płynął,
Trwaiąc przy chwały rodzaju
Stał się uwielbionym w kraju.

Parczewski wart pięknej sławy,
Że się poświęcał za krajem,
Brzydząc się carskiej niestrawy,
Postąpił chwały rodzajem.
Bohdan Ogiński też świetny,
W ojczystej sprawie zaletny,
Moskalów mężnie nacierał,
Aby los kraju popierał,

Pour triompher des Russiens,
Souvenez-vous toute la vie,
Disait Miesialowicz aux siens,
Qu'aprés Dieu c'est notre patrie.
C'est ainsi que Morsztyn parlait,
Alors qu'aux Danois il montrait
Ce que pouvait son énergie
Et sa valeur et son genie.

Niezgodzki de son pays
Mérite bien les hommages,
Il est célèbre à Paris
Par ses élégans ouvrages.
Tel Pieglowski s'illustrait,
Et dans ses œuvres montrait
Que la première besogne
Est l'honneur de la Pologne.

Digne d'honneur, Parczewski
De bien se battre, eut la gloire;
En repoussant l'ennemi
Son bras obtint la victoire.
Oginski le valeureux
N'était jamais plus heureux
Que quand, bravant la mitraille,
Il remportait la bataille.

Grzebiąc swą żonę w Paryżu
Ordyniec w sprawie ojczyzny,
Rzekł mąż ten przy takim krzyżu,
Słodkie serca mego blizny.
Ketler dobywał Pieczary,
Przy sprawie kraju i wiary,
Znosząc mężnie śmierć lub blizny.
Walczył, z pochwałą ojczyzny.

Choć w Paryżu zamieszkały
Leon Szymański za krajem,
Przy każdém zdarzeniu stały,
Znać się dał chwały zwyczajem.
Też Jan Borucki chwalebny,
W ojczystej sprawie potrzebny,
Aż do Moskwy się ubiegał,
By na honor Polski sięgał.

Dochodził winnej mu sławy
Fabian Sarnecki z chwałą,
Że z ozdobą polskiej sprawy,
Zajmował się ręką całą.
Też Ostromecki pracował,
Wynalazkiem się zajmował,
Zmyśliwszy skrzynkę żelazną
Użył ią na sprawę ważną.

Ordyniec dit à Paris,
Venant d'enterrer sa femme,
Le perte de mon pays
Affecte bien plus mon ame.
Tel Ketler, ce bon guerrier,
Prenant d'assaut le charnier,
Sut montrer pour sa patrie
Son amour et son génie.

Bien que Léon Szymanski
Ait toujours sa résidence
A Paris, notre parti
N'en a pas moins sa défense.
Jean Borucki, si fameux,
N'était pas moins valeureux
Quand il fut en Moscovie
Pour le bien de la patrie.

Pour Fabien Sarnecki
Nous avons conçu l'estime,
Que mérite un tendre ami
Montrant son patriotisme.
Tel Ostromecki cherchait
A servir comme il pouvait,
Et les fruits de son génie
Retournaient à sa patrie.

Wyzuty z ojczyzny jego
Kochany Orda w Paryżu,
Rzekł; dla szczęścia kraju mego
Niewzdrygam się przy tym krzyżu.
Też Zbarawski Wojewoda,
Piękny w sławie iak pogoda,
Gdy za krajem się dokładał,
Honor własny opowiadał.

Gdziekolwiek Glińskiego znano
Tam stałość tego młodzieńca,
W krajowej sprawie widziano
Że wart chwalebnego wieńca.
Poseł Kwiatkiewicz też dzielny
Z darów iego nieśmiertelny,
Że za krajem dostatecznie
Został uchwalonym wiecznie.

Redaktorem Tygodnika
Słowaczyński to niemało,
W zamiarze tego dziennika
Ciągle odznaczał się śmiało.
Też Krótkowski poseł zdatny,
W sprawie kraju nieostatny,
Że z honorem w Ratysbonie
Przemawiał o polskim tronie.

A Paris ; d'Orda la voix,
Loin de son pays s'écrie :
« Je supporte cette croix
Pour le bien de ma patrie.
Tel on vit Zbarawski jadis
Servir son pays gratis ;
Il aurait donné sa vie
Pour le bien de sa patrie.

Partout où se rencontrait
Gliński, ce brave d'élite,
On voyait fuir comme un trait
Le furieux moscovite.
Tel Kwiatkiewicz a pu
Obtenir par sa vertu
Et son amour pour la gloire,
De s'illustrer dans l'histoire.

Ayant, comme rédacteur
Du Tygodnik, l'entreprise,
De Słowaczynski l'honneur
Est d'écrir avec franchise.
Ratisbonne vit ainsi
Notre nonce Krotkowski,
Savoir par son éloquence
Soutenir notre défense.

Tak wyborny Pianista
Sewerynowicz się wsławiał,
Że wszędzie iako artysta,
Z honorem Polski się wstawiał.
Podobnież Temruk był sławnym,
I z patryotyzmu jawnym,
Że przy wszelkiej iego pracy,
Zgłaszał niech żyią Polacy!

Pełen nadziei i wiary
Weisenhoff za krajem czuie,
Poświęcaiąc się z tej miary
Wartość ojczyzny buduie.
Obuchowicz subdelegat,
Nielękał się szwedzkich Fregat
Skłaniaiąc ich do pokoju,
Smiało się zgłaszał do boju.

Tak luby Wołodkowiczu!
Dowiodłeś z twej gorliwości,
Żeś się stał w naszém obliczu
Życiem ojczystej wartości!
Działyński kasztelan hojny,
W krajowej sprawie dostojny,
Na poselstwie ze szwedami
Słynął za Polski prawami

Sewerynowicz a su
Par sa grâce sans seconde,
Son talent et sa vertu,
En tous lieux charmer le monde.
Ainsi Temruk fut fameux
Par son talent glorieux,
Si bien que sa noble vie
Fait honneur à sa patrie.

Plein d'espérance et de foi,
Weisenhoff, sur sa patrie,
Veille et se fait une loi
De lui consacrer sa vie.
Obuchowicz délégué
Chez les Suédois a brigué,
La paix que par son courage
Il fit signer sans carnage.

Wolodkowicz! ton ardeur
A servir notre patrie;
Nous prouve que la valeur
Fut l'essence de ta vie.
Le castellan Dzialynski
En Suède n'eut aussi
Pour sa part d'autre besogne
Que le bien de la Pologne.

Loman wygnaniem zmuszony
Rzekł, przy twej woli o Boże!
I dla krajowej obrony,
Nic milszego być niemoże.
Również Boratyński mawiał
Gdy pod Brańskiem się wysławiał,
Bijąc rusów aż do szczętu
Bronił ojczyznę od wstrętu.

Obywatele Polacy!
Cni Artyści i Rolnicy!
Wszystko tu z wami Rodacy,
I z chwałą waszej winnicy!
Jagiellony też czuwali,
Że za krajem znać się dali,
Przez nich Polska najcelniejsza,
I z wartości najświetniejsza.

Dwudziestu milionowa
Polsko! w Czartoryskim prawnie,
Twoja wartość się dochowa,
I z Nim uwieńczy się jawnie!
Niechże Wszechmogący Panie!
Za wolą twoią się stanie!
Wartość Adama Pierwszego!
Z honorem kraju Polskiego!

Puisque tu veux, mon Dieu,
Je vais quitter ma patrie,
Dit Loman, car en tout lieu
Je lui consacre ma vie.
Sous Bransk alors qu'il lutta,
Boratynski nous prouva
Qu'il savait pour notre gloire
Capter aussi la victoire.

Vous citoyens Polonais!
Soit laboureurs, soit artistes,
La gloire inscrit à jamais
Vos nobles noms sur ses listes.
Comme elle inscrit les noms
De nos braves Jagellons!
Qui surent par leur vaillance
Défendre l'indépendance.

Pour guider les bataillons,
A Czartoryski personne,
Pologne à vingt millions!
Ne dispute la couronne.
D'Adam Premier, fais, mon Dieu!
Que le règne ait enfin lieu;
Que sa valeur, sa sagesse,
Nous rendent à tous l'allégresse.

Famille Royale

DE POLOGNE

Spiess Jagiellonski. *Chant de Jagellon*

Moderato.

CHANT. Czar - to - ry - - ska

Czar - to - ry - - ska

PIANO.

z Jej na - zwi - ska mi - Ia Bo - - gu i oj - -
nous ex - pli - - qua ce que l'on doit à la Pa -

czy - znie za do - - wo - dem o - - cze - - - wi - - stym
tri - - e car par ses ef - - forts e - - - ton - - nans

z tej go - dno - ści nie - - wy - - - śli - - - znie
elle a four - ni tou - - te sa vi - - - e

bo iest wzo - rem wie - - ku - - - - i - - stym.
des ex - - em - - ples bien sur - - - - pre - - nans.

CIĄG

ŚPIEWU JAGIELLOŃSKIEGO.

CZARTORYSKA!
Z Jej nazwiska!
Miła Bogu i Ojczyznie,
Za dowodem oczewistym,
Z tej godności niewyśliźnie
Bo iest wzorem wiekuistym!

CZARTORYSKA!
Tronu bliska!
Z pokrewieństwa Jagiellonów
I za własną Jej wartością,
Kraj z dwudziestu milionów
Uwialbia się z dostojnością!

Co do słowa!
Jak królowa!
CZARTORYSKA z Jej powagi
Wsławia Polski narod cały,
Żyiąc za wolnością Pragi
Jest przykładem wiecznej chwały!

SUITE

DU CHANT DE JAGELLON.

Czartoryska
Nous expliqua
Ce que l'on doit à la patrie;
Car par ses efforts étonnans,
Elle a fourni toute sa vie
Des exemples bien surprenans.

Czartoryska
Nous indiqua,
Des Jagellons la noble trace,
Par ses beaux traits et sa valeur,
Aux vingt millions elle trace
Quel est le sentier du bonheur

Comme un dépôt
Bref, en un mot,
De Czartoryska la vaillance
Honore notre nation,
Et partout sa noble existence
Nous prouve sa religion!

Pierworodny!
Witold godny!
I następca polskiej sławy;
Niechże Wszechmogący Panie!
Wzrasta ten Młodzieniec prawy
I dójrzewa przy swym stanie!

Przy twej sławie!
Władysławie!
Rządy niebios są nadzieją,
Niech się krzewią twoie lata,
One z czasem zajaśnieją
Jak dla Polski tak u świata!

Małoletna
Iźiu świetna!
Jest zadatkiem okazałym,
Że z nią chwała Polski całej
Upewnia się krokiem śmiałym,
Przy wartości doskonałej!

Przyim Panie
Nasze łkanie!
By przy twoiej świętej woli,
Lud z dwudziestu milionów,
Wyzwałał się od niedoli
Za dzielnością Jagiellonów!

Witold est né,
Ce fils aimé,
De notre Pologne est le gage,
Que la volonté du Seigneur
Fasse qu'il soit vertueux et sage,
Pour faire un jour notre bonheur!

Notre bonheur
Et ton honneur,
Ladislas, font ton espérance;
En grandissant de jour en jour
Sous l'œil de la toute-puissance
Mérite toujours notre amour!

Bien jeune encor
Comme un trésor,
Elisabeth, à la patrie,
Assure la prospérité
Par les actions de sa vie,
Sa valeur et sa dignité!

Quand le bonheur,
O doux sauveur!
Vient de ta volonté suprême,
Fais que le peuple Polonais
De ses malheurs sorte lui-même
Par sa valeur et ses hauts faits.

XIĘŻNA

ANNA CZARTORYSKA,

Z DOMU SAPIEŻANKA.

Nim zacznę mówić o cnotach tej Wielkiej Polki, i Bohaterki naszego wieku! postanowiłem dla dokładniejszego rozumienia rzeczy przypomnąc w krótkości starożytność Domu Sapiehów! która się wywodzi z wielkich Xiążąt Litewskich! z pokréwieństwa królów linij Jagiellońskiej, i z najściślejszych krwi związkow z pierwszemi Familijami w Polsce! w tém niedzisiejsza zręczność pióra mego ma się tu rozwodzić, ale już od wieków zacność Domu Sapiehów iest uprzywilejowaną na Sejmach przyiętą, od królów potwierdzoną, w narodach iak w polskim, tak w sąsiedzkich dokładnie znaną, a dla autentycznej pewności w Archiwie Domu Sapieżyńskiego podziśdzień iest zachowaną'

LA PRINCESSE

ANNE CZARTORYSKA,

NÉE SAPIEHA.

Avant de parler des vertus de cette grande Polonaise, l'héroïne de notre siècle, j'ai voulu, pour me faire mieux comprendre, donner un aperçu de l'antiquité de la maison des Sapieha, qui sort des princes de Lithuanie, parens des Jagellons, roi de Pologne, et des familles les plus distinguées de ce pays. Et cette antiquité, je n'entends pas la prouver en ce jour par une vaine éloquence, mais depuis des siècles la dignité de la maison des Sapieha est avouee par les diètes, reconnue par les rois, et confirmée par la nation polonaise ainsi que par les puissances limitrophes, et la maison de Sapieha en conserve encore aujourd'hui dans ses archives les preuves authentiques.

Z tych tedy przywilejów dowodnie od Giedymina wielkiego Xiążęcia Litewskiego, i porządnie aż do Lwa Sapiehy to się sprawdza co ja tu mam powiedzić: Naprzód · Wielki Xiążę Litewski Giedymin miał kilku Synów, a zaś Córkę Annę do tyle był szczęśliwym że ią poślubił Kazimierzowi Wielkiemu! Królowi Polskiemu! Powtóre: Syn Giedymina Narymund Drugi miał żonę Córkę króla Tayrykańskiego urodzoną z Maryi Córki Andronika starego, Cesarza Wschodniego! Ten to Narymund był Ojcem udzielnych Xiążąt, Alexandra Bełskiego, Jerzego Podolskiego, i Punigały. Punigajło Narymundowicz, Kasztelan Trocki żyiąc pod bałwochwalcą Algierdem Giedyminowiczem Stryiem rodzonym, bałwochwalstwa póki żył nie odstąpił. Dla czego na wzgardę Chrześciańskiej Greckiego Obrządku Religij, na ten czas w Litwie krzewić się poczynaiącej, Greckim Językiem Sop-hia, to iest mądrość albo mądry, za to; że do nowych opinij nieprzystał, był nazwanym: i takowe Imie, które z czasem za przemianą litery iednej przez pomieszanie Języka Greckiego z słowiańskim czyli Ruskim w przezwisko Sopia albo Sapieha zmieniło się dla całego tego pokolenia.

Punigajło miał Syna Sunigała po Chrzcie nazwanego Siemionem czyli Symeonem, i ten to Sunigał pierwszym był z Sapiehów Chrześcianinem; On zostawił dwóch Synów, z których pierwszym był Bohdan, a zaś Drugim Iwan,

Par ces titres on peut se convaincre que depuis Giedymin, grand duc de Lithuanie, jusqu'à Léon Sapieha tout ce que j'avance ici existe, savoir : 1° que le grand duc de Lithuanie, Giedymin, a eu plusieurs fils et une fille Anne, qui eut l'honneur d'être choisie par Casimir-le-Grand, roi de Pologne, pour son épouse. 2° Le fils de ce prince, Narymund II, avait pour épouse la fille du roi de Thuringe, née de Marie, fille d'Andronic, ancien empereur d'Orient. Ce Narymund fut le père de plusieurs princes, tels que d'Alexandre, prince de Belske; de George, prince de Podolie et de Punigal. Ce Punigal Narymundowicz, Castellan de Trock, vivait sous l'idolâtrie d'Algier de Giedyminowicz son oncle, et resta idolâtre toute sa vie, ce qui fit, qu'au mépris de la religion catholique-grecque qui, dans ce temps, se propageait en langue grecque dans la Lithuanie, on l'appella *Sop-hia*, ce qui veut dire sagesse ou sage, surnom qu'il mérita pour n'avoir jamais voulu accéder à de nouvelles opinions. C'est ce nom qui, dans les temps, à cause de la diversion des langues grecques et sclavonnes est devenu Sopia puis Sapieha : voilà comme aujourd'hui nous connaissons le glorieux nom de Sapieha.

Ce Punigajlo eut pour fils Sunigal qui fut baptisé sous le nom de Simon ou Siméon; il est le premier du nom de Sapieha; il laissa deux fils Bohdan et Ivan ou Jean; ce dernier fut aussi distingué que Brave, né de la princesse

ostatni ten Iwan był to mąż wielkiej powagi i dzielności, urodzony z Anastazyi Xiężny Hlińskiej; od Kazimierza Jagiełłowicza króla polskiego w wielu przywilejach i nadaniach pokrewnym i plemiennikiem mianowany. Takim iest śladem godności domu Sapiehów! przy tejże kolei Lew Sapieha z wiekopomnych iego czynów za królem Batorym i Zygmuntem Trzecim w krajowej sprawie iest znanym: Słowem, iak owa manna z Nieba padaiąca ożywiała Izraelitów na puszczy będących, tak Imie Sapiehów w każdym czasie, w każdym wieku, w każdej Epoce żywiło Polski sławę!

Nie inną iest dzisiejsza Bohaterka Xiężna Anna z domu Sapiehów! Urodzona w tysiącznym Ośmsetnym trzecim roku, zaledwie dochodziła sposobnych lat do cwiczeniasię w naukach już pod okiem najukochańszych Jej Rodziców ze wszelkiém staraniem opatrzona w nich się odznaczała; i tak hoduiąc się w oświeceniu stosowném do Jej płci i godności, wzrastała razem przy cnocie i w zadziwiaiącej lica piękności: po uzbrojeniu się w edukacyi niemaiąc jeszcze niż kilkanaście lat, gdy istniała na Salonach Rodzicielskich, pod ów czas rzadkie Jej dary wywarte z powagą były powodem że wielu Mężów z najwyższej godności się ubiegało o rękę tej Polskiej Wenery! Niemylnie w tém Istność Najwyższa rządziła że z pomiędzy innych Xiążę Adam Czartoryski dożył tej chwały, i poiął za małżonkę xiężniczką Annę Sapieżanką!

Anastase Hlinska; cet Ivan, par Casimir Jagellowicz, roi de Pologne, fut élevé à plusieurs titres et dignités pour son rang et sa naissance. Tel est l'origine de la grandeur de la maison des Sapieha, et c'est par une même suite de hauts faits que Léon Sapieha, sous Battori, ainsi que Sigismond III, se rendit célèbre dans la nation. Semblable enfin à cette manne qui tombait du ciel pour nourrir les Israélites dans le désert, ainsi le nom des Sapieha dans tous les siècles et à toutes les époques entretenait toujours la gloire de la Pologne.

Voilà sous quel jour nous connaissons aujourd'hui cette héroïne, la princesse Anne Sapieha, née en mil huit cent trois, dès qu'elle fut en âge de se livrer à l'étude, ses parens donnèrent les plus grands soins à son éducation; elle se distingua par son application et ses progrès rapides, de sorte qu'elle croissait rapidement en sagesse et en beauté: ses études finies, elle sortait à peine de l'enfance, que paraissant dans les salons de ses parens, ses rares qualités firent que tous les personnages les plus distingués briguèrent la main de cette divinité polonaise; mais la Providence réservait au prince Adam Czartoryski le bonheur d'obtenir ce trésor, et ce fut lui qui épousa la princesse Anne, née Sapieha.

Z której bądź epoki mówiąc o tym Wielkim Mężu i Iego wartości! niemożno w sensie prawdy ani poczynać, ani rozumować, ani kończyć bez użycia tych wyrazów istotnie Iemu właściwych : Adam Pierwszy i Jagiellon z Jagiellonów!

W roku tysiącznym Ośmsetnym Dwudziestym Drugim z tak pochlebnego małżeństwa Ojczyznie spowił się pierworodny Syn ktoremu przy Chrzcie Swiętym te Imiona były dane; Witold, Adam. Tak iest, to miłe dziecie przychodząc na świat stało się razem nadzieją, i sławą Polski całej! Polski Jagiellonów!!!

W roku tysiącznym Ośmsetnym Dwudziestym Ośmym urodził się Syn Drugi, któremu przy chrzcie świętym włożono Imiona : Władysław, Alexander, Kazimierz, Stanislaw. To święte namaszczenie zwraca uwagę każdego z Rodaków! i odnawia pamięć owych Wielkich Jagiellonów! i królów Polskich!

Niemniej znane są Jagiellońki od wieków z ich wartości, i z sławy dla kraju! Niebo zaś czuwaiąc zawsze nad Polską i w tém niechciało ią ubliżeć; ale owszem w roku Tysiącznym Ośmsetnym Trzydziestym obdarzyło przyiściem na świat ukochanej Córki, którą też ochrzczono przy Imionach : Elżbieta, Teresa, Zofia, anna! dla pomnożenia polskiej chwały iak w Niebie tak i na ziemi!

W tém niekończyła się chwała tej Wielkiej Polki! i

Pour parler de ce héros et de sa valeur, à telle époque que ce soit, on ne peut commencer, développer, ni terminer que par ces mots, qui lui sont à tant de titres applicables : Adam Premier, le Jagellon des Jagellons!

L'an mil huit cent vingt-deux est né, d'un mariage si glorieux pour la patrie, un fils aîné, baptisé sous les noms d'Adam Vitold, et ce fils chéri, par sa naissance, est devenu le gage et l'espérance de la Pologne entière, de la Pologne des Jagellons !!!

L'an mil huit cent vingt-huit est né un second fils, auquel on a donné sur les fonds baptismaux les noms de Ladislas-Alexandre-Casimir-Stanislas, ces noms si chers à tous les Polonais leur rappellent ces illustres Jagellons! Rois de Pologne!

Depuis des siècles, les filles des Jagellons ne sont pas moins connues par leur valeur et leur dévoûment à la patrie; le ciel qui veille toujours sur la Pologne n'a pas voulu l'abandonner : loin de là, il a permis qu'en mil huit cent trente naquit une princesse bien-aimée, que l'on a nommée sur les fonds sacré du baptême, Elisabeth-Thérèse-Sophie-Anne, afin qu'elle travaillât un jour à la gloire de la Pologne sur la terre et dans le ciel.

La gloire de cette illustre polonaise, mère de la patrie

matki ojczyzny! ale owszem ona się pomnażała w obronie Polski i za iej całością. Roku 1830 i 1831 w wiekom potomnej Rewolucyi za niepodległością kraju z podziwieniem iest znaną. Wszakże wątpliwości niema że ta Polski Bohaterka od urodzenia była wychowaną przy najpieśćliwszych wygodach i pielęgliwościach, lecz gdy szło o sprawę kraju, gdy pod murami Warszawy Ziomkowie opłacali się życiem za Polski wolnością, iakim pod ów czas ona postąpiła krokiem? W tém iak w innych zdarzeniach, wszędzie wskazała tęż samą rezygnacyę przy której Synowie ojczyzny mężnie i z chwałą za krajem umierali: bez względu nie mówię już na zdrowie, ale na niebezpieczeństwo jej życia się poświęcała; pojazdy które miały służyć dla jej wygody, odsyłała by w takowych przyważano z placu bojowiska rannych i krwią zbroczonych do szpitalów, w których Ona sama przebiegaiąc bruki Warszawskie nogą pieszą, obmywała krew Bohatyrów, służyła do wszelkiej ich pomocy, i cieszyła z jej przytomnością cierpiących za sprawę kraju.

Przy tej gorliwości na zawsze pamiętnej krajowi, lecz przechodzącej siły tej Wielkiej Duszy polskiej; gdy doktorowie i przyjaciele ojczyzny postrzegli, że się zmieniała już na twarzy z tej tak hazardównej pracy, poczęli wystawiać tej ksieni Amazonek, mówiąc. Xiężna! zwróć uwagę nad ocaleniem pożycia twoiego, One iest perłem nieocenioném w sprawie Polski i iej wolności. We łzach roz-

ne s'arrête pas là, mais elle s'est toujours occupée de l'intégrité et de la défense de la Pologne. En 1830 et en 1831, pendant la révolution à jamais mémorable pour l'indépendance du pays, elle se fit remarquer admirablement. On ne peut révoquer en doute que cette héroïne de Pologne ait été élevée au sein de l'aisance et de la splendeur; mais quand il fut question des droits de son pays, lorsque sous les murs de Varsovie, ses compatriotes mourraient pour la liberté de la Pologne, qu'elle fut sa conduite? Là, comme toujours, elle montra la même résignation que les fils de la patrie qui versaient gaîment leur sang pour la gloire et la nation. Loin de ménager sa santé, elle exposait sa propre vie; les voitures réservées pour son usage étaient par elle envoyées sur le champ de bataille pour transporter les blessés dans les hôpitaux, tandis qu'elle-même parcourait à pied le pavé de Varsovie, pansait les blessures de ces héros, veillait elle-même à leurs besoins et soulageait enfin par sa présence les maux qu'ils enduraient pour la cause du pays.

Au milieu de cette ardeur étonnante mais au-dessus des forces de cette ame polonaise, les médecins et les amis de la patrie remarquèrent sur son visage les marques ostensibles de ses souffrances, et l'invitèrent, en ces termes, à se retirer : « Madame, veillez à la conservation de votre propre vie, car elle est sans prix pour la cause de la liberté de la Pologne! » A quoi elle répondit les larmes

czulona odpowiadała : « *Cóż nagannego umierać przy chwale Synów Ojczyzny!* Wśród tylu ważnych i zadziwiaiących poświęceń za krajem, opatrzność sama iedna tylko mogła bydź jej matką i postrzedniczką do utrzymania przy życiu dla sławy i szczęścia kraju polskiego! Krom tego, że pozbawiona z własnej ojczyzny, z dostatków i wygód, które posiada w Polsce, dziś w Paryżu menczeńniczką, i ofiarą północnej zemsty, tym czasem nie bez chwały przepędza te gorszkie dni i lata.

Pierwszym jej było krokiem uformować Towarzystwo Dobroczynności; mogę ja tu być niedosyć oświeconym, ażebym wydołał wskazać całą wartość tego tak zaszczytnego zamiaru, przy którym się dowodzi co sam Chrystus powiedział : *Błogosławieni którzy są miłosiernemi, bo oni sami otrzymaią miłosierdzie*! (1)

Przy tak czułej zasadzie iako Prezesowa Dobroczynności z rąk tegoż Towarzystwa medalem honorowym zaszczyconą została. Byłoby to omyłką żebym tu niewymienił Imiona tych Polski Amazonek składaiących wyżej wspomnione Towarszystwo. Po Prezesowej następuią Klementyna Hoffmannowa z domu Tańska. Kasz. Platerowa. Xiężna Ogińska. Rautenstrauchowa. Wołowska. Hrb. Łuszczewska. Mickiewiczowa. Xiężna Giedroyć. Białopio-

(1) Math., S. rozd. V, wiersz 7.

aux yeux : « Qu'y a-t-il de plus heureux que de mourir avec la gloire des enfans de la patrie! » Après tant et de si grands sacrifices pour son pays, la providence seule fut sa mère et lui conserva la vie, qui fait la gloire et le bonheur des Polonais.

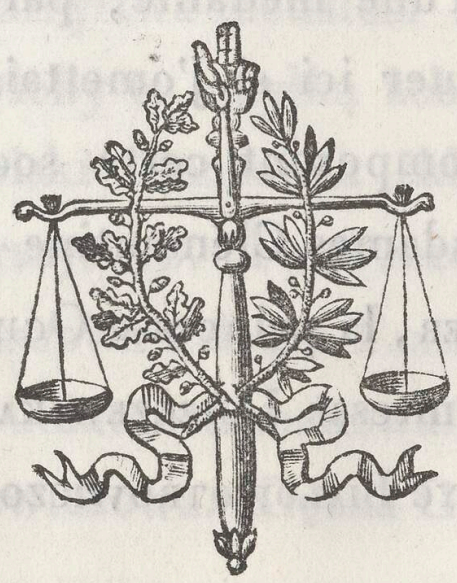
Quoiqu'éloigné de sa patrie et privée de ses biens et de toutes les commodités dont elle jouissait en Pologne, martyre et victime de la rage du Nord, on ne peut la voir sans admiration couler à Paris des jours et des années d'amertume. Eh quoi, ses premiers soins ont été de former une association de charité! Je puis ne pas être ici suffisamment éclairé pour exprimer toute la valeur d'un si noble but, et par lequel se justifie ce que le Sauveur lui-même a dit : « Bienheureux ceux qui sont miséricor-« dieux, parce qu'ils obtiendront eux-mêmes miséri-« corde! (1) »

Pour une si touchante idée, elle a été, comme présidente, décorée d'une médaille, par cette même société. Je croirais manquer ici si j'omettais les noms des dames polonaises qui composent cette société. Après la présidente ce sont mesdames Clémentine Hoffmann, née Tanska, Castel. Plater, la princesse Oginska, Rautenstrauch, Wolowska, la comtesse Luszczewska, Mickiewiczowa, la princesse Giedroyc Bialopiotrowiczowa, la générale Ma-

(1) Math., chap. V, verset 7.

trowiczowa. Jener. Małachowska. Szyrmina. Schwartzowa. Staniewiczowa. Godebska. Jozefa de Rottermund. Klaudyna Potocka. Nakwaska. Bochenek. Krosnowska. Xiężna Ponińska. Brzozowska. itd. Tak iest Polki wiekopomne! za waszym śladem kraj się buduie, niebo się otwiera! chwała wam i wieczna chwała! nie moie to są wykrzykniki, ale Chrzystus sam mówiąc o dobrych uczynkach tak się wyrażał: *Cieszcie się więc i radujcie się wasza nadgroda w Niebie iest przygotowaną!* (1) Jadwiga Swięta królowa Polska cierpiąc nad ią miotane potwarze rzekła: *Krzywdy się wrócą, ale kto moie łzy powróci.* Xieżna Anna i Zorza kraju polskiego w dzisiejszym wieku tak z Iej czynów się ogłasza: *Prawda, że moie łzy, moie zgryzoty, moie utrapienie, nigdy się nie wrócą, lecz one służą i toruią drogę wolności kraju mego!* Taką była! Taką iest Xiężna Anna Czartoryska!

(1) Math., S rozd. V, wiersz 12.

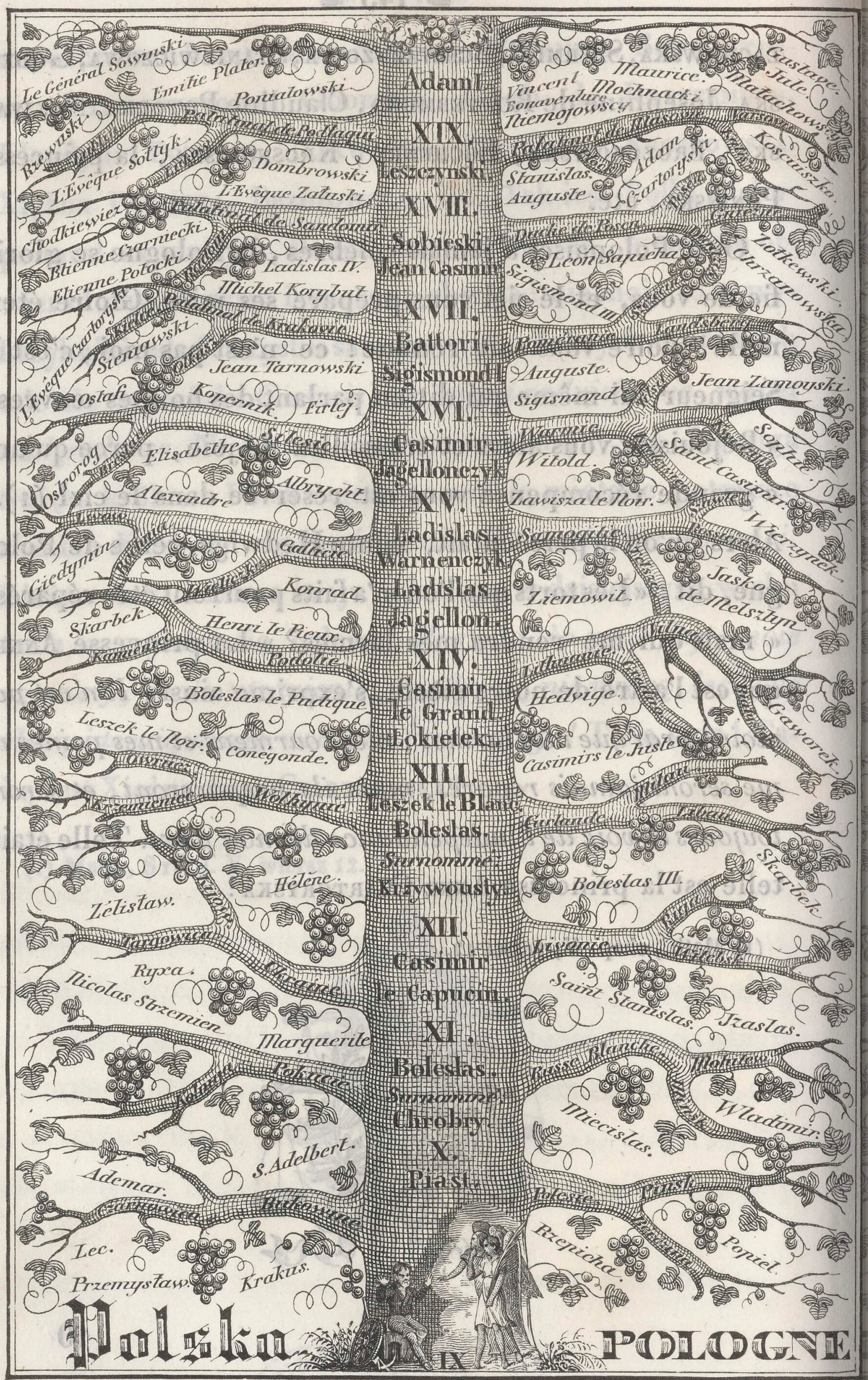

BIBLIOTEKA
XX.
KSIĄŻĄT CZARTORYSKICH

LACHOWSKA, SZYRMINA, SCHWARTZOWA, STANIEWICZOWA, GODEBSKA, Joséphine de ROTTERMUND, Claudine POTOCKA, NAKWASKA, BROZOZOWSKA, BOCHENEK, KROSNOWSKA, la princesse PONINSKA, etc.

Oui, Polonaises à jamais célèbres, la Pologne se glorifie de vous, et le ciel vous prépare ses joies. Gloire éternelle! gloire vous soit rendue! ce n'est pas moi, c'est le Seigneur lui-même qui dit en parlant des bonnes œuvres : « Réjouissez-vous alors et tressaillez de joie, parce qu'une « grande récompense vous est réservée dans le ciel (1).» Alors qu'on la persécutait, Sainte Hedwige, reine de Pologne, dit : « Les torts que l'on m'a faits pourront être réparés, « mais qui me rendra mes larmes? » La princesse ANNE, qui est l'astre de notre siècle, s'exprime ainsi : *Il n'est pas moins vrai que mes larmes, mes tourmens et mes peines ne me seront jamais réparés, mais ils prépareront, et seront toujours la voie de l'indépendance de mon pays.* Telle était, telle est la princesse ANNE CZARTORYSKA!

(1) Math., chap. V, verset 12.

Lith. Chris. Boul.d St.t Denis N.o 18. à Paris.

SPIEW POLSKI. CHANT POLONAIS.

Vivace.

CHANT.

PIANO.

Od po - cząt - ków się ro -
A com - men - cer de leur nais -

dze - - nia we wszyst - kich kra - i - nach lu - - dy wska - -
san - ce on voit qu'en tout pays les gens ont mon -

za - li się z ich na - tchnienia że nie - na - sta - - li z o - błu - dy To
tré d'après leur ten - dan - ce de l'er - reur qu'ils sont mécon - tens C'est ce

się zgła - sza na ry - ci - - nie zkąd po - wa - ga Pol - ski sły - nie.
qu'en ce des - sin on trou - ve et ce que la Po - lo - gne prou - ve.

CIĄG

SPIEWU POLSKIEGO.

Od początkow się rodzenia
We wszystkich krainach ludy
Wskazali się z ich natchnienia,
Żenienastali z obłudy.
To się zgłasza narycinie
Zkąd powaga Polski słynie.

Gdy już czuł potrzebę sławy
Narod polski tak się wskazał,
Że na cześć krajowej sprawy
Piastu być królem przykazał.
W ten czas Pierwszy ten król polski,
Był w zwanym w tryb Apostolski.

Każdy w tém się przekonywa
Patrząc na poczet Aniołów,
Że kraj z chwałą się pokrywa
Za następstwém swych żywiołów
O Polsko! Perło nam drogie!
Nieutłumiąć klęski srogie!

SUITE

DU CHANT POLONAIS.

A commencer de leur naissance,
On voit qu'en tous pays les gens
Ont montré d'après leur tendance,
De l'erreur qu'ils sont mécontens.
C'est ce qu'en ce dessin on trouve,
Et ce que la Pologne prouve.

Alors que sentit la Pologne
Qu'elle avait urgence d'honneur,
Piast entreprit cette besogne,
Et se chargea de son bonheur.
On choisit ce prince héroïque
D'une manière apostolique.

En voyant cette suite d'anges
On conçoit bien, sans argumens,
Que la Pologne et ses phalanges
Possèdent tous ses élémens.
Pologne! ô Pologne chérie!
Aucun mal n'éteindra ta vie!

Tak królów polskich Imiona
Na tém drzewie wymienione,
Są to wieczności znamiona
Na blask słońca utworzone.
Do tyle przyświecać będą,
Że kraj z upadku do będą.

Gałęzie są polskie ziemi,
Miasta są to winogrony,
Ogłaszaią przed wszystkiemi,
Ozdobę polskiej korony.
Będąc kraj tak zbudowanym,
Wiecznie będzie Polską zwanym.

Z winogronów są nazwiska
Tam wpisane po kolei,
Z ich to sławy iak z ogniska
Kraj się zbudza do nadziei.
Tak podziśdzień się dowodzi
Że los ojczyzny się słodzi.

Niech zatém polscy rycerze,
Przy ich sławie i Imieniu,
Staią się chwałą w tej mierze,
W najwyszém Polski znaczeniu.
Tak o Boże! z twoią chwałą,
Polska zawsze będzie całą.

Quant aux noms des rois de Pologne,
Qui sont inscrits sur ce dessin,
Ils semblent dire à qui la rogne
Qu'il se blouse dans son dessein.
Or il faut de toute manière
Que la Pologne reste entière!

Les branches marquent les provinces
Et les fruits sont les citoyens
Qui pour obtenir de bons princes
Ont recours à divers moyens.
La Pologne restera fière,
En marchant de cette manière.

Puis par ces beaux fruits de la vigne
On entend ces noms glorieux
Qui se montrent toujours en ligne
Pour rendre le pays heureux!
On voit qu'aujourd'hui ce systême
N'a pas cessé d'être le même.

Que de la Pologne chérie
Les héros grands et courageux!
Pour sauver leur noble patrie
Redoublent d'efforts généreux!
Accorde, ô mon Dieu, pour ta gloire!
Au Polonais leur territoire!

Z PODAŃ HISTORYCZNYCH

Polska być musi!

Dla jaśniejszego wystawienia obrazu rzeczy na rycinie do spiewu wyprowadziłem alegoryę królestwa polskiego; począwszy od Piasta pierwszego króla w postaciach aniołów wezwanego do tronu, i trzymaiąc się następnie w kresie wieków, wymieniłem znaczniejszych królów, którzy byli podaniem i sławą tegoż królestwa, aż do dni naszych i wieków. Nagałęziach tej winicy wypisałem prowincye, a zaś na gałązkach miasta ich znakomitsze i stołeczne: po między któremi stosownie do wieków wyraziłem Imiona niektórych Bohaterów polskich, mianowicie tych, którzy z chwałą służyli swej ojczyznie.

Niech zatém przypatruią się naiezdnicze potencye, że Polska najsprawiedliwsze ma swoie zasady, że ona iest, i niemoże być wygluzowaną z liczby najpotężniejszych tronów Europy, z przyczyny jej zasady, jej waleczności, jej

HISTORIQUEMENT

La Pologne ne peut périr.

fin de mieux représenter l'état des choses, j'ai tracé sur la vignette du chant Polonais une allégorie du royaume de Pologne. Commençant par Piast, premier roi, appelé par les anges à la couronne, j'ai cité les plus remarquables des rois auxquels elle fut par la suite successivement transmise et qui, jusqu'à nos jours, ont fait l'orgueil et la gloire de cet état. Sur les branches de cette vigne j'ai transcrit les provinces, et sur les branchettes les principales villes et les capitales auxquelles j'ai suivant les âges, entremêlé les noms de quelques héros Polonais que j'ai principalement choisis parmi ceux qui ont servi leur patrie avec le plus de distinction.

Que les agresseurs de sa puissance voient avec douleur, que la Pologne a de justes bases, qu'elle existe, et ne peut être effacée du rang qu'elle occupe parmi les plus puissans trônes de l'Europe; tant à cause de ses fondemens et de

męztwa i odwagi! Nim przystąpię do krzywd wyrządzonych Polsce przez monarchów sąsiedzkich, i to opuścić niemogę, że tylko w wieku XIV prowincye Czechy i Pomerania nastały być udzielnemi od królestwa polskiego; bo w ten czas Polacy, iak i zawsze więcej cenili wolność w narodach, niż mieli ich podbijać i przymuszać do ślepego posłuszeństwa: z tego więc niech każdy widzi, że te prowincye nieprzestały być przy Polsce, żeby były służebnicami kaprysów pruskich, iak dziś widziemy; lecz one miały swoich Xiążąt i krewnych królów polskich. Niech im dzisiaj będzie pozwolono wyrzeć czém były, czém są, z czego ich sława i honor składać się powinny, niemylnie tonem Jeremiasza się odezwią. Polska naszą duszą! Polska naszym ięzykiem! Polska tylko może być naszą chwałą i szczęściem!

W roku 1772 przy pierwszym zaborze prowincyów polskich przez Moskalów, Prusaków, i Austryaków, każdy znich, niedosyć że skrzywdził Polskę, ale daiąc przyczyny tego zaboru wysilał się zaślepiać Europę całą. Moskal wyrzucał że *Polacy w Rydze niespokojnie i z krzywdą postępowali*: *że przy granicach moskiewskich byli najczęściej przyczyną szkód w kupiectwie poniesionych*, i wiele innych tym podobnych zarzutów wyrécytowawszy kończył z barbarzyństwem mu zwyczajném; mówiąc: *że co do pro-*

sa valeur, que de son héroïsme et de son courage ! Avant de passer aux griefs portés à la Pologne par les états voisins, je ne puis omettre que dans le XIVe siècle seulement, les provinces de Bohême et de Poméranie commencèrent à être séparées du royaume de Pologne, car alors, comme toujours, les Polonais préféraient la liberté des peuples au désir de les contraindre en les soumettant à une aveugle obéissance. Par conséquent il est aisé de comprendre que ces Provinces n'ont pas cessé d'appartenir à la Pologne pour être soumises aux caprices des Prussiens comme nous le voyons aujourd'hui, mais elles avaient leurs princes et parens des rois polonais ! qu'on leur permette aujourd'hui de dire ce qu'ils étaient, ce qu'ils sont et de quoi doit se composer leur gloire et leur bonheur, sans doute que comme Jérémie, elles s'écrieront : La Pologne est notre ame ! la Pologne est notre langue ! la Pologne seulement fait notre gloire et notre bonheur !

En 1772, dans les premiers troubles des provinces polonaises suscités par les Russes, les Prussiens et les autrichiens, chacun de ces états peu content d'avoir ensanglanté le sol de la Pologne, prétexta encore ces troubles pour abuser l'Europe entière. Le Russe reproche aux Polonais *d'être turbulens et de s'être mal comportés dans Riga*: vu qu'étant sur les frontières moscovites *ils portaient très souvent préjudice au commerce établi* ; et après avoir débité beaucoup d'autres reproches de ce genre, il finit par dire,

wincji polskich on ie zabierał miłosierdzie czyniąc Polakom.

Prusak daiąc podobne przyczyny daleko głębiej się wysilał do wynalezenia onych : naprzod, że on się doradzał historyi Piastów, Kazimierzów, Przemysławów, królów Polskich, od wieków pierwiastkowych; wskrzeszaiąc Mescingów xiążąt Czeskich i pomerańskich tychże wieków; słowem; wszystkie te dowody tyle dały podobieństwa do prawdy, ile dokumenty mogą nam poświadczać owych wieków kiedy pisać nieumieli.

Austryak ze swoiej strony też niemało się odznaczał; zostawszy się panem Węgierskiego kraju, i maiąc w ręku wszystkie korespondencye od wieków przyiazne królów Węgierskich z królami Polski, i bez najmniejszej tak z iednej strony iak z drugiej pretensyi; z tej tedy miłej zgody sąsiedzkiej i iedności, Austryak wysilał się przypominać o posagach, o Ludwiku świętym królach węgierskich ; słowem : iak gdyby kto Polakowi dowodził, że Jadwiga niebyła królową Polską ale węgierską.

Wszysthie te haniebne przyczyny dane od każdego z najezdników Polski, iako też i od powiedzi na to, były wydrukowane w Londynie 1774 roku w dwóch tomikach w francuskim ięzyku : pierwszy pod tytułem. « *Les droits des trois puissances alliées sur plusieurs provinces de Po-*

avec sa barbarie habituelle, que *quant aux provinces polonaises, il les prenait par pitié pour les Polonais.*

Le Prussien donnant de semblables motifs s'efforça de les chercher plus loin : d'abord il consulta l'histoire des Piast, des Casimirs, des Premislas, rois des premiers âges de la Pologne, et ressuscitant les Mestvins ou Mescingus, princes de Bohême et de Poméranie anciennement, donna à ces preuves autant de probabilité que peuvent nous en transmettre les documens de ces temps ou l'écriture même était inconnue.

L'Autrichien de son côté ne se signala pas moins non plus, s'étant rendu maître de la Hongrie et ayant en main toutes les correspondances amicales des rois de Hongrie et de Pologne, correspondances qui d'aucun temps ne marquaient la moindre prétention d'un côté ou de l'autre, preuve authentique de la douce amitié et de l'accord qui régnaient entre eux, l'autrichien, dis-je, s'efforça de se rappeler d'une dotation de saint Louis, roi de Hongrie ; en un mot, comme si l'on entreprenait de vouloir prouver à un Polonais qu'Hedwige était reine de Hongrie et non de Pologne.

Toutes ces turpitudes avançées par chacun des envahisseurs de la Pologne, comme les réponses que l'on y fit, furent imprimées à Londres en 1774, et forment deux petits volumes en langue française : le premier portant pour titre : *Droits des trois puissances sur plusieurs pro-*

logne. » Drugiego zaś tomika tytułem iest. « *L'insuffisance et la nullité des droits des trois puissances co-partageantes sur plusieurs provinces de Pologne.* » Tam wyraźnie się objawia, że kiedy już Polak przemocą był ujarzmionym i bronić się więcej niemógł, najnikczemniejsza i śmiechu warta przyczyna ze strony najezdników dana, musiała być pod ów czas prawdą i obdurzeniem Europy całej.

Za grzani z takiego powodzenia się nieprzyjaciele Polski brnęli dalej iak do bagniska ich hańby i nieszczęścia. W roku 1794 kiedy Polacy za dowództwem Kościuszki poczęli upominać się za krzywdy wyrządzone Polsce : natychmiast wszyscy trzy sąsiedzkie monarchy przystąpili do powtórnego rozszarpania kraju polskiego. Niekończyło się na tém, lecz oni ciągle tymże samym krokiem mierżyli aż do roku 1815, w którym niejakoś strwożeni poczęli się cofać na drogę niby do nadania Polski. Utworzył się tedy Wiedeński kongress, przy którym uchwalono bytność królestwa Polskiego, z warunkiem. « *Istnienia oddzielnego i konstytucjinego.* »

Moskal posiadaiąc inne prowincjie, i przyrzekaiąc ich uszczęśliwienie, w kradł się być protektorem królestwa polskiego, i dozwolonym chcąc, niechcąc, od kongressu wiedeńskiego. Jakie skutki z tego nastąpiły całemu światu dzisiaj wiadomo, że z protektora ni z tąd ni z owąd, na króla polskiego się ukoronował i na wieki dziedzicznym

vinces de Pologne; et le second : *Insuffisance et nullité des droits des trois puissances co-partageantes sur plusieurs provinces de Pologne*, on y voit clairement que lorsque le Polonais fut courbé sous le joug, et qu'il fut hors d'état de se défendre, la cause la plus frivole et la plus risible fournie par les envahisseurs, dépose à cette époque de la sincérité et de l'aveuglement de l'Europe entière.

Animés par ce succès, les ennemis de la Pologne poussèrent plus loin et la honte et le malheur. Lorsqu'en 1794, les Polonais, sous les ordres de Kosciuszko, voulurent demander raison des griefs portés à leur patrie, les trois monarchies voisines s'avancèrent aussitôt pour morceler de nouveau la Pologne. Loin de s'en tenir là, ils continuèrent les mêmes manœuvres jusqu'en 1815, où comme effrayés ils feignirent de créer une Pologne. Alors s'ouvrit le congrès de Vienne, où l'on approuva l'existence du royaume de Pologne, à condition de lui donner *une existence et une constitution particulière*.

Le Russe, qui possédait d'autres provinces, et promettait de faire leur bonheur, s'y glisse comme protecteur du royaume de Pologne, et fut accepté, bon gré malgré, le congrès de Vienne. Tout le monde sait qu'il en résulta que de protecteur, il se fit roi et se rendit pour toujours la

monarchą się zrobił; w ten czas, kiedy nawet już i ślad królestwa polskiego wysila się zatarć.

Że te moie rozumowanie nie są czcze ni próżne, przytoczę zdanie Hrabiego de Noailles francuskiego ambasadora, składaiącego pod ów czas liczbę reprezentantów kongressowych w Wiedniu. Kiedy w roku 1830 miesiąca listopada 29 dnia wybuchnęła rewolucya królestwa polskiego, i doszła wiadomości do Izb députowanych Francyi, wyżej namieniony ambassador będąc deputatem trzymał mowę w tychże izbach, którą po kilkakrotnie oklaskano, bo jawnie dał poznać że kongress Wiedeński niewkładał Polski koronę na cara moskiewskiego; przeciwnie ten znakomity Francuz wykrywał najoczewistsze dowody, że car moskiewski, co się tycze Polski, we wszystkiém wolę kongressową łamał.

Co dziwnego że dzisiaj widziemy Europę na dwie partye rozdzieloną: północna wysila się do utrzymania tej zasady, która iej zdaie się być najpochlebniejszą, to iest: niedosyć żeby się utrzymywała przy swej własności, lecz żeby się coraz powiększała bez względu na krzywdę krajów sąsiedzkich: południowa zaś patrząc na haniebność tej zasady i będąc potyle razy już oszukaną z krzywdą całej Europy, wyraźnie poczęła się opierać nierządom monarchiów północnych, za któremi od tylu lat Europa się gorszy i coraz większemu nieszczęściu ulega.

couronne héréditaire, alors même que déjà il s'efforçait d'effacer jusqu'aux traces de la Pologne.

Ce que j'avance est de fait, et conforme au rapport de M. le comte de Noailles, alors ambassadeur au congrès de Vienne, et qui, lorsque la révolution du 29 novembre 1830 éclata en Pologne et fut connue en France de la chambre des députés, dont il faisait partie à cette époque, déclare nettement dans un discours qui fut à plusieurs reprises fortement applaudi, que le congrès de Vienne n'avait pas confié au czar de Russie la couronne de Pologne; pour preuve du contraire, cet honorable Français démontra ostensiblement que le czar Moscovite pour ce qui est de la Pologne, avait fraudé en tout le pouvoir du congrès.

Qu'y a-t-il donc d'étonnant de voir aujourd'hui en Europe deux partis très distincts, celui du nord s'efforce de maintenir les principes qui lui paraissent les plus avantageux, c'est-à-dire que ce n'est pas assez pour lui d'occuper ses propriétés, mais qu'il lui faut encore s'agrandir de plus en plus au préjudice des pays circonvoisins. Le parti du midi, au contraire, considérant la bassesse de ce principe et ayant été si ouvertement trompé au désavantage de l'Europe entière, s'est étayé ouvertement de l'inconduite des monarchies septentrionales, dont depuis si long-temps l'Europe se scandalise et souffre des maux de plus en plus insupportables

Położmy to, że na upor monarchiów północnych krzywdy gwałt cierpiące w Europie miałyby się ieszcze przedłużać, czy przez intrygi iako iest wiadomo, czy też przez haniebnę dyplomatykę w ten czas kiedy obiady smaczne zjadaią i toasty piją a ludy się rozbijają i niszczą; iedni pokładaiąc ich szczęście w iednej partyi a zaś drudzy w drugiej : iakkolwiek bądź zasada północnych monarchiów zawsze iest i będzie zasadą ich przeklęstwa, gdyż iest powiedziano : « że wszelka rasa nierządna będzie miała ko- « niec fatalny. (1) »

Lecz Anglia, narodzie wyboru i prawności, Francya zaś, zawsze Francya i z podziwieniem Francya ! nieodwlekajcie godzinę uszczęśliwienia narodów całej Europy ! Przeciwnicy wasi przyznaią wam liberalność, tak iest; wy iesteście liberalnemi, lecz na zasadzie porządku i sprawiedliwości, z tej przyczyny nielękam się użyć słów Ewangelji świętej : « Wy iesteście obójga bez zmazy przed bogiem, pełnią- « cemi wszystkie przykazania i wszelkie prawo Chrystu- « sowe (2).»

Tak i swięty Jan powiedział : « że ten tylko iest spra- « wiedliwym, który działa za sprawiedliwością (3). » Niech zatém się spełnia godło wielkiego marszałka Fran-

(1) Sap. rozd. III, wiersz 19.

(2) Luk. S. rozd. I, wiersz 6.

(3) S. Jana, list. 2 rozd. III, wiersz 7.

Supposons que sur l'entêtement des monarques du nord, les dommages de l'Europe nécessitent une vengeance, elle pourrait encore la différer, soit par l'intrigue comme nous le savons, soit par une diplomatie honteuse, qui se contenterait de bons dîners et de toast, et les nations dont les unes mettraient leur bonheur dans un parti, et les autres dans l'autre, se battraient et se ruineraient en attendant : de toute manière donc, les principes des monarques du nord leur sont et leur seront préjudiciables; car il est dit : que *la race injuste aura une fin funeste* (1).

Mais vous donc, Angleterre! vous, nation de choix et d'équité! Et vous France! vous toujours France! vous l'admirable France! vous ne différez pas l'instant du bonheur des nations et de la pacification de l'Europe entière! vos adversaires vous attribuent le libéralisme; oui, vous êtes libérales, mais sur des bases d'ordre et de justice. C'est pourquoi j'ose m'exprimer avec l'Evangile : « Vous êtes tous deux « justes devant Dieu, observant d'une manière irrépréhen- « sible tous les commandemens et toutes les ordonnances « du Seigneur (2). »

Saint Jean a dit de même; que « celui-là seul est juste « qui travaille à la justice (3). » Puisse donc s'accomplir

(1) Sagesse, chap. III, verset 19.

(2) S. Luc, chap. I, verset 6.

(3) S. Jean. chap. III, verset 7.

cuskiego i Hetmana Dalmacyi, który nie inaczej iest znanym iak z następuiących wyrazów :

Doktrynerstwo łby zawraca,
A zaś mieczem bunt się skraca.

Polsko nam droga! trzebaż tu więcej dowodów żeby wykazać niegodziwość naiezdników twoich? W tym iak i w każdym razie dosyć Polakowi cieszyć się za zdaniem Pawła Swiętego! « My cierpim prześladowanie, ale nie « iesteśmy bez nadziei; my nosim jarzmo przemocy, ale « nieginiemy; bo ten krótki czas naszych użaleń i bo- « leści otwiera nam przewagę niezbędną do najwyzszej « chwały! (1) »

Mogą tedy monarchy sąsiedzkie kraju Polskiego, układać kongressy, naradzać się po między sobą i na reszcie odwołać się do całej Europy, w czém już tyle razy postąpili; niestety : każdy raz nieprzyczyniał Europę iak do większego z gorszenia i nieporządku. Przy tej kolei Polak opieraiąc się za świętością sprawy kraju swoiego nieomylnie przyobiecać sobie może, że Polska! Polską być musi!

(1) List. II. S. Pawta do kor, rozd. IV, wiersz 9, 17.

cette pensée de l'illustre maréchal de France, duc de Dalmatie, qui semble nous dire :

C'est le glaive qui met à l'ordre,
De ces doctrines le désordre.

Et toi Pologne chérie ! faut-il encore plus de preuves pour dévoiler la perfidie de tes envahisseurs ? En ce, comme en tout, il suffit pour un Polonais de se consoler par ces paroles de saint Paul : « Nous souffrons la persécution, « mais nous ne sommes pas sans espoir ; nous supportons « le joug de l'oppression, mais nous ne périssons pas, car « ce peu d'instans de souffrances et de douleur nous sert « d'un contre-poids infaillible pour une gloire sans fin (1). »

Les rois voisins de la Pologne peuvent donc faire des congrès, tenir des conseils et même en appeler à l'Europe entière, ce qu'ils ont déjà fait tant de fois, malheureusement chaque fois a porté l'Europe à un plus grand scandale et à plus de désordre. Dans cette circonstance, un Polonais se basant sur la cause sacrée de sa patrie, peut d'avance être assuré qu'il faut que la Pologne existe !

(1) II. Cor., chap., IV, versets 9 et 17.

Adamowiczowie.
Aneczykowski.
Bayerski.
Barzykowscij
Berlier.
Białecey
Biskupkiewicz.
Bloch.
Błażejewiczowie.
Bogucki.
Bogusławski.
Bojanowski.
Breańscy.
Breza.
Bronikowscij.
Broński.
Brozowski.
Brzozowscy.
Burneyko.
Burniewicz.
Ryszyński.

Czołkowski.
Czecrot.
Czerniewski.
Czerwiński.
Czudowski.
Dąbrowscy.
Dembińscy
Dembowski.
Dobrzanski
Dulemba.
Dunn.
Drewnowscy.
Drzewicki.
Dziańkowsky
Dziębiński.
Gabrjelsky
Gajurski.
Gałkowski.
Garczyńscy.
Gębek.
Giedgowd.
Głaszyński.
Godebscy.

Godkowski.
Grabczewski.
Gresser.
Grothuz.
Groza.
Guzkowski
Haciscy
Herubowicz.
Hicke
Hoffmannowie.
Horain.
Hubiowie
Jabłonowski.
Jankowski.
Jastrzębski.
Jełowiccy.
Jesmany.
Jlnicki.
Iracki.
Izdebski.
Just
Kaczanowscy.
Kalinowscy

Kiersz.
Kisielnicki.
Kłobuchowski.
Kniaziewicz.
Koleśniccy.
Kolakowski
Kormański.
Korzybski.
Kosmiński
Kossakowski.
Kowalewscy.
Kowalscy.
Kozlowscy
Kozuchowski
Krasiccy.
Kruszewscy
Krzywkowscy.
Sta Kunatt.
Kuszel.
Kuszelewski
Kwaskowski
Kwilecki.
Lakwisz.

Louy.
Loziński
Łabanowski
Łuczycey.
Łuszczewski
Maciejowski
Malankiewicz
Malinowski.
Małachowscy
Markowski.
Matuszewicz
Mazurkiewicz.
Makiewicz
Michalski
Miniszewski
Mirza.
Mochnacki.
Mogielnicki.
Morawscy.
Moroziewicz.
Mosiulesdicz.

Mrozowski.
Murzyński.
Nagórniczewski.
Neumann
Niemcewiczowie.
Niewęgłowski.
Niezabitowski.
Nowakowscy.
Nowiccy.
Nowodworski.
Obrębski.
Obuchowicz
Obuchowski.
Ocicki.
Oleszczyńscy.
Olizar.
Olszewski
Ołtarzewski.
Onuszkiewicz
Orchowski.
Ordynicc.
Orliński.
Orłowski

Orzeszkowski
Oskar
Ostawski.
Osmolski
Ostrowscy
Osuchowski.
Otto.
Paprocki.
Pępłowski
Platerowie
A. Plichta.
Płoński
Połoccy
Pobrykowscy
Prösnowski
Przysięźniak.
Puchalski.
Puczek.
Pułwiński.
Pyszyński
Radziszewski
Rafałowski
Rałayski
Raykowski.
Reńkiewicz.

Rokossowski.
Roman.
Rozmysłowski
Rudzki.
Rusiecki.
Rybczyński
Rysiński.
Rzewuski.
Sarmont
Sawicki.
Sierawski.
Skorułowski.
Skorzyński.
Słończynski.
Smitkowski.
Iz. Sobański
Spinek.
Sroczkowski.
Starzyńscy.
Stecki.
Stempczyński
Stepanowicz
Stępowski.
Saliewski.
Swiniarski.

Swirski.
Syrewiczowie.
Szamowski.
Szczerba.
Szmitt.
Szmidt.
Szumscy.
Szymkowski
Tarnowscy.
Taroni.
Tądowski
Tomaszewicz.
Tomaszewski.
Trociński.
Trojanowscy.
Turowski.
Ubysz.
Urbanowicz.
Walewski
Warkalewicz.
Wasilewscy
Wereszczyński.
Wicherski.
Wilamowski.
Witkowski.

Wittwicki
Włodarski.
Wojenko.
Wojewódzki.
Wolicki
Wołodkowicz
Wołowscy.
Wołowicz.
Woronicz
Wroniecki
Wszelaki
Zabłocki.
Zagórowscy
Zalescy.
Załuski.
Wt. Zamoyski.
Zawierski.
Zarczyński
Ziemianski.
Ziemięcki.
Ziemecki.
Zoravski.
Zwierchowski.

Tu wymienione Nazwiska są wzięte z kroniki, gdzie się wyjaśnia ich zdanie, ich rangi przy własnoręcznych podpisach począwszy od strony 363 pierwszego tomika przebiega się aż do trzeciego.

Ces Noms sont tirés de la Chronique (Kronika) journal polonais qui paraît à Paris, et dans lequel se trouvent leurs opinions, leurs qualités et leurs propres signatures, depuis la page 363 du premier vol.e jusqu'au troisième.

lith. Chas Boul.d St. Denis N.o 16. à Paris.

SPIEW NARODOWY. CHANT NATIONAL.

Andante.

CHANT.

PIANO.

O przestrzeni te-go świa-ta zważ Pol-ski wie-ki
Grand Dieu maître de l'u-ni-vers ter-mine en-fin tous

i la-ta o-na się vvszczę-Ta za gło-sem an-jo-Tówv
nos re-vers car on peut voir par le rapport des an-ges

i nie-u-by-vva z dro-gi iej ży-vvio-Tówv
que mon pai-is mé-ri-te des lou-an-ges

i nie-u-by-vva z dro-gi iej ży-vvioTówv.
que mon pai-is mé-ri-te des louan-ges.

CIĄG

SPIEWU NARODOWEGO.

O przestrzeni tego świata
Zważ Polski wieki i lata,
Ona się wszczęła za głosem Anjołów,
I nieubywa z drogi iej Zywiołów!

Co dziś mówić o tych MĘŻACH,
O ich sławie i orężach!
Z których się wzbudza Europa cała,
By wartość Polski słynąć nieprzestała!

O tych BOHATERACH wiecznych,
I za krajem obosiecznych,
Że nie już piórem ale krwi wylaniem
Pieczętuią się za Polski nadaniem!

W tém rycina ozdobiona
Wykazuie ich Imiona,
Że choć w nieszczęściu czy też w pomyślności,
Słyną za hasłem krajowej wolności!

SUITE

DU CHANT NATIONAL.

Grand Dieu, maître de l'univers !
Termine enfin tous nos revers,
Car on peut voir par le rapport des anges
Que mon pays mérite des louanges !

Comment donc chanter ces héros
Et leurs revers et leurs travaux
Leur souvenir est dans l'Europe entière
Qui rend hommage à leur noble carrière !

Or de ces enfans valeureux,
Pour leur pays si courageux,
La noble histoire en deux mots se résume :
Ils ont vaincu par l'épée et la plume !

Ce dessin montre leurs hauts faits,
Retrace leurs noms et ces traits,
Témoins certains que leur seule besogne
Fut de tout temps l'honneur de la Pologne !

O Rycerze! o Polacy!
W sercach noszą was rodacy,
Że wśród zawodów moskiewskich patronów
Mnożecie chwałę Polski Jagiellonów!

Nawet i na obcej ziemi
Daią się widzieć takiemi,
Sam nowochcielec przekupny i szumny,
Pierzcha ze wstydem od waszej kolumny!

Chwała wam! i wielka chwala!
W tém się chlubie Polska cała!
Żeście przykładem dla krajowej sprawy,
Słusznie wam wkładam wawrzyn wiecznej sławy!

Tak iest za tym Polski głazem,
Istność najwyższa iest razem,
Serafinowie wzywaią do chwały,
By się uwielbiał narod Polski cały!

Słowem są to Bohatery!
Zamiar ich święty i szczery!
Szkli się z wartości jawnie dostatecznej,
Niech zatém żyią przy ich sławie wiecznej!

Oui, nobles guerriers Polonais,
Nous vous révérons à jamais !
Pour avoir su consacrer votre vie
Dans le dessein de sauver la patrie.

En bravant même les dangers
Au sein des pays étrangers,
Quoique vendu le nouvelliste infâme,
A votre aspect fuit honteux de sa trame.

Pour votre gloire et votre honneur
Vous voulez nous rendre au bonheur :
En défendant une cause aussi belle,
Vous obtenez une gloire éternelle !

Par nous, sur notre sol sacré,
Dieu même veut être adoré :
Déjà j'entends, proclamant notre gloire,
Les séraphins chanter notre victoire.

Courage donc, vaillans héros,
Couronnez vos nobles travaux,
Armez vos bras, relevez la patrie
Qui vous assure une éternelle vie.

Z PRAWA TEOLOGICZNEGO,

Polska być musi!

Prawo teologiczne zasadza się na prawie Boskiém, na pismie świętém, i na podaniach Ojców swiętych! We wszystkiém i nadewszystko zgadza się z prawem narodowém, z tą tylko różnicą: Prawo narodowe fizycznie zakazuie z brodnie i karze; a zaś prawo teologiczne moralnie wykazuie błędy, zapobiega złemu, sposobi do dobrego, a na reszcie zostawuje człowieka przy swej woli.

Dzisiejszy Muzułmanek niechybnie mnie zarzuci, mówiąc; ieśli za prawem teologiczném, to zapewnie nas poprowadzi do spowiedzi? co do tego nieużyię żadnych sofizmów, ale zostawię każdego przy własném sumieniu; tym czasem ja mam sobie za honor że chodzę do spowiedzi, nie z przyczyny widoku doczesnego, lecz że pełnię prawo Boskie, Wiarę, i podanie moich Ojców: mówię prawo Boskie! Tak iest: Bóg Moyżeszowi przykazał, mówiąc: « Idź ogłaszaj ludowi Izraelskiemu, ieśli który z nich do-

THÉOLOGIQUEMENT

La Pologne doit exister.

Le droit théologique repose sur la loi de Dieu, sur l'écriture sainte et sur la tradition des SS. Pères : en tout il s'accorde principalement avec le droit des nations, avec cette seule différence que le droit des nations défend et punit physiquement le crime ; et que le droit théologique montre moralement les fautes, obvie au mal, prépare au bien, et laisse, du reste, l'homme maître de sa volonté.

Le musulman d'aujourd'hui m'objectera sans doute, que si c'est théologiquement, pour sûr, on nous conduira à confesse? En cela je n'emploirai pas de sophismes, je laisse à chacun sa propre conscience ; mais en attendant je me fais honneur d'aller à confesse, non dans un but mondain, mais parce que j'accomplis le droit divin ! ma foi! et la tradition de mes pères ! Je dis le droit divin ! oui, Dieu l'a ordonné à Moïse en lui disant : « Vous ap-
« prendrez au peuple d'Israel, que si quelqu'un d'eux a

« puścił się grzechu zwyczajnego ludziom, i przestąpił « prawo Boskie, z której bądź płci czy męszczyzna czy « niewiasta powinien się spowiadać z grzechów, jakich « się dopuścił; i czynić restytucyę w całości tej krzywdy, « którąby popełnił (1).»

Przy tej zasadzie odwiecznej szczyciło się wszelkie pokolenie z chwałą i czystością sumienia; narody same dochodzili najwyższej godności, najpierwszego znaczenia, a zaś ich oświeceniem powszechnie zadziwiali świat cały, do póty; do póki tej zasady się trzymali. Widziano to w narodach rzymskim i greckim, lecz iak tylko poszli drogą *Jakóbinów*, natychmiast poczęli upadać do tego kresu że w naszym wieku za ledwie z podań historycznych możemy sięgać ślad ich pobytu. —

Na dowód tego przytoczę tu ieden tylko przykład z historyi rzymskiej. Takim był Kajus Julius Cezar, pierwszy Cesarz rzymski; gdy już był wyniesionym na urzędach stanu, znajduiąc się w Bożnicy miasta kadyxu w Hiszpanij, i poglądaiąc na Portret Alexandra we łzach przemawiał: « Ze on nic jeszcze ważnego nieuczynił, kiedy « Alexander w iego wieku cały świat już był ogarnął.» W rzeczy samej zostawszy się on konsulem rzymskim odnaszał wielkie zwycięztwa, podbijał różne narody, i przez to wysłużył się na stopien pierwszego Cesarza rzymskiego.

(1) Num. rozd. V, wiersz 6 i 7.

« commis un péché commun aux hommes et a transgressé « le droit divin, de quelque sexe qu'il soit, homme ou « femme, il doit se confesser des péchés qu'il a commis et « réparer complètement le tort qu'il aura fait (1). »

A ce principe éternel se rapporte tour à tour, la gloire et la pureté de la conscience ; les nations elles-mêmes ont obtenu la plus grande dignité, la plus haute considération, et leur lumière a étonné l'univers tant qu'elles ont tenu à ce principe : on voit cela chez les Grecs et les Romains ; mais dès qu'ils se sont livrés au *Jacobinisme*, ils ont commencé à dégénérer au point que de nos jours ils sont à peine connus, et que ce n'est que par l'histoire que nous parvenons à savoir qu'ils ont existé. —

Pour le prouver je ne cite qu'un trait de l'Histoire Romaine. Quel fut Caïus Julius César Ier, empereur de Rome ? Lorsqu'il fut promu au pouvoir, se trouvant dans le temple de Cadix, en Espagne, et contemplant le portrait d'Alexandre, il dit les larmes aux yeux : « Qu'il n'avait en- « core rien fait de remarquable alors qu'Alexandre à son « âge avait déjà fait la conquête de l'univers. » En effet, créé consul de Rome il remporta une éclatante victoire, vainquit plusieurs peuples, et par là mérita le titre de premier empereur des Romains. Mais bientôt, avec toute son in-

(1) Les Nombres, chap. V, versets 6 et 7.

Przy tej tedy nienasyconej chęci iego za powrótem do Rzymu, publicznie wśród senatu od dwudziestu trzech sztyletów przebitym został. —

Iakkolwiek bądź to niebyła akcya teologiczna, i niemogła służyć dla szczęścia narodowego : ale przeciwnie było to powodem do upadku. —

Wreszcie co nam po historyi, tu idzie o Polskę! Na same wspomnienie tego wyrazu Polska ! we wszystkiém dostatecznie się dowodzi, że ona była i być musi : ieśli dzisiaj najezdnicze sąsiedztwo ią porwało , takowa nieistność Polski iest kradzieżą jawną , czyli że ona iest skradzioną. To łatwo się rozwiązuie wedle zasady teologicznej, ja tu bez użycia sofizmów przytoczę tylko ieden przykład z pisma świętego. Gdy Achanowi jawnie kradzież była dowiedzioną. Jozue tak mu powiedział : « ponieważ « dopusciłeś się występku , który nas wsystkich zawadził, « niech zatém Bóg cię ukarze i zniszczy.(1) » Natychmiast był zakamienowanym. —

Ieśli to tak iest : o niegodziwy monarcho i caru dzikiej północy , na jakąś ty karę wysłużył, który pijesz krew polskę i wywierasz się na iej gwałcenie? Nie, mój Boże! nie ; Polak niechce żeby choć już tak okrutny tyran miał uleć szkaradnej śmierci , lub iak ów Cezar od dwudziestu trzech sztyletów poleć ofiarą wiecznej hańby, ale on chce

(1) Jozue, roz. VII, viersz. 25.

satiable ambition étant de retour à Rome, il tomba publiquement au milieu du sénat percé de vingt-trois coups de poignard.

Quoi qu'il en soit ce ne fut pas là une action théologique, et elle n'a pu être utile au bien de la nation ; au contraire, c'était une preuve de décadence.

Du reste qu'importe l'histoire, il s'agit ici de la Pologne? A ce seul souvenir de Pologne, tout prouve assez qu'elle a été et qu'il faut qu'elle soit. Si l'invasion des puissances limitrophes nous la ravit en ce jour, la non-existence de la Pologne est un vol manifeste. Oui, elle est volée, c'est ce qui s'éclaircira facilement par le principe théologique et sans employer de sophisme. Je ne citerai qu'un exemple de l'Ecriture sainte : alors qu'Achan fut pleinement convaincu de vol, Josué lui dit : « Vu que tu as commis un crime « qui nous entache tous, que Dieu t'accable et t'anéan- « tisse (1) » et aussitôt il fut lapidé.

S'il en est ainsi, monarque indigne, toi, sauvage empereur du nord, quelle peine as-tu méritée, toi qui t'abreuves du sang de la Pologne et te précipites sur elle pour la violer? Non, mon Dieu ! non, le Polonais ne veut pas, tout cruel tyran qu'est le czar, qu'il ait une mort violente, ou qu'il soit comme César percé de vingt-trois coups de poi-

(1) Josué, chap. VII, verset 25.

i szukać nieprzestanie, żeby uczynił restytucyę kraju polskiego, i oczyszciwszy się ze wszelkich iego zbrodni począł żyć stosownie do prawa bożego i narodów.

Dla czego widziemy dzisiaj całą Europę cierpiącą i przymuszoną do wszelkiej baczności, tak dalece; że trony się chwieią, narody się uciemiężaią, a zaś rządy iak wiatr się zmieniaią. Wszystko to z przyczyny, że car moskiewski wypiwszy krew pięćdziesięciu tysięcy Polaków ieszcze się nienasycił, ale się uzbraja i łaknie krwi całej Europy.

Rządy twoje o Boże! trafią najlepiejupokorzyć Zuchwalców, i sprostować kroki nierządne, za któremi się gwałcą święte prawo twoje i narodów. Polak trzymaiąc się ściśle woli twoiej o Boże! niemoże wątpić o skutkach zamiaru Jego! Widziano że gwałciciele kraju Polskiego zgromadzali reprezentantów europejskich narodów, wymagali praw kongressowych, zasadzali się na nich, wszystko to było na próżno, ile razy cokolwiek postanowili z krzywdą Polski, tyle razy zniesioném i rozbitém zostało. Przez to samo jawnie znać się daie, że bóg pęta i okiełza najezdników Polski. Tak iest ojczyzno nam droga! Synowie twoi walcząc przy prawie Bożem za twą wolnością nieomylnie tuszyć się mogą, że Polska! Polską być musi!

gnard, enseveli dans un opprobre éternel; mais il demande et cherche sans cesse à lui faire rendre la Pologne, et qu'après s'être purgé de tous ses crimes; il commence à vivre d'après le droit de Dieu et des nations.

C'est pour cela que nous voyons aujourd'hui toute l'Europe souffrir et obligée à toute espèce de surveillance, si bien que les trônes se saisissent, les nations sont écrasées, et les gouvernemens se changent comme le vent : tout cela parce que le czar moscovite, après avoir bu le sang de cinquante mille Polonais, n'est point encore satisfait, mais qu'il s'arme et a soif du sang de l'Europe entière.

Tes jugemens, ô mon Dieu! sauront mieux humilier les orgueilleux, détourner leur injuste agression ; contre qui se révoltent et ta sainte loi et le droit des gens. Le Polonais en observant rigoureusement ta loi, ô mon Dieu! ne peut douter de ses succès. On a vu que ceux qui ont violé le sol de la Pologne, ont assemblé les représentans des nations de l'Europe, ont exigé les lois des congrès, et se sont mis au dessus. Tout cela s'est fait en vain; tout ce qu'ils ont décidé au préjudice de la Pologne a été chaque fois rejeté ou abattu. Par cela même il est donc clair que Dieu entrave et bride les oppresseurs dela Pologne. Oui, chère patrie! tes enfans combattant sous l'égide du droit divin pour la liberté, peuvent donc certainement se glorifier que la Pologne! oui, la Pologne, doit exister!

Arndtowie.
Arteccki.
Baczyński.
Baliński.
Baranowski.
Beynarowicz.
Białowiejski.
Biernicki.
Błażejewski.
Błażewicz.
Błędowski.
Bobiński.
Bobowski.
Bomblewski.
Borucki.
Borzewski.
Braun.
Chaborski.
Chamski.
Chlebiński.
Chojnacki.
Chrzanowski.

Cieciersk
Cieciszowski.
Cielecki.
Cieszkowski.
Cydzik.
Cyrklewicz.
Czarkowski
Czarnecki.
Czajkowski.
Czyżewski.
Danielczak.
Dąbkowski.
Dietrich.
Dmochowski.
Dobrzycki.
Dołubowski.
Dombrowski.
Duchnowski
Duchyńscy.
Dulziński.
Fiedorowicz
Fleyczerowski.
Forskierski
Frydrych.

Gembicki.
Gemziński.
Giecowicz.
Gielazewski.
Gierzyński.
Głaszyńscy.
Godlewscy.
Gołębiowscy.
Gonsiorowski.
Goszczyński.
Grünberg.
Grynfeld.
Gutowski.
Haydes.
Hermanowski.
Honwalt
Jakołkowski.
Janikowski.
Janiszewski.
Jankowscy.
Janowiczowie
Januszewski
Jaraczewski.
Jarzembski.

Jasieński
Jasiński.
Jaźwiński.
Jędrzejewski
Jendrzejewski.
Ilinski.
Illinicz.
Kahl.
Kamińscy.
Karczewski
Karwacki.
Kaweccki.
Kawyka.
Kędzierski
Kiersnowski.
Kilinger.
Klasiyn.
Klepacki.
Kobyliński
Kochanowski.
Kochański.
Korzeniewski
Kosicki
Kossowicz.

Kos.
Kostowski.
Kolorusiński.
Kołowski.
Kowalczewski.
Kozerawski
Kozmian.
Krzeczkiewicz
Krayczewicz.
Krzywański.
Kuc.
Kuczyński.
Kulczych.
Kuncewicz.
Kurasz.
Laskowski.
Laudański.
Lewurłowski
Louis.
Łozański.
Łątowski
Łubeski.

To są Polacy bez zmazy,
A ich czyny będą się
Uwielbiać na zawsze
Eccles. Roz XLIV w 10.

ADAM
1.

Ces hommes sont des hommes de probité
et leurs œuvres subsisteront à jamais. Eccles Chap XLIV v 10

Labuński.
Lechi.
Łowczyński
Malacki
Manczewicz.
Markiewicz.
Marlynowski.
Masłowski.
Mazkowski.
Małkowski.
Michałowscy.
Michniewicz.
Mierzyjewski.
Mikułowski.
Milenkiewicz.
Milner
Mirecki.
Miroszewski
Mirski.
Mniewski.
Modliński
Morsztin.
Mroczkowski.
Nampstowski
Niemiryez.
Neyman.
Oczosalski.
Okołowicz.
Oliwiński.
Olkuszewski.

Olszewski.
Pagonowski.
Palonek.
Pałasiński.
Pałuszkiewicz.
Papiórkowski.
Parodecki.
Paszkiewicz.
Paszkowski
Pawłowicz.
Pawłowski
Pagowski.
Peszyński
Petrellewiczowie
Pięgłowski
Pikulski.
Pilecki.
Piotrowscy
Pisanecki.
Piwowarski.
Płotnicki.
Podoski.
Podgórski.
Pogórzelski.
Polakowski
Poniński.
Proniewski
Prozor.
Pruszyński
Przepałkowski
Przeradzcy

Przezdziecki.
Przyałgowski
Przybysławski
Pstrokowski.
Radliński.
Rohoza.
Rajecki.
Raube.
Rawene.
Reduck.
Reklewski.
Rodziewicz.
Roszczewski
Rotkiewicz.
Rupeyko
Rutkowscy
Rymkiewicz.
Rymowicz.
Sachanowicz.
Sadowski.
Salingeri.
Sampoliński
Sandecki.
Sarcewicz.
Sawiccy.
Sempski.
Siedlecki.
Sieniaszko.
Sieroszewski
Sitkiewicz.

Siwczyński
Skalski.
Skrodzki.
Smoliński
Sniechowski
Sokołowski.
Sottohub.
Starzewski.
Stefański.
Stępkowski.
Stokarski.
Strzelecki
Suchodolski.
Suscy.
Swięgkowski.
Sypniewski.
Szablicki.
Szafrański.
Szulkowski.
Szczepanowicz
Szczygłowski.
Szlągowski.
Szlegel.
Szmigielski
Szostery
Szulc
Szyszło
Twardowski.
Ulatowski
Urniaż.
Walczyński

Waligórscy.
Waskiewiczowie
Wesołowski.
Wiercieński.
Wiechowski
Wiktoryn.
Wilczyński.
Winnicki.
Wiśniewscy.
Wiszniewski
Withiewicz
Witmański.
Wołosowski
Worowski.
Woźniacki
Wysiekierski.
Zaborowski.
Zacharewicz
Zadarnowski.
Zajączkowski.
Zakalewicz.
Zalewski.
Zarac.
Zarzecki
Zawadzki
Zawiski
Zebrowski.
Zdzitowiecki
Ziołkowski.

Tu wymienione Nazwiska są wzięte z kroniki, gdzie się wyiaśnia ich znaczenie i rangi przywłaszczonych podpisach począwszy od stronicy 363 pierwszego tomika przebiega się aż do trzeciego.

Ces noms sont tirés de la Chronique (Kronika) journal polonais qui paraît à Paris, et dans lequel se trouvent leurs opinions, leurs qualités et leurs propres signatures, depuis la page 363 du premier vol.e jusqu'au troisième

lith. Clerx, Boul.d St. Denis. N.o 18.

SPIEW NARODOWY. CHANT NATIONAL.

Allegretto.

CHANT.

PIANO.

Chcesz wi - - dzieć Pol - - ske,
Sa - - - - - vez vous bien

i iej vvar - tość ca - Tą zvvróć na ry - ci - - nę twe
ce qu'est no - tre Pa - - tri - e jet - - tez les yeux sur ce

o - - ko czém i do - cze - - go mie - - rzy rę - - ką śmia -
des - sin vous y ver - rez l'his - toi - - re de sa vi -

Ta tam po - - - - czu - iesz to gTę - - - bo - - ko.
e et quel doit ê - - - - tre son des - tin.

CIĄG

SPIEWU NARODOWEGO.

Chcesz widzieć Polskę i iej wartość całą!
Zwróć na rycinę twe oko,
Czém i do czego mierzy ręką śmiałą.
Tam poczuiesz to głęboko.

Tam słynie godło prawdziwej zasady,
Tam nieomylność polskiej sławy,
Że każdy Ziomek z takowej obrady,
Iest wzorem ojczystej sprawy!

Za temże hasłem od dziesięciu wieków
Mieszczą się Polscy Synowie!
W sławie Rzymianów równie iak i greków,
Daiąc się znać ich osnowie!

Z tém się dowodzi Polski istność wieczna,
Prawda że przy utrapieniach,
Lecz z cnoty stała i w wierze bezpieczna
Spocznie wolności prómieniach!

SUITE

DU CHANT NATIONAL.

Savez-vous bien ce qu'est notre patrie?
Jetez les yeux sur ce dessin,
Vous y verrez l'histoire de sa vie
Et quel doit être son destin.

Oui, c'est bien là cette noble devise
Marquant le courage et l'honneur,
Un Polonais par elle immortalise
Et son pays et sa valeur.

Depuis mille ans, c'est par cette devise
Qu'en fait de gloire un Polonais,
Avec les Grecs, les Romains, rivalise
Par sa valeur et ses hauts-faits

On voit qu'enfin la Pologne immortelle
Vit souvent au sein des tourmens,
Mais qu'à l'honneur et qu'à la foi fidèle
Elle a toujours de nobles sentimens.

Niemniej zapewnia aniołów powaga,
Że o bytność Polski całej
Bezsprzecznie niebios chwała się domaga,
Z iej zasady okazałej!

Taka iest wartość o kraju nam drogi!
Synowie twoi ze sławą
Podziśdzień jawnie uśmierzaią wrogi,
Walcząc mężnie za twą sprawą!

Tém są Imiona w tej rycinie znane,
Tak iest Polacy! Rycerze!
Przy was te zrzódło od wieków nadane,
I z waszą chwałą się bierze!

Cóż godniejszego nad polski obronę?
Widząc to przy was Rodacy!
Smiało wam wkładam wieczności koronę!
Głosząc niech żyią Polacy!

On peut encor observer que ces anges
Désignent son intégrité :
Ils font des vœux et chantent ses louanges
Pour obtenir sa liberté.

Tel est le but, ô Pologne chérie !
Que tes enfans remplis d'ardeur
Se proposent pour leur noble patrie
Dont ils demandent le bonheur.

Bref ce dessin retrace à la mémoire
Vos noms glorieux à jamais :
Ce sont vos noms, vous enfans de la gloire,
Ce sont vos noms, bons Polonais !

Quoi de plus noble, ô ma chère patrie !
Que l'aspect de tant de hauts-faits,
En les voyant, chacun du cœur s'écrie :
Gloire immortelle aux Polonais !

Z PRAWA BOŻEGO

Polska być musi!

Prawo boże, o którém tu rozumieć się powinno, są to przykazania od boga nadane przez ręce Moyżesza pierwszego prawodawcy i naczelnika ludu Izraelskiego, z tych to przykazań iak z zrzódła odwiecznego wypływa porządek całego świata, gruntuiąc się z pewnością na ich prawdzie bez najmniejszej odmiany na zawsze :

Z tej więc zasady nieomylnej przykazań boskich krzywda się zakazuie, a sprawiedliwość się przykazuie : na tejże zasadzie kraje się wspieraią, narody się utrzymuią, trony się potwierdzaią, rządy ze szczęściem ludów krzewią się i słyną w obrębach swoich, niestety ; Bóg stworzywszy człowieka, i daiąc mu prawo by był szczęśliwym zostawił go przy swej woli. Dopiero człowiek, przez się ułomny i słaby, lub uniesiony passyami, częstokroć zapomina te zasady od których iedynie pomyślność iego zależy. Ztąd widziemy nierzadko, że nierządy górę biorą, a cnota i sprawiedliwość nieszczęściu

D'APRÈS LE DROIT DIVIN

La Pologne doit exister.

Le droit divin, tel qu'on le doit ici comprendre, se renferme dans les commandemens de Dieu, transmis par Moyse, premier législateur et chef d'Israël, et c'est de ces commandemens, comme d'une source éternelle, qu'émane l'ordre de l'univers, qui, sans altération, se soutient à jamais.

C'est sur cette base infaillible des commandemens de Dieu que les injustices sont punies et que la justice s'exerce. C'est sur cette base que les pays se fondent, que les nations se soutiennent, que les trônes s'affermissent, et que la stabilité des gouvernemens et le bonheur des peuples prospèrent et fleurissent dans leurs propres limites. Dieu, hélas ! après avoir créé l'homme, et lui avoir donné sa loi pour guide, le laissa son maître. C'est alors que l'homme faible et chancelant, s'abandonnant aux passions, perdit souvent de vue cette base sur laquelle sa

ulegaią ; tym czasem od początku świata we wszystkich epokach i wiekach, ile nam historyie poświadczaią, wszędzie i zawsze występki stały się ohydą i przekleństwem tych wszystkich którzy się ich dopuszczali , a zaś cnota z sprawiedliwością, prawda że znieważone, rozszarpane, i w niwecz obrócone, nieprzestały być narzędziem dla wiecznej chwały tych, którzy swe szczęście w nich pokładali !

Podobnie się wymierza los kraju polskiego, napastowany przez wściekłość północną : Polak na zasadzie przykazań boskich śmiało się opiera najazdom, mówiąc : to iest Polska! to do Polski należy! ty caru *niebędziesz kradł* (1).

Od pierwszego zaboru prowincyów polskich w roku 1772, czyli od daty dopuszczenia się bezczelnej nieprawości sąsiedzkiej ; Polak nieprzestał czuwać nad krzywdą mu wyrządzoną ; niebyło tego roku, w którymby się nieodezwał za tém hasłem, to iest Polska ! to do Polski należy ! ty moskalu *niebędziesz kradł.*

Niepotrzeba żebym ja tu przywodził waleczność Kosciuszków ! dzielność Poniatowskich ! wszyscy iednomyślnie wszędzie i zawsze się trzymali tegoż hasła, to iest Pol-

(1) Exod., rox. XX, vierz. 15.

prospérité doit nécessairement se fonder. Il résulte de là que nous voyons souvent les désordres se propager, et la justice en souffrir; pourtant, depuis la création du monde, et à toutes les époques, l'histoire nous rapporte que de tout temps et partout le vice a été détesté et les vicieux maudits. Au lieu que la vertu et la justice, quoique outragées, violées et persécutées, n'ont jamais cessé d'être le gage d'une gloire immortelle pour eux qui en faisaient leurs délices.

On peut ainsi comprendre le sort de la Pologne, lorsque attaqué par les cruels efforts du nord, le Polonais, qui se reposait sur la base des commandemens de Dieu, osa résister en disant : C'est la Pologne, c'est à la Pologne, et toi Russe, *tu ne voleras pas* (1).

Dès le premier partage de la Pologne, en 1772, époque à jamais honteuse pour les puissances limitrophes, le Polonais n'a jamais cessé de réclamer hautement contre l'injustice faite à son pays; il ne s'écoulait point une année qu'il ne fît entendre des plaintes dans le sens de ces mots : C'est la Pologne, c'est à la Pologne, vous ennemis, *vous ne volerez pas.*

Il est inutile de rappeler ici le courage de Kosciuszko, la bravoure des Poniatowski, ils étaient entièrement voués à cette devise : C'est la Pologne, c'est à la Pologne, toi,

(1) Exode, chap. XX, verset 15.

ska! to do Polski należy! ty najezdniku *niebędziesz kradł.* Niemożno tu pominąć chytrość pruskę, która zawsze się trzymała podłości moskiewskiej, aby zręczniej mogła sobie przywłaszczać prowincye polskie, i przy tym piekielnym kroku łatwo to nastać mogło; ale Polak chociaż już ujarzmiony przemocą nieprzestał żyć przy prawie bożem i za godłem swojej ojczyzny, mowiąc: to iest Polska! to do Polski należy! ty prusaku *niebędziesz kradł.*

Niemoże się tu wyłączać ludzkość Austryacka, działaiąca razem z bandą haniebnej kolei, aby potrzymać Galicyę, i być niewinnym przy krywdzie Polski: co do ludzkości ona iest duszą Polaka; lecz co do prowincyi Polskiej zawsze się odzywał i domagać się będzie, to iest Polska! to do Polski należy! ty Austryaku *niebędziesz kradł.*

Bez wątpienia niniejsze moie rozumowanie niemoże się podobać najezdnikóm kraju polskiego, zapewno mnie od powiedzą, czego tu chce ten proszek Polski? może naszej zguby? naszego upadku? Nie, na zawsze nie; ja przez to szukam waszego odpadku, żebyście takiemi się stali, jakiemi byliście; a po uczynionej restytucji Polsce, byście się szczycili godnością nie już w obliczu tego świata, ale i przed Bogiém! Uniesione tedy zapalczywością te trzy występne monarchije mogą mnie prześladować, krzywdzić, i nawet odebrać moie życie iak już z tylu tysiącami postą-

malfaiteur, *tu ne voleras point.* Mais on ne saurait passer sous silence l'astuce de la Prusse s'unissant toujours à la lâcheté moscovite pour se faciliter l'usurpation des provinces polonaises, ce dont elle est venue à bout : pourtant le Polonais, bien qu'opprimé par ses ennemis, ne s'est jamais lassé de vivre selon la loi de Dieu et la devise de sa patrie, en répétant : C'est la Pologne, c'est à la Pologne, toi, Prussien, *tu ne voleras pas.*

On ne peut également manquer de rapporter ici l'humanité autrichienne, qui, se traînant à la suite de cet infernal club, pour s'emparer de la Gallicie et s'excuser du tort fait à la Pologne ; quant à l'humanité, elle est l'ame du Polonais ! mais pour ce qui est de sa province, il l'a toujours réclamée et ne cessera jamais de la réclamer en disant ; c'est la Pologne, c'est à la Pologne, toi Autrichien, *tu ne voleras pas.*

Ces raisonnemens, sans doute, ne peuvent plaire aux ennemis de la Pologne ; ils me demanderont sûrement que nous veut cette faible poignée de Polonais, aspirent-ils après notre chute ou après notre perte ? Non, pour toujours non ; on ne cherche ici votre chute que pour vous faire redevenir ce que vous étiez, et qu'après avoir fait restitution à la Pologne, vous commenciez à vivre avec dignité, non seulement aux yeux de ce monde, mais surtout aux yeux de Dieu. Malheureusement ce n'est point ainsi que je pourrai convaincre ces trois coupables puissances du nord :

pili; a to dla czego? bo wszędzie i zawsze się odezwali, że Polska od sąsiedzkich monarchiów gwałt cierpi.

W tém niedosyć, każdy dzisiaj widzi gorżkie prześladowanię Polaków, i owe stady, które gwałtownicy Polski aż za morzem w pustynie dzików i zwierząt przepędzaią, dla czego? bo Polacy chociaż już w nieszczęściu i na progu śmierci mówić nieprestaią, Polskę nam skradli. Jeszcze raz; ktokolwiek czyta dzienniki przyiazne gwałcicielóm Polski, każdy tam wyczytuie Polaków za obłąkanych, za bezbożnych, i za burzycielów porządku rzeczy: dla czego bo oni otwarcie głoszą, że zasada porządku Europy z krzywdą prawa Bożego i narodów, iest zasadą nieprawości i iej zgubą.

Mogą tedy ze mną postąpić, iak już z tylu braćmi moiemi postąpili, lecz dwadzieścia milionów Polaków! nieprzestaną być Polakami walcząc na zawsze przy godle tyle razy odemnie powtarzaném; a to jakim sposobem? przypatrz się tedy zkąd to wypływa.

Ja sam nie z innego zrzódła poiąłem te maxymy iak z pierwiastkowych dni życia moiego; będąc w rękach moich rodziców, pierwszą było moią nauką żebym znał pacierze, czyli obowiązki Chrześcianina, w których iak każdemu

au contraire, portées à la vengeance, elles pourront me persécuter, m'attaquer et m'ôter même la vie, comme elles l'ont fait à tant de milliers de Polonais, parce qu'ils ont toujours déclaré que la Pologne avait été violée par les puissances voisines.

Bien plus, c'est que tout le monde voit aujourd'hui cette violente persécution des Polonais, et ces groupes que les violateurs de la Pologne font transporter au-delà des mers dans des contrées désertes, sauvages et inconnues; et cela parce que le Polonais, quoique dans le malheur et sur le point de sa perte, ne cesse de proclamer que la Pologne est volée. Encore une fois, quiconque lit les journaux amis des violateurs de la Pologne y verra les Polonais égarés, impies et perturbateurs de l'ordre des choses, et ce, parce qu'ils disent franchement que la base de l'ordre européen, fondée sur l'outrage faite à la loi de Dieu et des nations, est une base d'iniquité et de perte.

Les prévaricateurs de la Pologne peuvent me traiter comme tant de mes frères et compatriotes, mais vingt millions de Polonais ne cesseront pas pour cela d'être Polonais, et de constamment s'opposer aux violences exercées pour déchirer leur patrie; ils les repousseront en répétant cette devise que j'ai déjà tant de fois répétée.

Voyons d'où cela provient : moi-même j'ai été imbu de cette maxime dès ma plus tendre jeunesse; lorsque j'étais sous l'œil de mes parens, la première chose que l'on m'ap-

wiadomo zawieraią się dziesięć przykazań Boskich, i z których ja tu powtarzam te słowa, *niebędziesz kradł.*

Niedosyć natém mój ojcieć kiedy przeglądał stady, nawiedzał pole, przechodził łąki, mnie jak baranka prowadził w iednej ręce, a w drugiej trzymał rożaniec; pomiędzy resztą pacierzów ja z boku kłusuiąc dosłuchałem się tych wyrazów, siódmo *niekradnji*, czyli *niebędziesz kradł.* Ja w ten czas mogłem być urwisem iak zwyczajno iest dzieciom; ale mój ojcieć przebaczał dzieciństwo, a karał występek.

Dotoczyłem to iedynie dla tego, żebym pokazał czém iest dwudziestu milionowa Polska, i iak się Ona krzewi od wieków! Nie ja sam ieden umiem dziesięć przykazań Boskich, ale dwadzieścia milionów Polaków, którzy żyli, żyią, i żyć maią na tejże samej zasadzie będą wychowanemi! Ieśli tedy monarchy, ministrowie, reprézentańci narodów, mogliby się zapomnąć o zasadzie sprawiedliwości, to ten dwudziestu-milionowy naród, który ie z natury codziennie powtarza, poprawi błądzących, wykryie krzywdy i będzie się odzywał na zawsze, to iest Polska to do Polski należy! ty najezdniku *niebędziesz kradł.* Przy tej to zasadzie nieomylnie Polska! Polską być musi!

BIBLIOTEKA
XX.
PRANDRYSKICH

prit fut la prière, ou les devoirs d'un chrétien dans lesquels, comme on le sait, se trouve le décalogue : c'est donc d'après ces préceptes que je répète ici, *tu ne voleras point.*

Ce n'est pas tout, quand mon père visitait ses campagnes, parcourait ses pâturages, inspectait son bétail, il me tenait d'une main et dans l'autre portait un chapelet et me conduisait ainsi partout comme un mouton. C'est alors que, trottant à ses côtés, parmi les prières que je lui entendais réciter, je remarquai ce précepte: *Vous ne déroberez point*; c'est-à-dire, *tu ne voleras point*; également à cette époque j'ai pu commettre des erreurs, mais mon père, en excusant ma jeunesse, n'en punissait pas moins la faute.

Je n'ai cité cet exemple que pour montrer ce qu'est la Pologne où vingt millions d'individus propagent les mêmes systèmes de siècle en siècle : car ce n'est pas seulement moi qui connaîs les dix commandemens de Dieu, mais les vingt millions de Polonais, qui ont été, qui sont ou qui viendront encore au monde, seront élevés et formés dans les mêmes principes ! Si donc les Monarques, les Ministres, les Représentans des nations s'abandonnaient à l'oubli des droits et de la justice des peuples, alors vingt millions de Polonais, qui, depuis leur origine, les répètent journellement, mettront au jour leurs erreurs, découvriront leur injustice et diront toujours : C'est la Pologne, c'est à la Pologne, qui que tu sois, *tu ne la déroberas point.* C'est sur cette base que la Pologne ne peut périr !!!

RZECZPOSPOLITA

CZYLI UCZESTNICTWO NIEDOLI.

Żebym się wyraźniej tłumaczył z przedmiotu zamierzonego i z oczewistości którą na siebie ściąga, użyię tu przykładu z doświadczenia moiego. Kiedy z Anglij żeglowałem do Ameryki północnej miasta Quebek znajduiąc się na rzece świętego Wawrzyńca wydarzyło się po kilka razy, że na okręcie będąc postrzegłem niejakąś istotę czarną, która wyłażała z wody i znowu się tam chowała; patrząc tedy na tak przypadkowe odmiany, myśliłem sobie czy ia niemógłbym pogodzić to czarne iestestwo z zasadą Rzeczypospolitej, ponieważ to się zdawało zupełnie iak ona: że iest, i nie iest. Lecz porozumiawszy się z kapitanem okrętu postrzegłem że to niebyła czarna poczwara ale ryba morska, która z natury od czasu do czasu potrzebuie wolnego powietrza do iej wyżycia.

Będąc tedy omylonym w projekcie moim rzekłem; o niebo! z kądże mam wydobyć początek czyli zasadę tak

RÉPUBLIQUE,

SYNONYME DE DÉSORDRE.

Pour m'expliquer plus clairement sur ce que j'avance et le prouver, je vais commencer par citer un exemple dont moi-même je fus témoin; je faisais voile d'Angleterre pour Québec, ville de l'Amérique septentrionale, lorsque, me trouvant sur la rivière Saint-Laurent, je vis à plusieurs reprises de dessus le pont du vaisseau où je me tenais, je vis, dis-je, je ne sais quel objet noir qui sortait de l'eau et s'y replongeait aussitôt. Réfléchissant alors sur cette apparition mystérieuse, je pensais en moi-même que je pouvais la prendre pour l'emblème de la république, puisque, comme elle, elle paraissait et disparaissait; et m'en étant entretenu avec le capitaine, j'appris que ce n'était pas un monstre, mais un poisson de mer qui, naturellement de temps à autre, venait humer l'air.

Trompé alors dans ma pensée, je m'écriai : Mon Dieu! où puis-je chercher l'emblème de cette fameuse répu-

wielebnej Rzeczypospolitej? Wśród tego ambarasu, w którym się znajdowałem, tuż się źjawił uczestnik niedoli; mówiąc: iak to? iesteś w niewiadomości? słuchaj nas i pism naszych w ten czas tylko będziesz w stanie do pojęcia Rzeczypospolitej. W tém ja niewątpię, że co do was i waszych pism to bardzo dobrze, ale ja tu chciałbym nie już was, lecz żebym mnie samego uczył! Nie, odpowiada uczestnik niedoli to tobie niewolno. Otoż mi Wszechwładztwo ludu: szczęściem że opatrzność umieściła mnie pod rządem konstytucyino-Monarchicznym dziedzicznej korony przy nim tylko ja znajduję wolność kompletną tak dla szczęścia społeczności iak dla iej honoru.

Niektórzy z dzisiejszych pisarzów naszych wywodząc się o Rzeczypospolitej każą otwierać anały Polskie upewniaiąc że w nich niewięcej można wyczytać iak Rzeczpospolitę Polską. Co do mnie niemogłem spuszczać się na słowa pisarzów, ale się udałem do historyi, przebiegałem ią, i biorąc na własne oczy taką iak ona iest, osądziłem wyprowadzić genealogię od początków nadania królestwa Polskiego, czyli rządu monarchicznego: niech zatém każdy się tam przypatruje, że Polska od pierwiastkowych wieków aż do dzisiejszych żadnej innej formie rządowej nieulegała: w tém może mnie kto zarzucić, a z kądże ta Rzeczpospolita Polska, która po tyle razy się powtarza w historyach? Każdy jawnie widzieć może, że to są tylko słowa burzące naród i wiodące do krajowej zguby. Na do-

blique ? J'étais dans cet embarras lorsqu'advint un de ses partisans qui me dit : Eh quoi ! vous êtes dans l'indécis ? écoutez-nous, suivez nos écrits, c'est le seul moyen d'acquérir une parfaite connaissance de la république. — Mais, répliquai-je, je ne doute ni de vous ni de vos écrits, pourtant je désirerais auparavant m'instruire. — Non, interrompit le républicain, cela ne vous est pas permis. Voilà la souveraineté du peuple ! Heureusement la Providence m'a placé sous le régime du gouvernement constitutionnel d'une couronne héréditaire, et c'est sous lui que je trouve une liberté complète, tant pour le bien public que pour son honneur.

Quelques écrivains de nos jours, en parlant de la république, nous engagent à ouvrir les annales de la Pologne, en nous assurant qu'il n'y eût jamais d'autre régime que le républicanisme : pour moi, sans vouloir en croire messieurs les écrivains sur parole, j'ai voulu me convaincre par moi-même, et pour ce, j'ai ouvert et parcouru l'histoire, et la prenant telle qu'elle est, j'en ai extrait la généalogie du royaume de Pologne. On y voit d'abord que la Pologne, depuis son origine jusqu'à nos jours, n'a jamais connu d'autre forme de gouvernement, que le régime monarchique. Mais, me dira-t-on peut-être, d'où vient donc cette république polonaise dont il est tant de fois fait mention dans l'histoire ? Il est aisé de prouver à qui le voudra que cette prétendue république n'a jamais existé qu'en paroles,

wód tej prawdy mogę się tu spytać, kiedy ta Rzeczpospolita Polska była najpopłatniejszą? O toż pod ów czas kiedy już pokilkunastu kandidatów do korony polskiej się ubiegało; każdy z nich w ten czas szukał swoich partyzantów opieraiąc ich na tych słowach, Rzeczpospolita Polska! iak tylko król był obranym, ani wzmiańki potém nieczyniono o tych nieszczęśliwych wyrazach bo już niepotrzebne były. Przez to jawnie się dowodzi, że Rzeczpospolita Polska nigdy niemiała najmniejszego istnienia, iako też i mieć niemoże ieśli ze szczęściem kraju, to bardzo łatwo się rozumie, że naród będąc wyniesionym do najwyższej chwały i iego znaczenia na zasadzie monarchicznej niemożé się rządzić nikczemnością; aż chyba już naród sam będzie w ostatnej klęsce i w nikczemności. Niech o tém już będzie dosyć; ale iak że tu pogodzić owe sławne Rzeczypospolite Grecką i Rzymską? Najlepiej w tém Grek lub Rzymianin czujący z gruntu swój upadek odpowiedzieć może, co do mnie ja tylko z ich historyi sądzić mogę: naprzód że te narody, kiedy najwyższej chwały sięgali, pod ów czas oni mieli swoich Dyktatorów, królów, i Cesarzów; a zatém nie demokracya wyniosła ich do tak wielkiego znaczenia, ale rząd monarchiczny: iak tylko poczęli zabijać swoich monarchów, nie tylko ich kraje, ale i siebie samych pozabijali (1).

(1) Patrz Kajus Julius Cezar. stronica 174.

pour agiter la nation et exposer son territoire. Pour le démontrer, je demande à quelle époque cette république polonaise fut le plus en vigueur? est-ce à celle où jusqu'à onze candidats briguaient la couronne de Pologne ? Chacun d'eux cherchait alors à étayer son parti en se basant sur les mots de république polonaise ; mais une fois le roi nommé, il ne fut plus question de ces futiles paroles qui ne servaient à rien. On voit évidemment par là que la république n'exista jamais en Pologne, comme aussi elle n'existera jamais pour le bonheur du pays. Cela est très facile à comprendre; car un peuple s'élève au plus haut degré de gloire par sa valeur basée sur le régime monarchique, et ne se gouverne jamais par la bassesse, à moins qu'il ne soit détruit et avili lui-même. Sans aller plus loin, comment s'accorder avec ces républiques si fameuses de Rome et de Grèce ? La chose est facile, et tout Grec ou Romain qui connaîtra la cause de la décadence de son pays la résolvera mieux; pour moi, je ne puis parler que d'après leur histoire, et dire que ces peuples, dans leur plus grande gloire, avaient leurs dictateurs, leurs rois et leurs empereurs. Il est donc évident que ce n'est point la démocratie qui les éleva à ce haut degré de gloire, mais bien le régime monarchique. Dès qu'ils commencèrent à massacrer leurs princes, non seulement leurs pays, mais eux-mêmes tombèrent dans le néant (1).

(1) Voyez Caïus Julius César, page 175.

Dzisiejszy uczestnik niedoli powiada, że nietrzeba się ubiegać do podań historycznych, dosyć iest spójrzeć na Szwajcaryą tam można się przekonać o dzielności Rzeczypospolitej. Ani wątpić, kraj szwajcarski tak jest pięknym, iak on jest: ale jest razem krajem martwym, bo nie inaczej się rządzi iak tylko za wpływem sąsiedzkich narodów: codo tego mamy dowód oczewisty; kiedy Polacy cierpiąc wygnanie udali się do szwajcaryi, na rozkaz moskiewski, pruski, i Austryacki, natychmiast z tamtąd wypędzonemi zostali. Otoż mi wzór wolności Rzeczypospolitej szwajcarskiej. Wreszcie możemy się udać i za morze czyli do Stanów Ziednoczonych Ameryki północnej, wszędzie znajdziemy że zasada Rzeczypospolitej iest zadatkiem upadku narodowego. Co do Stanów Ziednoczonych Ameryki północnej niczém nie mogą się porównać z Europą; naprzód: że amerykanie niemogą nawet liczyć tyle dziesiątków lat ich exystencyi; ile Europa liczy sobie wieków od początków iej zaludnienia: w Ameryce wycinaią lasy, palą i niszczą, żeby się tam zamieszkać; a zaś w Europie używaią wszelkich środków żeby się utrzymać z honorem i w całości. Słowem, amerykanie nieznaiąc co to iest utrzymać jedną secinę tysiąca woyska dla porządku krajowego: nieznaiąc co to iest wyżywiać pokaleczonych żołnierzów w obronie tegoż kraju: nieznaiąc wreszcie co to iest wynadgradzac zasługi dowodzców i oficerów wszelkiej rangi. Tym czasem widziemy że tam rozterki i nie-

Le républicain d'aujourd'hui dit qu'il ne faut pas feuilleter l'histoire pour s'assurer de la république, qu'on n'a qu'à porter les yeux sur la Suisse pour en voir toute l'excellence. Sans doute la Suisse est un charmant pays, mais sans vie nationale, et n'existant que par l'influence des pays limitrophes, et la preuve en est évidente; quand les réfugiés polonais se retirèrent sur son territoire, les ordres positifs des Russes, des Prussiens, et des Autrichiens les renvoyèrent aussitôt de ce pays : voilà un échantillon de la démocratie helvétique. Du reste, franchissons les mers et courons jusqu'aux Etats-Unis de l'Amérique, partout nous verrons que la démocratie est le germe de la ruine nationale. Pourtant rien dans les Etats-Unis ne peut se comparer avec l'Europe. Il y a très peu de temps que les Américains existent en comparaison de l'Europe. En Amérique, on détruit les forêts pour y construire des habitations; en Europe, au contraire, on s'efforce par tous les moyens possibles à maintenir son existence, son honneur et son intégrité. En un mot, les Américains ignorent ce que c'est que de fournir et d'entretenir une centaine de milliers d'hommes de troupe pour maintenir la paix intérieure; ne savent pas ce que c'est que de nourrir les soldats estropiés pour la défense de leur pays, ni de récompenser le mérite des commandans et des officiers de tout rang; pourtant nous voyons que les désordres s'y propagent, et quoique son président ne gouverne que pendant quelques années, il n'en est pas

rządy górę biorą; a Pan Prezydent nierządząc iak tylko przez kilka lat już poty obciera, a gdy będzie zmuszonym odpowiadać na wyżej wzmienione ciężary lub tym podobne, bez wątpienia będzie musiał konać. Ja w tém się rozwodzę nie żebym prorokował, ale funduiąc mnie na zasadzie podań historycznych. Od początku świata we wszystkich krajach w pierwiastkowych latach ich istnienia nieznano iak to samo prawie co my dziś widziemy w Ameryce. Taką też była Polska za czasów Popielów, Krakusów i Przemyśławów, ale kraj coraz się krzewiąc i pomnażaiąc się uczuł potrzebę rządzcy czyli króla dla swego szczęścia, honoru i całości; z tego jawnie każdy widzieć może że nie idzie o to żeby król był, lecz że potrzeba krajowa do tego zmusza; i z tej to kolei dzisiaj widziemy, że rządy konstytucyino-monarchiczne dziedzicznej korony w najwyższém znaczeniu celuią, w całości się rządzą i świat cały zadziwiają. —

Takiemi to byli w Polsce, Wielki Jan Zamoyski! Lew Sapieha! Karol Chodkiewicz! Stefan Czarniecki! Kiedy po śmierci króla Batorego szło o następcę korony polskiej, Jan Zamoyski z przyczyny Jego zasług był pierwszym że go naród do tej kolei chciał mianować; lecz ten Wielki Polak znaiąc za jakim torem wysłużył się w narodzie na taki zaszczyt, nie zapomniał też komu ta kolej przynależy, żeby kraj szczęsliwie i z honorem słynąć nieprzestał. Niekończyła się na tém cnota tego Wielkiego Bohatera

moins le plus malheureux, et succomberait infailliblement, s'il était obligé de soutenir de plus fortes charges. Ce n'est point en prophète que j'avance ceci, mais sur des faits historiques. Ce que nous voyons aujourd'hui en Amérique, est arrivé depuis le commencement du monde dans presque tous les pays à leur enfance, et sans aller plus loin, telle fut la Pologne au temps des Popiel, des Krakus, des Premislas. Mais le pays se développant et grandissant toujours sentit l'urgence d'un chef ou roi pour son bonheur, sa gloire et son intégrité; et tout le monde conviendra que ce n'est pas le plaisir d'avoir un roi, mais que les besoins du pays l'exigent : aussi voyons-nous aujourd'hui les pays qui ont une couronne constitutionnelle héréditaire se faire respecter avec honneur, se gouverner avec intégrité et se faire admirer de l'Europe entière.

Tels furent en Pologne le grand Jean Zamoyski, Léon Sapieha, Charles Chodkiewicz, Etienne Czarniecki, lorsqu'à la mort du roi Battori il s'agit de son successeur. Jean Zamoyski fut d'abord, à cause de ses rares vertus, appelé au trône par la nation; mais ce Grand Homme, tenant toujours cette conduite qui lui avait mérité sa réputation n'oublia pas à qui cet honneur se rapportait pour voir son pays glorieux et dans la prospérité! La vertu de ce Grand Héros ne s'en tint pas là; car s'étant présenté à la

Kiedy Zygmunt Trzeci był obrany królem w ten czas Zamoyski który najwięcej się przyłożył do tego, znajduiąc się u Dworu Zygmunta bardzo zimno był przyiętym: iakże on postąpił w takim razie? O toż zwróconą twarzą do swoich przyiaciół uśmiechaiąc się rzekł; *Jakie tu nam nieme diablę przyprowadzili*, Za taką niewdzięczność przestał że on być czém był? Nie, i bardzo nie! obelgi mu wyrządzone niezmieniały szlachetność duszy iego, ale celem i zemstą iego było, by utrzymać kraj Jagiellonów z honorem narodu i iego całością!

Komuż dzisiaj mamy przyznawać tak wielkie cnoty owoczesnych Bohaterów? Ach! bez wątpienia mamy komu i nawet w mnogiej liczbie rachować ich możemy! Pod ów czas iak i teraz niebrakowało na przeciwnikach w tejże materyi.

Ale cóż historya poświadcza nam dobrego o tych Chmielnickich, Gniewoszach, Radziejowskich, i Rakocach? cóż ona może powiedzieć o dzisiejszych nowochcielcach, uczestnikach niedoli, i wichrzycielach prawdy? wszyscy tacy iak z owych czasów tak z terazniejszych nie są inaczej znani i znanemi nie będą iak wedle słów następuiących:

To są zuchwalce tusząc się w nowościach,
Porobaczeli w ichże nieprawościach.

cour de Sigismond III, lorsque ce prince, au couronnement duquel il avait le plus contribué, fut monté sur le trône; et n'en ayant reçu qu'un accueil froid et silencieux, il se contenta de se tourner vers ses amis, et de leur dire en riant: *Quelle créature muette nous a-t-on donnée-là!* Il ne cessa pas pour cette ingratitude d'être ce qu'il était, et l'injure qu'il reçut en cette circonstance ne changea pas la noblesse de sa grande ame; mais toute son ambition et sa seule vengeance furent de soutenir la Pologne des Jagellons, son honneur national et son intégrité.

A quoi doit-on aujourd'hui attribuer les grandes vertus des héros de ces temps-là? Il est vrai qu'aujourd'hui même nous en avons encore de semblables que nous pouvons compter en grand nombre; car dans ce temps-là comme aujourd'hui, on ne manquait pas d'adversaires dans cette matière.

Mais que nous apprend l'histoire des Chmielnicki, des Gniewosz, des Radziejowski, et des Rakocy? que pourra-t-elle dire aujourd'hui de ces nouvellistes, de ces républicains, et de tous ceux qui tronquent la vérité? Il n'y a nul doute que ceux de ce temps-là, comme ceux d'aujourd'hui, ne sont et ne seront jamais connus que par cette définition:

Ce sont des gens dont la vie est honteuse,
Qui n'ont laissé qu'une mémoire hideuse.

Niewątpię że którykolwiek z namienionych rozumów mnie odpowie : Ah xięże ! napróżno bo już minęły wieki zaślepienia : ależ wiedź o tém szanówny adwersarzu że w oświeconym wieku w oświeconej hańbie polegniesz.

Dla obiaśnienia tego przytoczę tu ieden tylko wypadek kraju Polskiego : kiedy Karól Gustaw Król Szwedzki prawie całą Polskę już był ogarnął, pod ów czas Radziejowski uchodził za Radzcę tegoż najeźdnika, a gdy już byli Panami Polski niepozostawało im więcej iak żeby się cieszyli z ich nieprawości. Lecz niestety! gdy naród postrzegł ową krzywdę honoru krajowego, sam ieden Stefan Czarniecki wpadłszy do kraju łącząc się z narodem rozpędził najezdników , i uwolnił go z rąk nieprzyiacielskich; przy takiej usłudze krajowej pod ów czas chciałże on być królem : przeciwnie na tychmiast rozkazał przywołać Jana Kazimierza do tronu Jego ! każdy zatém widzieć może że ten Wielki Polak nie tylko że umiał służyć krajowi, ale i to też wiedział na czém honor i zaspokoienie narodu zależy.

Chwała Najwyższemu Panu, który rządzi niebem i ziemią ! że po dziś-dzień niezbywa na podobnych mężach za sprawą Polski Jagiellonów ! któż nie może widzieć poświęcenie się i sławę, owych Niemojowskich ! Niemcewiczów ! Kniaziewiczów ! Skrzyneckich ! Dembińskich ! Małachowskich ! Rybińskich ! Paców ! Dwernickich ! Sierawskich !

Peut-être que quelqu'un d'eux me répondra : Hélas ! cher abbé, c'est trop tard, les siècles d'aveuglement sont passés ; mais à cela je lui répondrai : Mon brave, sachez que dans les siècles de lumière, la honte d'une défaite est éclairée.

Pour le démontrer je ne rapporterai qu'un événement du royaume de Pologne. Lorsque Charles Gustave, roi de Suède, eut subjugué presque toute la Pologne, Radziejowski était le conseiller de cet agresseur ; et quand ils furent maîtres du pays, il ne leur restait plus qu'à jouir de leur iniquité. Mais, hélas ! quand la nation vit l'outrage fait à son honneur, Etienne Czarniecki seul pénétra dans le pays, s'adjoignit le peuple et chassa sur-le-champ l'ennemi dont il délivra la patrie. Pour de si grands services, Czarnieki voulut-il devenir roi ? Non, certes, et son premier soin fut d'appeler Jean Casimir à la couronne : on voit que ce Grand Homme sut non seulement servir son pays, mais qu'il n'ignorait pas non plus sur quoi se base l'honneur et la tranquillité nationale.

Gloire soit rendue au Tout-Puissant qui gouverne le ciel et la terre ! car jusqu'aujourd'hui on ne manque pas de semblables héros pour la cause sacrée de la Pologne des Jagellons ! Qui ne connaît le dévouement et la gloire des Niemojowski, des Niemcewicz, des Kniaziewicz, des Skrzynecki, des Dembiński, des Malachowski, des Rybin-

Platerów! Wołowskich! Antoniego i Władysława Ostrowskich! Ogińskich! Władysławów Zamoyskich! Morawskich! któż nie może uczuć męztwo owych tyle tysiącznych Rycerzów i wszelkiej rangi żołnierzów! któż niewidział że wszystkie prowincyie polskiej ziemi podawały ręce za krajem Jagiellonów! słowem, mogę tu powiedzieć, że w Imieniu Adama Pierwszego!

Co tylko żyło!
To się ruszyło!

Przy tém niekoniec, moskiewska sprężyna aż w obcym kraju nieprzestała być nieczynną; pierwszym było iej krokiem rozsiewać fałsze, wzniecać niezgody, zdzierać sławę Polaków prawdziwie zasłużonych krajowi, i tak przywieść ich do ostatniej zguby: niemogąc w tém nic dokazać, umyslili zgłosić w dziennikach więcej niż dwa tysiące urojonych Polaków powstaiących przeciwk o istnieniu emigracyi. Jakże postąpili ci, którzy cierpią wygnanie za sprawą Polski Jagiellonów! i których imiona ja umieściłem na rycinach do spiewów narodowych; prawda że nie wszystkie, lecz bodajby ich tam dwadzieścia milionów było moiém staraniem będzie w następnych tomikach ani iednego niewyłączyć z tej kolei: otoż tak się znalazła ta szlachetna młodzież! mówiąc: Jak to? sprę-

ski, des Pac, des Dwernicki, des Sierawski, des Plater, des Wolowski, des Antoine et Ladislas Ostrowski, des Oginski, des Ladislas Zamoyski, des Morawski? qui ne connaît le courage de tant de milliers de héros, de soldats de tout rang? qui ne s'est aperçu que toutes les provinces de Pologne se prêtèrent au rétablissement de la Pologne des Jagellons? en un mot, je puis dire qu'au nom d'Adam premier :

Tout ce qui vivait
A lui se livrait!

Mais ce n'est pas tout, les efforts moscovites nous ont suivi sans relâche jusque dans les pays étrangers ; ils répandirent d'abord l'erreur, tâchèrent d'exciter la discorde, de dénigrer l'honneur des Polonais d'un mérite reconnu et cher au pays, et de le détruire de la sorte, en les anéantissant. N'y pouvant réussir ils ont annoncé dans les journaux que plus de deux mille soi-disant Polonais se soulevaient contre le principe de l'émigration ; mais les Polonais qui souffrent l'émigration pour la cause sacrée du pays des Jagellons, et dont j'ai inséré les noms dans la vignette du chant national, bien qu'à dire vrai ils n'y soient pas tous, mais fussent-ils vingt millions, je me fais un devoir dans les volunes suivans de n'en omettre aucun. Eh bien, quelle fut la conduite de cette valeureuse jeu-

żyna moskiewska i na obcej ziemi ma krzywdzić Polaków na zawsze miłych krajowi? Nie, to niedokażą; nietrwożmy się z ich tysiącznych cyfrów i niepatrząc na ilość naszą, dajmy imiona i rangi nasze wylaniem krwi nabyte, a ieśli tego potrzeba to i same życie nasze, bo tu idzie o sprawę Polski Jagiellonów! Po takiém zgłoszeniu się sprężyna moskiewska paszkwilami ich osypała, na śmierć osądziła i nawet ieszcze żyiących już pogrzebła na zawsze. Tym czasem wybór tej młodzieży istnieie! i słynąć nieprzestanie za wolnością kraju swego!

Niech zatém każdy widzi! że niebyło tej epoki, tego wieku, tego wypadku, gdzieby Polacy niebyli znanemi z ich poświęcenia się, z ich męztwa, z ich iedności na obronę krajowej sprawy. Ieśli niekiedy daią się widzieć strony opozycyine, to się dzieie we wszystkich krajach i narodach; i z tego jawnie wypływa, że ktokolwiek mówiąc o Polsce przywłaszcza samym Polakóm niedorzeczność lub niezgodę, w tém każdy po moskiewsku rozumuie i hańbą się pokrywa.

Wreszcie mnie tak rozmyślaiącemu ieden z aniołów piasta się z jawił, mówiąc: « Xięże wiedź o tém, że wszyst-
« kie partyie czyli opozycyie niemaią innego celu iak żeby
« oglądać polskę Jagiellonów! przy rządzie konstytucyino-

nesse ? Eh quoi ! dit-elle, la haine moscovite poursuivra-t-elle toujours les Polonais jusque dans les pays où ils sont le plus aimés? Non, il n'en sera rien; sans nous effrayer des chiffres qui portent des soi-disant milliers, et sans même compter combien nous sommes, insérons nos noms et nos titres gagnés au prix de notre sang, et s'il le faut, risquons même notre vie, car il y va de la Pologne des Jagellons! Après cette noble et courageuse protestation, l'esprit moscovite a vomi un déluge d'écrits menaçans et anonymes dans lesquels il condamnait à mort et, quoique vivante, enterrait à jamais cette brillante jeunesse, qui ne cesse pourtant pas d'exister, et qui vivra toujours pour l'honneur et la liberté de son pays ; car on sait qu'en tout temps les Polonais se sont signalés dans tous les événemens par leur dévouement, leur courage, et leur unanimité pour la défense de leur territoire. Si de temps à autre on remarque parmi eux quelques partis d'opposition, on voit la même chose dans tous les pays et parmi tous les peuples; et il résulte de là naturellement que quiconque, en parlant de la Pologne, veut attribuer aux Polonais eux-mêmes leurs malheurs ou leur désunion, raisonne en Russe et se couvre de honte.

Mais que vois-je? pendant que je raisonne ainsi, un des anges de Piast m'apparaît et me dit : « Bon abbé, sache que « tous les partis et toutes les oppositions n'ont d'autre but « que de réintégrer la Pologne des Jagellons sous le ré-

« monarchicznym dziedzicznej korony; gdyż ten iest tyl-
« ko iedyny środek do zaspokojenia Dwudziestu miliono-
« wego narodu, zwrócenia mu honoru i wolności, że na-
« wet Europa cała przy tém nastaniu postrzeże się szczę-
« śliwą i w pokoju !!! » Ah! ieśli tak iest, i ja tego chcę; nie z ambicyi, ani z uszczerbkiem rodaków! ale z powagi kondycyi moiej użyię tu następuiących wyrazów, mówiąc: bawcie się Dzieci! aby ten nieszczęśliwy czas przepędzić; gdyż wszystkie pisma złe i dobre są w oczach moich co święty paweł powiedział; *cokolwiek pisano wszystko dla naszej nauki iest napisano* (1). I żeby się w tém niemylić na drugim miejsciu tak się wyraził: *wszystko probujcie ale co dobrego tego się trzymajcie* (2). Przy tej więc zasadzie z pewnością możemy się tuszyć, że ujrzem Polskę wolną, Polskę Jagiellonów !!!

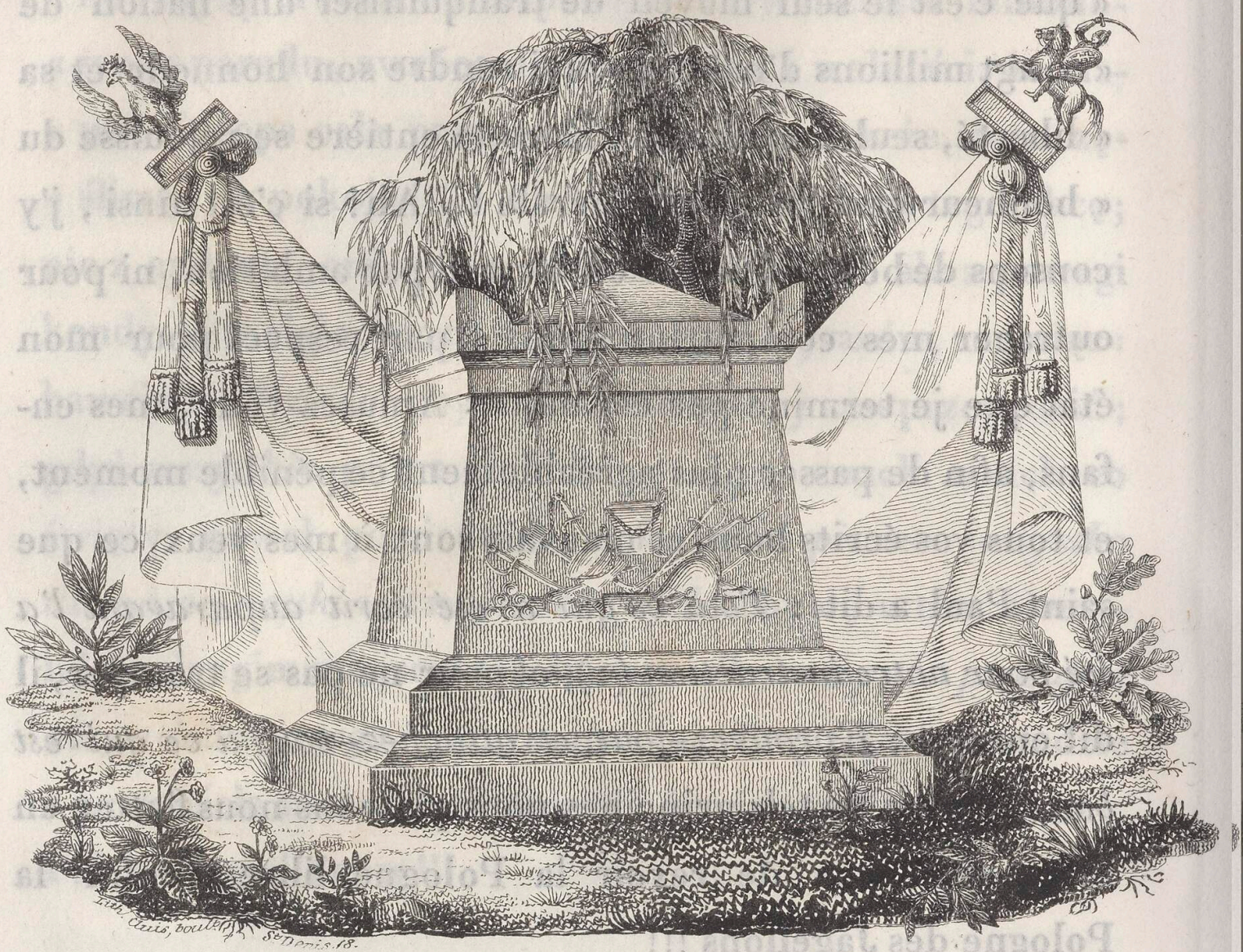
(1) List. do rzym. rozd. XV, wiersz 4.

(2) List. I, do Thessal. rozd V, wiersz 21.

« gime constitutionnel d'une couronne héréditaire, puis-
« que c'est le seul moyen de tranquilliser une nation de
« vingt millions d'habitans, lui rendre son honneur et sa
« liberté, seul moyen que l'Europe entière se réjouisse du
« bonheur et de la paix générale ! » Ah! si c'est ainsi, j'y consens de bon cœur : car ce n'est ni par ambition, ni pour outrager mes compatriotes, mais par respect pour mon état que je termine par ces mots : Amusez-vous, mes enfans, afin de passer plus agréablement ce pénible moment, et tous vos écrits bons et mauvais sont à mes yeux ce que saint Paul a dit : *Tout ce qui a été écrit auparavant l'a été pour notre instruction* (1); et pour ne pas se tromper, il dit ensuite : *Eprouvez-tout, et attachez-vous à ce qui est bon* (2), avec de tels principes nous pouvons nous flatter en toute assurance de revoir la Pologne libre, enfin la Pologne des Jagellons !!!

(1) Rom., chap. XV, verset 4.

(2) I Thes., chap. V, verset 21.

NA

PAMIĄTKĘ

A

LA MÉMOIRE

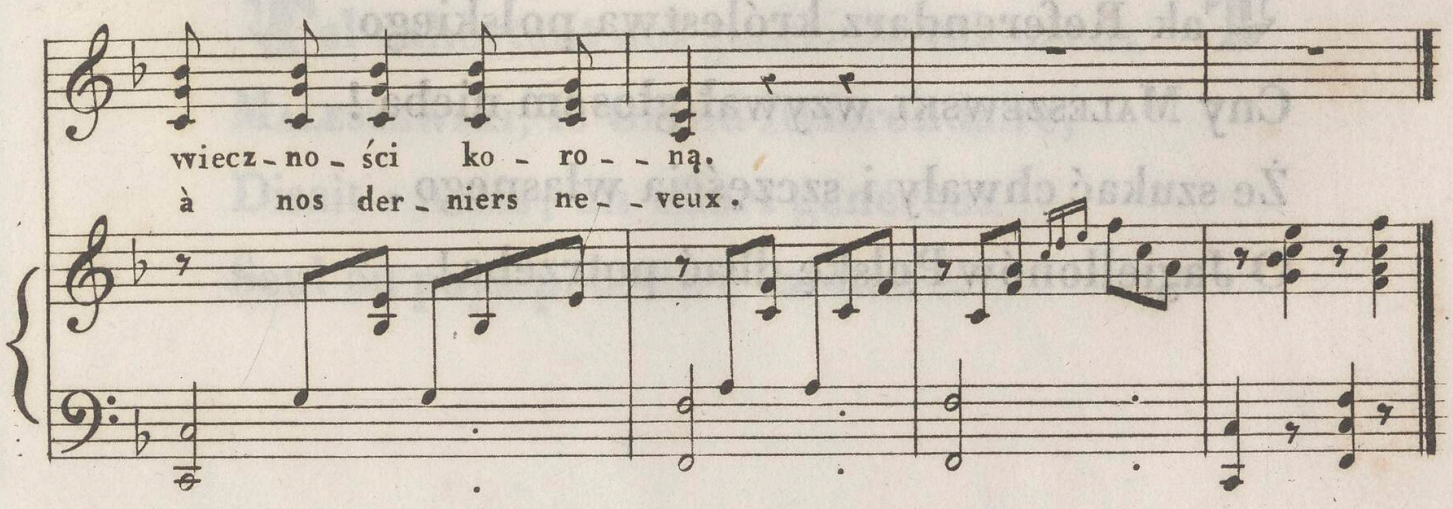
BOHATERÓW POLSKI. DES HEROS POLONAIS.

SPIEW ŻAŁOBNY. CHANT ÉLÉGIAQUE.

CIĄG

SPIEWU ŻAŁOBNEGO.

Szlachetni Bracia wiekopomnej sławy!
Wywieraiąc się za Polski obroną,
I dla wartości jawnie świętej sprawy,
Pokryliście się wieczności koroną!

Takim był poseł Łopaciński w kraju,
Że stale za nim z gorliwej opieki
Walcząc z odwagą przy chwały rodzaju
Nieumarł ale żyć począł na wieki!

Ten Wielki Poseł w bitwie pod Warszawą
Iak rycerz mężny i żołnierz waleczny,
Kończąc doczesność za krajową sprawą
Pokrył się życiem chwały w dowód wieczny!

Tak Referendarz królestwa polskiego
Cny Maleszewski wzywał głosem nieba!
Że szukać chwały i szczęścia własnego,
O Jagiellonów Polskę dbać potrzeba!

SUITE

DU CHANT ÉLÉGIAQUE.

Nobles Enfans! d'une éternelle gloire!
Pour le pays, vos travaux généreux
Publieront au temple de mémoire
Vos noms sacrés à nos derniers neveux!

Ainsi vivait pour sa noble patrie
Lopacinski ce modèle des preux,
Et sa mort même éternisa sa vie
Puisqu'il mourut en soldat valeureux!

Dans les combats livrés sous Warsovie
Ce Grand Héros montra qu'un Polonais
Sait succomber pour sa belle patrie
Et que la mort ne l'arrête jamais.

Tel exhortant nos guerriers valeureux
Maleszewski, le Grand-Référendaire,
Disait : Amis, un effort généreux
Seul au pays peut-être salutaire.

Wielki ten Polak za iego wartością,
Chociaż w Paryżu i tam zamieszkały,
Ciągle za krajem i iego całością
Żył i umierał na wzór wiecznej chwały!

Tak pod Grochowem nieodżałowany
Stadnicki walcząć z odwagą i męztwem,
Niedbał o przepaść ni o ciężkość rany,
Lecz choć przy śmierci by żył za zwycięztwem.

Bracia trzydniowej bitwy pod Grochowem!
I Bohatery wiekopomnej chwały
Stać się ofiarą z zwycięztwém krajowém
Iest to życ wiecznie naród wieńcząc cały!

Tak Sierakowski Podpułkownik ważny,
Nic że docześnie pod Kuflewem zginął,
Lecz w tém się wskazał na dowód wyrazny
By za wolnością Polski wiecznie słynął!

Cierpiąc wygnanie Zambrzycki w Paryżu,
Kończył dni życia przy śmierci niewczesnej
Lecz że za krajem i przy gorżkim krzyżu,
Wskazał się wiecznym z wartości doczesnej,

Quoiqu'en exil et vivant à Paris,
Ce Polonais digne de sa patrie
Tâchait encore de servir son pays,
Et pour lui seul il tenait à la vie!

Et Stadnicki, dans ce jour déplorable
Qui de Grochow fit un champ de repos,
Ayant montré sa valeur indomptable
Ne sut-il pas succomber en héros?

Tel sous Grochow, Heros des trois journées,
Sut acheter un trépas glorieux,
Qui mérita les palmes destinées
Pour le martyre aux habitans des cieux.

Sierakowski sut illustrer sa vie
Moins en mourant au milieu d'un combat
Qu'en soutenant notre belle patrie
Qu'il défendit toujours avec éclat.

En terminant sa pénible existence,
Tel Zambrzycki, même au sein du malheur,
Avait encor dans son cœur l'espérance
Pour son pays d'un avenir flatteur!

Płosząc na Litwie moskiewskie najazdy
Z chlubą Rutkowski wywierał się cały,
Lecz przy wygnaniu niech o tém wie każdy,
Że mąż ten umarł w dowód wiecznej chwały!

Nietroszcz się Litwo! o śmierć twoich Synów!
Ona iest życiem, ży ciem wiecznej chwały!
Bo z tego hasła i z ich wielkich czynów
Zakwitnie Polska w dowód okazały!

Tak Suchodolski Warszawski sarmata!
Widząc krzyż w ręku xiędza Skórzyńskiego,
Rzekł, żegnaj xięże: by carska harmata,
Mą śmiercią zgasła nie zaś kraju mego!

Od czternastu lat Janowicz młodzieniec
Już w interessie krajowej zalety,
Poniosł na koniec wiekopomny wieniec
Łącząc się z Bogiem w iego wyrok święty.

Tak na wołyniu Łepkowski kochany
Dochodził mężnie ojczystej wolności,
Dziś na wygnaniu nieodżałowany
Umarł mąż zacny przy chwale wieczności!

Dans maints combats, livrés en Lithuanie,
De Rutkowski l'on connut la valeur,
Et dans l'exil lorsqu'il perdit la vie
Ce fut encor avec gloire et splendeur.

Ne pleurez pas, ô belle Lithuanie!
Sur vos Enfans morts pour la liberté,
Car ils n'ont fait qu'échanger cette vie
Pour la patrie et l'immortalité!

Suchodolski, héros de Warsovie,
Voyant la croix de l'abbé Skorzynski:
Bénissez-moi, dit-il, pour ma patrie
Je vais mourir ou chasser l'ennemi.

De ses quinze ans Janowicz voit l'aurore,
Etde l'honneur il se montre jaloux:
Pour son pays que ne vit-il encore:
De le servir, il lui semblait si doux.

Cher Lepkowski de ton bras généreux
Tu sus un jour venger la Volhynie,
Plus tard encore, exilé, malheureux,
Tu sus mourir digne de la patrie!

Niepłacz Wołyniu na boskie wyroki!
Synowie twoi w usłudze krajowej
Nieumieraią lecz mierzą ich kroki
Do chwały wiecznej z podoli chwilowej!

Gierpiąc w Paryzu za krajową sprawą,
Płoński na siłach znacznie osłabiony
Stał się honorem i wyborną sławą,
Że żył i umarł dla wiecznej korony!

Porucznik Skrzyński na gwałtownej bitwie
Pod Miedzierzycą z chwałą się wywierał
Że walcząc mężnie w tej strasznej gonitwie
Przy woli boga za krajem umierał:

Poznańscy Bracia! Polskie Bohatery!
Na prózno chytrość pruska się zajmuie
Wygasić zamiar wasz świętyi szczery,
Gdyż niemylnie z nim Polska się zbuduie.

Tak pod Grochowem wyborny Swierczewski,
Bijąc się mężnie za Polski wolnością,
Uderzał śmiało na najazd moskiewski
I tam umierał z wieczną dostojnością!

Sur le trépas de tes nobles Enfans,
Ne pleure pas, ô belle Volhynie!
Car en tombant sous le fer des tyrans
Tes fils sont morts dignes de la patrie!

Plonski de même en exil à Paris
Souffre en silence et loin de sa patrie;
Il ne songeait qu'au bien de son pays,
Et pour lui seul il regretta la vie.

Sous Miedzierzyce en un combat sanglant
Skrzynski soutient l'honneur de sa patrie,
Et sut montrer au Russe en succombant
Que pour la gloire il méprisait la vie.

Pour retenir et vos vœux et vos bras,
Fils de Posenn! Enfans de la patrie!
La Prusse en vain compte sur ses soldats,
Vous saurez bien montrer votre énergie.

Tel Swierczewski, bravant les coups du sort,
Sut rabaisser l'orgueil de la Russie,
Et sous Grochow, s'il rencontra la mort,
Il nous prouva qu'il aimait sa patrie!

Pod Ostrołęką za krajem i wiarą
Bijąc się dołężnie Sokołowski smiały,
Ranami kryty i cierpiąc z tą miarą,
Kończył doczesność w dowód wiecznej chwały!

Szymon Kulczycki obrońca ojczyzny,
Pod Ostrołęką walcząc ręką śmiałą
Poległ mąż zacny z najezdnika blizny,
Kreśląc za sobą wartość okazałą!

Tak Ostrołęccy! Synowie ojczyzny!
Kraj się buduie z waszej gorliwości,
Żeście ohydą dzikiej moskiewszczyzny,
Legliście z chwałą, i z chwałą wieczności!

Smiertelnie chorą w poważnych iej latach,
Borzewskę z łóżka dziki moskal zdzierał,
Sądząc że znajdzie syna w iej piernatach,
Lecz szczęściem mąż ten z chwałą kraj popierał!

Że syn za krajem i Bohater Wielki!
Borzewska matka z moskiewskiej zdróżności
Uległa śmierci daiąc dowód wszelki,
Że z duszy Polka w ojczystej miłości!

Sokolowski court sous Ostrolinka
Pour s'opposer au czar de Moscovie,
Et quand blessé sous le nombre il tomba,
Son dernier mot fut pour notre patrie!

De Kulczycki la magique valeur
D'Ostrolinka défendit les murailles,
Et s'il trouva la mort au champ d'honneur,
Nos cœurs encor lui font ses funérailles.

Nobles Héros! Enfans d'Ostrolinka!
En mourant tous pour sauver la patrie,
Dans les combats chacun de ~~vous trouva~~
Après sa mort une nouvelle vie!

Malgré son âge et sa lente agonie,
Le Russe arrache à son lit Borzewska,
Pour y chercher son fils que la patrie
Pendant ce temps parmi nous remarqua!

Quand en héros ce fils risquait sa vie
Pour soutenir l'honneur, la liberté,
De Borzewska la triste maladie
La conduisait à l'immortalité!

Na cudzej ziemi Chrucka Bronisława
Cierpiąc niedolę doczesność kończyła,
Lecz że za krajem i wiarą jej sława
U Ziomków z chwałą wieczną się pokryła.

Święta za krajem i wielbiona nie raz
Zabłocka zmarła czyniąc ten examen:
« Módl się za nami grzesznemi i teraz
« I przy godzinie śmierci naszej, amen!

Tak iest Zabłocka chwalebnąś za życiem!
Jeszcześ szczęśliwszą że z twej gorliwości
Prawdziwie świętej i Polski użyciem
Wysłużyłaś się na chwałę wieczności!

Kraj się buduie! Niebo się otwiera!
Z waszych przykładów Polki wiekopomne,
Że z wiarą każda i krajem się wspiera
Wzniecaiąc chwałę na wieki potomne!

Prażmowski biskup ścieśniał swe powieki
Niemogąc patrzeć na gwałty tyrana,
A żyiąc z wiarą nieumarł na wieki
Lecz spełnił wolę Wszechmocnego Pana!

Pour son pays Chrucka brûlant d'amour
Ne voit que lui sur la terre étrangère;
La mort ne peut, la frappant sans retour,
Même ébranler son noble caractère.

De Zablocka le courage étonnant
Adresse au ciel cette tendre prière :
« Priez pour nous malheureux maintenant
« Comme à l'instant de notre heure dernière! »

Oui, Zablocka, par ta louable ardeur,
Tu fus toujours digne de notre estime;
Le ciel un jour nous rendra le bonheur
Pour exaucer ton vœu simple et sublime!

La nation, illustres Polonaises!
Pour vos hauts faits, de même que le ciel,
Pour vos malheurs, pour vos maux, vos malaises,
Vous donneront un bonheur éternel.

Témoin des maux que causait la Russie
A son pays, l'évêque Prazmowski
Ferma les yeux, et quitta cette vie
En implorant Dieu contre l'ennemi.

Gywiński Prałat sławny z dostojności,
I z usług w Wilnie, tak w sprawie ojczystej
Iak w duchowieństwie z iego gorliwości,
Przyświecał krokiem chwały wiekuistej!

Zacny Autuszkiewicz kanonik Wileński
Tak się poświęcał przy wartości znanej,
Że w Petersburgu na sposób męczeński
Umarł za losem ojczyzny kochanej!

Ja sam Dyscypuł tych Wielkich Prałatów!
Cokolwiek widzę ze mnie chwalebnego,
To nieomylnie z tych Polski ornatów,
Ze czuię wartość drogę kraju mego!

Bartoszewiczu! wielebny kapłanie!
Smutno żeś umarł, ale że za krajem
Cierpiąc nieszczęsne i gorżkie wygnanie,
W obliczu Boga pokryłeś się rajem!

Za śladem waszym Xięża wiecznej sławy!
Kraj się buduie i wiara się świeci,
Niech więc ten honor i święte zabawy,
Trwaią na wieki w Rodaków pamięci!

Tel aujourd'hui d'une gloire immortelle
Jouit en paix le prélat Cywiński !
Vilna lui vit une ardeur continuelle :
De son pays il fut le ferme appui.

A Pétersbourg courant donner sa vie,
Autuszkiewicz, chanoine de Vilna !
Prouva combien il aimait sa patrie
Et que toujours pour elle il exista !

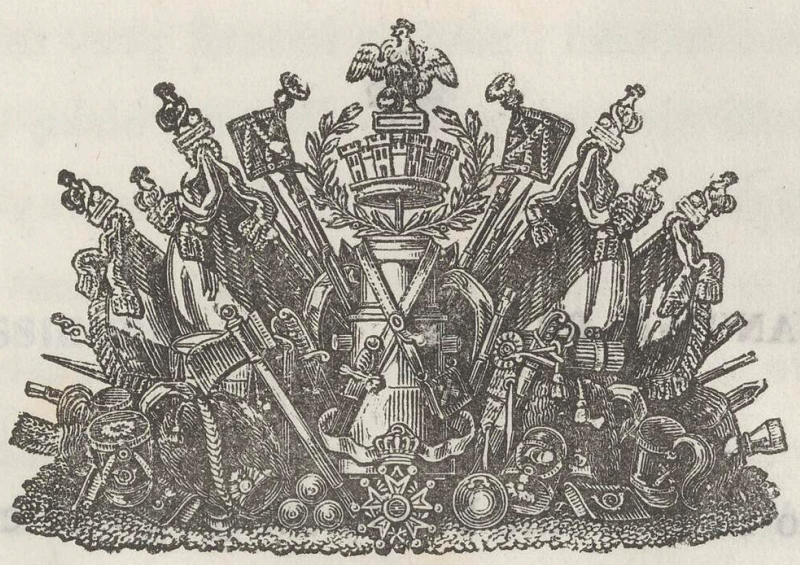
Moi-même enfin si j'abhorre les traîtres,
Si je chéris l'honneur et mon pays,
C'est qu'élevé par ces généreux maîtres,
J'ai profité de leurs nobles avis !

Bartoszewicz, abbé digne d'honneur,
Ta mort pour nous fut un sujet de larmes ;
Mais, grâce à Dieu ! tu jouis du bonheur,
Et nous vivons au milieu des alarmes.

Vous tous enfin, bons Prêtres Polonais !
Qui prêchiez de sauver la patrie,
Que dans nos cœurs soient gravés à jamais
Vos saints discours si remplis d'énergie !

O Boże ! który wskrzesiłeś odwagę
W sercach Rodaków, chciej by za ich męztwem,
Ujrzał polski kraj uwolnioną pragę,
I przy twej woli cieszył się z zwycięztwem,

Des Polonais puisque dans ta bonté
Tu sus, Grand Dieu! réchauffer le courage!
Comble leurs vœux, rends leur la liberté
Et leur patrie et la gloire en partage!

MOWA

PRZY GROBIE

FELICYI ZABŁOCKIEJ.

SZANOWNI BRACIA!

Wiadomo nam wedle Pawła Swiętego że człowiek codziennie umiera : smutnym iest to wyrokiem lecz dla wszystkich bez wyiątku. Przodkowie nasi są wzorem przy tej kolei; prawda żeśmy ich niewidzieli , ale podania historyczne wskazuią nam ich życia, ich czyny, a nawet dzień i godzinę, o której zamienili doczesność na spoczynek wieczny. Takiém było życie Felicyi Zabłockiej urodzonej z domu Markowska , od czasu jej młodości przez staranność zacnych Rodziców została wpojoną do wykonania tego hasła, za którem każdy z nas kierować się powinien.

Niewyliczam tu Felicyo Zabłocka! twoją gorliwość, twoje

DISCOURS

PRONONCÉ SUR LA TOMBE

DE

FÉLICIE ZABLOCKA.

MESSIEURS !

Saint Paul nous apprend que l'homme naît pour mourir : cet arrêt est bien triste, mais il n'y a d'exception pour personne, et nos ancêtres en sont la preuve. Sans avoir été témoins de leurs trépas, l'histoire et la tradition nous fait connaître leur vie, leurs œuvres, et même le jour et l'heure où ils ont échangé cette vie pour le repos éternel. Telle fut la vie de Félicie Zablocka, née Markowska. Grâce aux soins de ses parens, elle fut, dès sa plus tendre jeunesse, pénétrée de ce sentiment d'après lequel chacun de nous doit se conduire.

Je ne rappellerai pas ici, Félicie Zablocka, ton ardeur,

zabiegi, i twoją stałość dla sprawy kraju i Religij! gdyż to wszystko pod okiem naszém iak na dłoni widziemy. Tak iest Córko ojczyzny! z uczuciem w sercach Rodaków kreśli się te hasło, za którém doczesność zamieniłaś na spoczynek wieczny: słowem, śmierć, którą poniosłaś nie iest śmiercią przed Bogiem i Religiją, ale początkiem tego życia za którem wiecznie cieszyć się będziesz w obliczu Stwórcy Najwyższego! Prawda że tymczasowy upadek ojczyzny iest przyczyną, że na cudzej ziemi twe ciało się składa; ale nic w tém, zawsze iednak przy miłém gronie Rodaków, ieśli nie ziemią, to dłonią Polską twój grobowiec się posypuie: spoczywaj Córko ojczyzny! spoczywaj Bohaterko! szczęście twoiej wieczności iest zadatkiem szczęścia i wolności kraju Polskiego! Tak iest ten sposób życia nieomylnie przyczyni Polaków być Polakami! a zaś Polskę, Polską!!!

ton zèle et ta persévérance pour la cause du pays et de la religion, des preuves plus qu'évidentes nous en ont été fournies. Oui, fille de la patrie! tu as quitté cette vie avec ce ressentiment qui grave cette devise dans tous les cœurs polonais! enfin cette mort qui vient de te frapper n'est aux yeux de Dieu et de la religion que le commencement de cette vie dans laquelle tu te réjouiras éternellement en voyant face à face Dieu ton créateur. Il n'en est pas moins vrai que les malheurs momentanés de la patrie sont cause que tes cendres reposent dans une terre étrangère, mais du moins sont-elles entourées de tes concitoyens, et si la terre est étrangère, la main qui les couvre et les dépose dans la tombe est polonaise. Repose, fille de la patrie! repose, héroïne! le bonheur de ton éternité est le gage du bonheur et de la liberté de la Pologne! oui, certes, cette manière de vivre portera les Polonais à être Polonais; et la Pologne, Pologne!!!

MOWA

PRZY GROBIE

LUDWIKA ZAMBRZYCKIEGO.

SZANOWNI BRACIA !

Oto ż syn iedynaczek wdowy się grzebi : czytamy to w Ewangelij Swiętego Łukasza w rozdziale VII.

Zastanówmy się bracia nad czułym widokiem tych wyrazów Ewangelij świętej , i rozważmy iak blisko te słowa się stosuią do położenia i okoliczności Ludwika Zambrzyckiego : urodzony nałonie Bohaterskiej matki , swoiej ojczyzny; jawnie nam tu świadczy że był iej uwielbionym Synem i Bohaterem! i że Jego ramie służyło narzędziem do podzwignienia tymczasowie osieroconej Polski z nieszczęścia. Ale Bogu się podobało, że tak w młodym jeszcze kwiecie niemaiącego więcej iak dwadziescia dziewięc lat

DISCOURS

PRONONCÉ SUR LA TOMBE

DE

LOUIS ZAMBRZYCKI.

MESSIEURS !

Voilà le fils unique d'une veuve qu'on porte en terre, nous lisons ces mots dans l'Évangile de saint Luc, chapitre VII.

Portons notre attention sur ce qu'offre de touchant ces paroles du Saint Evangile, et considérant le rapport et la similitude que ces mots ont à la position et aux circonstances de Louis Zambrzycki. Sa naissance au sein de son héroïque patrie, sa mère, prouve assez qu'il en était le fils chéri, qu'il était héros et que son bras devait servir à mettre un terme au malheur de la Pologne pour le moment subjugée. Mais il plut à Dieu, quoique jeune encore,

powołał go do spoczynku wiecznego. Te i tym podobne rządy Istoty Najwyższej nie są ubliżeniem zamiarów naszych i ufności; owszem one rozrzewniaią nas i dodaią serca że kraj nasz czyli matka nasza nieosłabia się z Synów ojczyzny ale coraz się pomnaża dla obrony iej i chwały wiecznej! Na dowód tej prawdy mogę tu przystosować następstwo owej chwały pierwiastkowej, Srzedniej, i prawie dni naszych Bohaterów! Jako iest wiadomo, że Piasty byli ozdobą kraju! Jagiellony połączeniem i chwałą iego! a zaś Sobiescy dowodem męztwa i odwagi! Do tejże kolei należy Ziomek nasz Zambrzycki, bo się rodził dla ozdoby polskiej, żył dla całości i obrony chwały iej! a zaś iednając się z Bogiem stał się dla nas przykładem z iego gorliwości i męztwa za krajem! Tak iest Zambrzycki Synu Ojczyzny! i bohateru! chowamy cię tu iak owego Syna z Ewangelij, prawda że na cudzej ziemi, lecz Polską ręką i przy gronie zacnych Rodaków; słowem sprawy twoie i zabiegi nieprzestaną kołatać w sercu każdego Ziomka, że Polska, Polską być musi!!!

à vingt-neuf ans, de l'appeler à l'éternité. Ce cas, comme tant d'autres amenés par la main du Tout-Puissant, ne nous décourage pas dans notre entreprise, et notre confiance, au contraire, nous inspire et nous donne plus d'ardeur; car le nombre des fils de la patrie, notre mère, loin de diminuer, augmente sans cesse pour sa défense et sa gloire éternelle! Pour le prouver, je puis citer ici cette suite de gloire des premiers siècles et de ceux qui suivirent, ainsi que celle des héros de nos jours. On sait que les Piast furent la base et l'ornement du pays, les Jagellons, son union et sa gloire, et les Sobieski, la preuve de son héroïsme et de son courage! Notre cher compatriote Zambrzycki fait suite à ce tableau; car il naquit pour l'ornement de la Pologne, vécut pour son intégrité et la défense de sa gloire; enfin en mourant en Dieu, il est devenu pour nous un modèle par son ardeur et son courage pour la patrie. Oui, Zambrzycki! fils de la patrie et héros, nous vous enterrons ici comme ce fils unique de l'Evangile; oui, c'est sur la terre étrangère, mais par les mains de dignes compatriotes, et vos efforts généreux ne cesseront jamais de rappeler aux cœurs polonais que la Pologne, oui, la Pologne, doit exister!

MOWA.

PRZY GROBIE

XAWEREGO GOCZAŁKOWSKIEGO.

SZANOWNI BRACIA!

Niemam potrzeby szukać przykładów historycznych, żebym potrafił ogłosić wartość Ziomka naszego, który się stał powodem, że dzisiaj go na obcéj ziemi ze smutkiem do grobowca wieczności kładziemy: mówię ze smutkiem, tak jest; bo ziomek nasz Xawery Goczałkowski niemając jeszcze niż trzydzieścia lat wieku, i pełniąc wolę najwyższéj Istoty opuścił doczesnie liczbę bohatyrów Polski! obrońców ojczyzny! i iej Synów! za któremi wolność kraju polskiego i podźwignienia go z nieszczęścia jedynie się sprzyia i zależy. Jawnie to widziemy, że ziomek nasz Xawery Goczałkowski przestał być ramieniem oręża kraju

DISCOURS.

PRONONCÉ SUR LA TOMBE

DE

XAVIER GOCZALKOWSKI.

MESSIEURS !

Il est inutile de chercher des exemples dans l'histoire, pour prouver ici la valeur de notre compatriote qui fait aujourd'hui l'objet de notre affliction et de nos regrets; car notre citoyen Xavier Goczalkowski n'ayant que trente ans vient par la volonté du Très-Haut de quitter les nombreux héros de la Pologne, les défenseurs de la patrie, et ses fils, dont dépend uniquement la liberté du pays et la délivrance de ses malheurs. Nous voyons que notre compatriote Xavier Goczalkowski a cessé d'être le bras des armées polonaises; mais ses efforts et ses actions pour le pays serviront toujours d'exemple tant à nous qu'à notre

polskiego, ale iego zabiegi i wywarcie się za krajem nie-przestaną być wzorem dla nas i naszej potomności! tenże bohatyr Polski urodzony z familij poświęcaiącej się bogu i ojczyznie z młodości był wychowanym że znał wartość Polski i iej zasadę. Widzieliśmy to z iego chwalebnych czynów : zaledwie już był w stanie do noszenia broni, zaraz się przydzielił do służby woiennej bez względu że Austryak, lecz by się ćwiczył i był gotowym na głos ojczystej sprawy.

W roku 1830 gdy się dowiedział, że Polska gwałt cierpi a gwałtownicy ją porywaią, niemiał innego widoku jak żeby się stał Synem ojczyzny! Porzucaiąc natychmiast występnego sąsiada przyłączył się do rangi polskich Sarmatów za wolnością kraju swego, i tak walcząc przy prawie Bożém i narodu jawnie za hasłem dwudziestu milionowej Polski się ogłaszał, mówiąc; to iest Polska! to do Polski należy! ty naiezdniku , *niebędziesz kradł.* Takiem to było zdaniem , za którem Xawery Goczałkowski aż do zgonu życia jego nieprzestał być znanym; przy tém to godle wszyscy bracia iego pokryli się głazem następnej wartości:

Gallicyanie i Bracia polskiej sławy!
Nie jest to śmiercią poledź za wolnością,
Lecz dostojeństwém dla krajowej sprawy,
I wylaniem się za Polski całością!

BIBLIOTEKA
CZARTORYSKICH

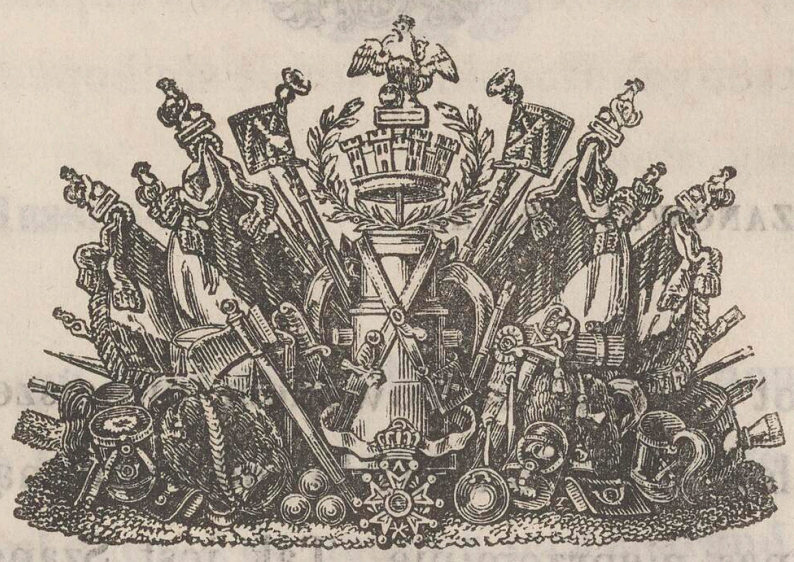
postérité. Ce héros de la Pologne, né d'une famille digne de Dieu et de la patrie, fut instruit dès sa jeunesse à connaître la valeur de la Pologne et sa base ; nous l'avons vu par ses nobles actions, à peine pouvait-il porter les armes qu'il courut faire la guerre sans considérer que c'était en Autriche, mais pour s'exercer et être prêt à la voix de sa patrie.

En 1830, lorsqu'il sut que l'on exerçait des violences sur la Pologne, et que ses oppresseurs la subjuguaient, il n'eut d'autre pensée que de se montrer l'enfant de sa patrie en repoussant son coupable voisin ; il se joignit aussitôt aux héros de la Pologne pour la liberté de son pays, et combattant selon la loi de Dieu il se montra décidément pour la devise de la nation des vingt millions, disant : C'est la Pologne, c'est à la Pologne, toi Russe *tu ne voleras pas*. Tels sont les sentimens dans lesquels Xavier Goczalkowski jusqu'à sa dernière heure ne cessa jamais d'être connu ; avec cette devise, tous les compatriotes se sont couverts de cette gloire :

Vous, de l'honneur et du nom polonais,
Les vrais soutiens, héros de Gallicie,
Vous voyez tous qu'on ne périt jamais
Alors qu'on meurt pour sauver sa patrie !

Spoczywaj Synu ojczyzny majorze Goczałkowski przy tej sławie, na którąś się wysłużył za życia doczesnego i stałeś się godnym chwały wiekopomnej! smutno że popioły twoie grzebią się na obcej ziemi, ale przy gronie miłych Rodaków, którzy cię własną ich dłonią pokrywaią, mówiąc: Goczałkowski! Tyś się przeniosł do wieczności, ale jeszcze my żyiemy i tak Polska! Polską być musi!

Repose-toi, fils de la Pologne, major Goczalkowski; avec la gloire que tu as méritée pendant cette vie et qui est devenue à jamais mémorable. Il est douloureux de voir déposer tes restes sur la terre étrangère ; mais tu as le bonheur d'être couvert de la main de tes compatriotes qui te disent : Goczalkowski, tu viens de partir pour l'éternité ; mais nous, nous vivons encore, et la Pologne ne peut périr !

MOWA.

PRZY GROBIE

DANIELA CZECHOWICZA.

SZANOWNI BRACIA !

Przedmiot, który est powodem niniejszego obchodu jawnie w zbudza nas do żalu i dowodzi smutną kolej, która każdego z nas nieprzeminie. Tak iest Szanowni Bracia! dzisiaj to widziemy w osobie Daniela Czechowicza; prawda że zwłoki iego tu się grzebią, ale wartość na którą się wysłużył za życia doczesnego na zawsze wyrytą została w sercach rodaków! nierównie też zbawiciel świata się wyrażał, mówiąc: « Błogosławionemi są ci, którzy cier- « pią prześladowanie za sprawiedliwością, bo królestwo « niebieskie iest dla nich. » Takim iest ziomek nasz Czechowicz, który się wysłużył na cząstkę tej chwały i jaw-

DISCOURS.

PRONONCÉ SUR LA TOMBE

DE

DANIEL CZECHOWICZ.

MESSIEURS !

Le motif qui nous rassemble en ce lieu nous porte naturellement à la douleur, et nous rappelle une triste conséquence, c'est que nul de nous ne sera épargné. Oui, compatriotes ! nous le voyons aujourd'hui dans la personne de Daniel Czechowicz : il est vrai que nous déposons ici sa dépouille ; mais la valeur qu'il montra toute sa vie est à jamais gravée dans les cœurs polonais. C'est ainsi que s'exprimait le Sauveur du monde : « Bienheureux ceux qui souffrent persécution pour la justice, parce que le royaume du ciel est à eux ! » Tel est notre compatriote Czechowicz, qui a bien mérité sa part de cette gloire, et qui prouva

nie dowiódł że żył i umierał przy sprawie kraju i religii. Z podań historycznych wiemy że Rzymianin żywcem rękę swoją palił, iż nieprzywiodła go do celu zamierzonego. Ty zaś Polaku Czechowiczu niedosyć że jak ów Rzymianin podawałeś rękę, wystawiałeś się na grad ognisty, który niszczył całość kraju polskiego; ale daleko więcej gdyż cierpiąc na obcéj ziemi dla ojczystej sprawy życiem się opłaciłeś. Ziomku nasz Czechowiczu! nie jest to umierać przy tak świętej sprawie, ale począć żyć wiecznie w obliczu Istoty najwyższej. Spoczywaj więc Bohateru i Synu ojczyzny! smutno że na cudzej ziemi, lecz kopiec twój posypany ręką zacnych Rodaków stanie się kopcem i twierdzą wolności kraju Polskiego!

qu'il vécut et mourut pour son pays et sa religion. L'histoire nous apprend qu'un Romain brûlait froidement sa main qui l'avait mal servi : Vous Czechowicz, illustre Polonais ! non seulement comme ce Romain vous avez sacrifié vos bras en vous exposant au feu qui consommait l'intégrité de la Pologne, mais vous avez fait plus encore en souffrant à l'étranger pour la cause de la patrie, à laquelle vous avez sacrifié jusqu'à la vie. Oui, concitoyen Czechowicz ! ce n'est pas mourir pour une si sainte cause, c'est commencer à vivre éternellement en présence du Très-Haut. Reposez-vous donc, héros et fils de la patrie ! il est douloureux que ce soit sur un sol étranger ; mais votre tombe scellée par les mains de dignes compatriotes deviendra le monument et la forteresse de la liberté de la Pologne!

LISTA

WSPOMNIONYCH IMION W TYM TOMIE

POD LITERĄ ALFABETYCZNĄ.

	wiek.	strona.	str.
Antuszkiewicz, Kanonik Wileński.		230	2
Bartoszewicz, Xiądz, umarł w emigracji.		230	4
Bernatowicz (Antoni), Kapitan, — Łuszczewski za Jana Kazimierza.	XVII	38	2
Białopiotrowiczowa, z domu Giedrojć. — Chrzanowska za Zygmunta III.	XVII	72	2
Bielacki (Alexander). — Jan Zabrzeziński za Zygmunta I.	XVI	56	1
Błotnicki (Hipolit), officer. — Baltazar Batory za Zygm. III.	XVII	40	1 2
Bochenek, z Towarzystwa Dobroczynności. — Katarzyna Ostrogska za Zygmunta I.	XVI	70	3
Borzewska, matka Kalixta.		226	—
Borzewski (Kalixt), Kapitan. — Nałęcz Wojewoda za Przemysława.	XIII	32	1 2
Breański, Pułkownik. — Jan Branicki za Jana Kaz.	XVII	18	1
Bronikowski (Xawery). — Ocieski, Kanclerz za Zygmunta I.	XVI	90	1
Brzozowski (Marian), officer. — Siemiaszko, Pułkownik za Jana Kazimierza.	XVII	38	3
Brzozowska, z Towarzystwa Dobroczynności. — Zofia Kostka za Walezjusza.	XVI	72	1
Bukiewicz (Michał), Żołnierz. — Tomasz Drojowski za Zygmunta III.	XVII	56	2
Chrucka (Bronisława) umarła w Paryżu.		228	1

TABLE

PAR ORDRE ALPHABÉTIQUE

DES NOMS POLONAIS

QUI SE TROUVENT DANS CE VOLUME.

	siècle.	pag.	coupl.
Autuszkiewicz Chanoine de Vilna.		231	2
Bartoszewicz Prêtre mort en emigration.		231	4
Bernatowicz (Antoine) Capitaine. — Luszczewski sous Jean Casimir.	XVII	39	2
Białopiotrowicz née Princesse Giedroyć. — Chrzanowska sous Sigis. III.	XVII	73	2
Bielacki (Alexandre).—Jean Zabrzeziński Palatin sous Sigis. I.	XVI	57	1
Błotnicki (Hippolyte) Officier. — Baltazar Battori sous Sigismond III.	XVII	41	1 2
Bochenek. — Catherine Ostrogska sous Sigis. I.	XVI	71	3
Borzewska mère de Calixte.		227	
Borzewski (Calixte) Cap. — Nałecz Palatin sous Premislas.	XIII	33	1 2
Breanski Colonel. — Jean Branicki sous Jean Casimir	XVII	19	1
Bronikowski (Xavier). — Ocieski Chancellier sous Sigis. I.	XVI	91	1
Brzozowski (Marien) Officier.—Siemiaszko Colonel sous Jean Casimir.	XVII	39	3
Brzozowska. — Sophie Kostka sous Henri deValois	XVI	73	1
Bukiewicz (Michel). — Thomas Drojowski sous Sigis, III.	XVII	57	2
Chrucka morte à Paris.		229	1

	wiek.	strona.	str.
Cywiński, Prałat i Kanonik Wileński.		230	1
Czartoryska (Xiężna Elżbieta), matka Adama I. — Anna Jagiellonka, żona Batorego króla.	XVI	66	1 2
Czartoryska (Xiężna Anna), z porzędku Królowa Polska.		126	
Czartoryski (Xiąże Adam), z porządku Król Polski.		124	3
Czechowicz (Daniel), umarł w Paryżu.		248	
Czertwertyński (Xiąże Janusz). — Mścisław Wal. za Bolesława Wstydliwego.	XIII	30	3
Dąbrowski, officer. — Dąbrowski, Jenerał.	XIX	44	1
Dąbrowski (Xiądz Jan Paweł). — Biskup Goślicki za Batorego.	XVI	60	2
Dembińska, Jenerałowa. — Katarzyna Ostrorogowa za Zygmunta I.	XVI	80	2
Dombrowski (Alexander), officer. — Dombrowski, Jenerał.	XIX.	42	2
Domejko (Ignacy). — Wojciech Dobrzyński za Kazimierza Wielkiego.	XIV	104	1
Duchowski (Bazyli), officer. — Szemberg, Setnik za Jana Kazimierza.	XVII	42	3
Dunin (Anastazy), officer. — Piotr Dunin za Zygm. III.	XVII	42	1
Dworzaczek (Edward), officer. — Przyjemski za Jana Kazimierza.	XVII	44	2
Filipowicz (Michał), officer. — Sokolnicki za Jana Kazimierza.	XVII	44	3
Forster (Karol), Major. — Czeski za Jana Kazimierza.	XVII	26	1
Gawroński, Jenerał. — Władysław II. syn Krzywoustego.	XII	14	3
Giedroyciowa (Xiężna). — Anna, żona Zygmunta III.	XVII	68	1
Giedroyciowa (Xiężna), Puł. — Konstancja, córka Czarnieckiego.	XVI	70	2
Glinski (Onufry). — Kwiatkiewicz, Poseł za Zygm. III.	XVII	120	2
Godebski, Poseł: — Jan Branicki, hetm. Wiel. Kor.	XVII	102	2
Godebska, żona Posła. — Zofia Czarniecka, z domu Kobierzycka.	XVII	72	3
Gorecki (Antoni), officer i poeta. — Hetman Szczygniowski za Zygm. I.	XVI	46	2
Grochów pamiętny od sławnéj bitwy.		220	
Grotkowski (Jan), kapitan. — Kurmanski, Rotmistrz za Zygm. III.	XVII	323	
Grzymała (Franciszek). — Hetman Karmiecki za Zygm. I.	XVI	88	2 3
Hoffman (Alexander) doktór.—Sarnowski Chor. za J. Kaz.	XVII	110	1

	siècle.	pag.	coupl.
Citoyens Polonais.		125	1
Cywinski Prélât et Chonoine de Vilna.		231	1
Czartoryska (la princesse Elisabeth) mère d'Adam I. Anne Jagelonka épouse du Roi Battori.	XVI	67	1 2
Czartoryska (la Princesse Anne) Reine présomptive de Pologne.		127	
Czartoryski (le Prince Adam) Roi présomptif de Pologne		125	3
Czechowicz Daniel mort à Paris.		249	
Czetwertyński (Janvier) Prince. — Mscislas Vaillant sous Bol. le Pudique.	XIII	31	3
Dąbrowski Officier. — Le Général Dąbrowski.	XIX	45	1
Dąbrowski (Jean Paul) Prêtre. — L'evêque Goslicki sous Battori.	XVI	61	2
Dembinska Générale. — Catherine d'Ostrorog sous Sigis. I.	XVI	81	2
Dombrowski (Alexandre.) — Le Général Dombrowski.	XIX	43	2
Domeyko (Jgnace). — Adalbert Dobrzynski sous Casimir le Grand.	XIV	105	3
Duchowski (Basile) Officier. — Le Centenier Szemberg sous Jean Casimir.	XVII	43	3
Dunin (Anastase) Officier. — Pierre Dunin sous Sigis. III.	XVII	43	1
Dworzaczek (Edouard) Off. — Przyjemski sous Jean Casimir.	XVII	45	2
Filipowicz (Michel) Off. — Sokolnicki sous Jean Casimir.	XVII	45	3
Forster (Charles) Major. — Czeski sous Jean Casimir.	XVII	27	1
Gawronski Général. — Ladislas II. fils de Krzywousty.	XII	15	3
Giedroyc Princesse. — Anne epouse de Sigis. III.	XVII	69	1
Giedroyc Princesse. — Constance fille du grand Czarniecki.	XVII	71	2
Glinski (Onuphre). — Kwiatkiewicz sous Sigis. III.	XVII	121	2
Godebski Nonce. — Jean Branicki Duc sous Jean Casimir.	XVII	103	2
Godebska épouse du Nonce. — Sophie Czarniecka sous Jean Casimir.	XVII	73	3
Gorecki (Antoine) Officier et Poète. — Le Duc Szczygniowski sous Sigis. I.	XVI	47	2
Grochow mémorable par la bataille qui s'y livrait.		221	
Grotkowski (Jean) Capitaine. — Kurmanski sous Sigis. III.	XVII	33	3
Grzymała (François). — Le Duc Kamieski sous Sigis. I.	XVI	89	2 3
Hoffmann (Alexandre) docteur. — Sarnowski sous Jean Casim.	XVII	111	1

	wiek.	strona.	str.
Hoffmann (Karol). — Samuel Kalinowski za Jana Kazimierza.	XVII	110	2
Horajn, Major. — Bidziński za Jana Kazimierza.	XVII	26	2
Horajn (Michał). — Krakus, sławny od założenia Krakowa.	VIII	106	3
Hube (Józef), literat. — Jordan Spytek za Zygmunta I.	XVI	108	1
Huber (Florentyn), Djakon. — Szymon Starowolski, Kanonik.	XVII	64	2
Jagiellony, najznakomitsza dynastja królów polskich.			
Adam I., Xiąże Adam Czartoryski rodem, z pokolenia Jagiellonów i Prezes narodu polskiego w epoce najważniéjszéj dla krajowéj sprawy w 1831. roku.	XIX	12	1
Jakubowski (Tomasz) Xiądz. — Biskup Skuminowicz za Zygmunta III.	XVII	62	3
Janowicz Pułkownik. — Palucki za Jana Kazim.	XVII	18	2
Janowicz syn Pułkownika umarł w emigracji.		222	
Jański (Bohdan) Literat. — Jan Mielecki za Zygm. I.	XVI	112	1
Januszkiewiczowie bracia (Eustachy i Romuald). — Jan Prażmowski Kanclerz koron. za Jana Kaz.	XVII	112	3
Jelski Prezes Banku Polskiego. — Jewłaszczewski Wojew. za Jana Kaz.	XVII	86	3
Jełowicki (Alexander) Poseł. — Jan Wielopolski za Jana Kazimierza.	XVII	90	2
Jełowicki (Edward) Marsz. — Kossakowski za Jana Kaz.	XVII	90	3
Józwik doktor. — Andrzey Woropay Sędzia za Zyg. III.	XVII	112	2
Iwanowski (Jan Damazy) Oficer. — Jan Sapieha za Jana Kazim.	XVII	46	3
Kaczanowski Podporucznik. — Szandarowski za Jana Kaz.	XVII	48	1
Klimaszewski (Hypolit). — Jan Dimitr Sulikowski za Bator.	XVI	114	1
Konarski (Tomasz) Jenerał. — Mieczysław stary syn Krzywoustego.	XII	16	2
Kormański Major. — Wilczkowski Rotmistrz za Jana Kaz.	XVII	26	3
Korycki (Franciszek) xiądz. — Biskup Kadłubek za Leszka Białego.	XIII	64	1
Kowalski Kapitan. — Kazimierz Piasoczyński Starosta za Jana Kaz.	XVII	34	2
Kożuchowski (Nemezy) Kapitan. — Paweł Uchański za Zygmunta III.	XVII	34	1
Kraiński (Wincenty). — Lew Sapieha za Króla Batorego.	XVI	108	3
Krasicki (Władysław). — Kazimierz Sapieha za Zygm. III.	XVII	92	1
Krosnowski (Adolf) Hr. — Zgłobicki Chor. za Jana Kaz.	XVII	28	1

	siècle.	pag.	coupl.
Hoffmann (Charles).—Samuel Kalinowski sous Jean Casim.	XVII	111	2
Horayn Major. — Bidzinski sous le règne de Jean Casimir.	XVII	27	2
Horayn (Michel).— Krakus fameux par l'origine de Cracovie.	VIII	107	3
Hube (Joseph). — Jordan Spytek sous Sigis. I.	XVI	109	1
Huber (Florentin) Diacre.—Starowolski Chanoine sous Jean Casimir.	XVII	65	2
Jagellons Dynastie la plus distinguée des Rois de Pologne.			
Adam I., le Prince Adam Czartoryski descendant des Jagellons et le Président du gouvernement national à l'époque la plus importante pour la cause du pays en 1831.	XIX	13	1
Jakubowski (Thomas prêtre). — L'évêque Skuminowicz sous Sigis. III.	XVII	63	3
Janowicz Colonel. — Paluski sous Jean Casimir.	XVII	19	2
Janowicz fils du Colonel mort en emigration.		223	
Janski (Bohdan). — Jean Mielecki Palatin sous Sigis. I.	XVI	113	1
Januszkiewicz deux frères (Eustache et Romuald). — Jean Prazmowski Chancellier sous Jean Casimir.	XVII	113	3
Jelski Banquier. — Jewlaczewski Palatin sous Jean Casi.	XVII	87	3
Jelowicki (Alexandre) Nonce. — Jean Wielopolski Castellan sous Jean Casimir.	XVII	91	3
Jełowicki (Edouard). — Kossakowski sous Jean Cas.	XVII	91	3
Jozwik docteur. — Andrée Woropay sous Sigis. III.	XVII	113	2
Jwanowski (Jean Damascène) Officier. — Jean Sapieha sous Jean Casimir.	XVII	47	3
Kaczanowski Sous-lientenant. — Szandarowski sous J.-C.	XVII	49	1
Klimaszewski (Hipp.). — Jean Dimitr Solikowski sous Battori.	XVI	115	1
Konarski (Thomas) Général. — Miecislas le vieux fils de Krzywousty.	XII	17	2
Kormanski Major.—Wilczkowski Maréchal de log. sous J. C.	XVII	27	3
Korycki (François) prêtre.—L'éveque Kadlubek sous Leszek le Blanc.	XIII	65	1
Kowalski Capitaine. — Casimir Piasoczynski sous Jean Casimir.	XVII	35	2
Kożuchowski (Nemèze) Capitaine. — Paul Uchanski sous Sigis. III.	XVII	35	1
Krainki (Vincent). — Léon Sapieha sous Battori.	XVI	109	3
Krasicki (Ladislas). — Casimir Sapieha sous Sigis. III	XVII	93	1
Krosnowski (Adolphe). — Zgłobicki sous Jean Cas.	XVII	29	1

	wiek.	strona.	str.
Krosnowska z Towarzystwa Dobr. — Anna Chodkiewiczowa za Zygm. I.	XVI	74	1
Kruszewski Pułk. — Balent Chor. za Janem Kaz.	XVII	18	3
Kulawski (Filip) Doktor. — Stefan Mankowski za Janem Kazimierzem.	XVII	114	2
Kulczycki (Jakub) Żołnierz. — Wiazenia Rotm. za J. Kaz.	XVII	56	3
Kulczycki (Szymon) zabity pod Ostrołęką		226	
Kurowski (Józef) Malarz i Officer. — Tomasz Cieciszowski za Jana Kaz.	XVII	46	1
Kuszel Pułk. — Jakub Sobieski Chor. Kor. za Zygm. III.	XVII	20	1
Leski Pułk. — Odrowążczyk za Kaz. Wielkiiego.	XIV	22	3
Leśniowski Pułk. — Piotr Łaszcz za J. Kaz.	XVII	20	3
Łepkowski z Wołynia umarł w emigracji.		222	
Litwa sławna z patrjotyzmu, z męztwa i odwagi.		222	
Loman (Jan Antoni). — Jan Boratynski za J. Kaz.	XVII	124	1
Łopaciński Poseł umarł w bitwie pod Warszawą		218	
Łuszczewski Hr. i Poseł. — Łuszczewski za J. Kaz.	XVII	92	2
Łuszczewska Hrabinia. — Zofia Sieniawska za Zygmunta III.	XVII	74	2
Maciejowski (Ignacy) Off. — Marchocki za J. Kaz.	XVII	50	2
Maleszewski umarł w Paryżu.		218	
Malinowski Poseł. — Krzysztof Sapieha za Zygm. III.	XVII	94	1
Małachowski (Stanisław) Porucz. — Jan Polanowski za J. K.	XVII	50	3
Małachowska Hrabinia. — Dombrowka Żona Mieczysława I.	X	68	2 3
Małachowska Jener. — Agnieszka Firley za Walezyusza.	XVI	76	3
Marcińkowski (Karol) Doktor. — Kmita za Zygm. I.	XVI	114	3
Marcińkiewicz (Antoni). — Szymon Charliński za Batorego.	XVI	108	2
Miaskowski (Napoleon) Off. — Czarkowski za Zygm. I.	XVI	48	2 3
Michałowski (Piotr). — Jan Sokoliński za Zygm. III.	XVII	104	2
Michałowska (Julia). — Zofia Kobierzycka Żona Stefana Czarnieckiego.	XVII	76	1
Michałowski Kapitan. — Cikowski Podkom. za Zygm. III.	XVII	34	3
Mickiewiczowa Poety żona. —Alexandra Ostrogska za Zygmunta I.	XVI	76	2
Miesiałowicz (Eustachy). — Tobiasz Morsztyn za J. Kaz.	XVII	116	1
Miesiączek (Bazyli) xiądz i Doktor teologii. —Biskup Szczepanowski za Bolesława Smiałego.	XI	60	3
Miroszewski (Ignacy) Pułk. — Jaxow Branicki za J. Kaz.	XVII	24	3

	siècle.	pag.	coupl.
Krosnowska Comtesse. — Anne Chodkiewicz sous Sigismond I.	XVI	75	1
Kruszewski Colonel. — Balent sous Jean Cas.	XVII	19	3
Kulawski (Philippe) Docteur. — Etiènne Mankowski sous Jean Casimir.	XVII	115	2
Kulczycki (Jacob). — Wiazenia sous Jean Cas.	XVII	57	3
Kulczycki (Simon) mort à la bataille d'Ostrolenką.		227	
Kurowski (Joseph) peintre et Off. — Thomas Cieciszowski sous Jean Cas.	XVII	47	1
Kuszel Colonel. — Jacob Sobieski sous Sigis. III.	XVII	21	1
Leski Colonel. — Odrowążczyk sous Cas. le Grand.	XIV	23	3
Lesniowski Colonel. — Pierre Laszcz sous J. Cas.	XVII	21	3
Lepkowski Volhynien mort en emigration.		223	
Lithuanie célèbre province par son patriotisme et son courage.		223	
Loman (Jean). — Boratynski sous J. Cas.	XVII	125	1
Lopacinski Nonce, mort à la bataille sous Varsovie.		219	
Luszczewski Comte. — Luszczewski sous J. Cas.	XVII	93	2
Luszczewska Comtesse. — Sophie Sieniawska sous Sigismond III.	XVII	75	2
Maciejowski (Ignace) Off. — Marchocki sous J. Cas.	XVII	51	2
Maleszewski Référendaire mort à Paris.		219	
Malinowski Nonce. — Christophe Sapieha sous Sigis. III.	XVII	95	1
Malachowski (Stanislas). — Jean Polanowski sous J. Cas.	XVII	51	3
Malachowska Comtesse. — Dombrowka épouse de Miecislas I.	X	69	2 3
Malachowska Génerale. — Agne Firley sous Valois.	XVI	77	3
Marcinkowski (Charles) Docteur. — Kmita sous Sigis. I.	XVI	115	3
Marcinkiewicz (Antoine). — Simon Charlinski sous Battori.	XVI	109	2
Miaskowski (Napoléon) Off. — Czarkowski sous Sigis. I.	XVII	49	2 3
Michalowski (Pierre). — Jean Sokolinski sous Sigis. III.	XVII	105	2
Michalowska (Julie). — Sophie Kobierzycka sous Jean Casimir.	XVII	77	1
Michalowski Capitaine. — sous Sigismond III.	XVII	35	3
Mickiewicz épouse du Poète. — Alexandre Ostrogska sous Sigismond I.	XVI	77	2
Miesiałowicz (Eustache). — Tobie Morsztyn sous J. Cas.	XVII	117	1
Miesiączek (Basile) Abbé et Docteur de théologie. — L'évêque Szczepanowski sous Boleslas le Courageux.	XI	61	3
Miroszewski (Ignace) Colonel. — Jaxow Branicki sous J. C.	XVII	25	3

	siècle.	pag.	coupl.
Mochnacki (Maurycy). — Franciszek Czarnkowski za Jana Kazimierza.	XVII	94	2
Morozewicz (Kalixt) Poseł. — Jan Gniński Starosta za Jana Kazimierza.	XVII	92	3
Mrozowski (Wiktor) Żołnierz. — Skoraszewski Rotmistrz za Jana Kazimierza.	XVII	58	1
Nakwaska z Tow. Dobr. — Katarzyna Zamoyska za Zyg. I.	XVII	78	2
Niemcewicz (Karol) Poseł. — Adam Działyński Starosta za Jana Kazim.	XVII	96	1
Niemojowska Prez. — Barbara matka Jana Tarnowskiego.	XVI	78	1
Niezabitowski Dowódzca na Słonimie. — Jerzy Tyszkiewicz za Zygm. III.	XVII	94	3
Niezgodzki (Tomasz) sławny w krawiectwie w Paryżu.—Wojciech Piegłowski za J. Kaz.	XVII	116	2
Obywatele Polscy.		124	2
Orchowski (Aloizy). — Piotr Myszkowski Senator za Zygm. Augusta.	XVI	102	3
Orda (Napoleon). — Zbarawski Wojewoda za Batorego.	XVI	120	1
Ordyniec (Jan Kaz.) — Wilhelm Ketler za Batorego.	XVI	118	1
Ostkołęka sławna z bitwy tam stoczonéj.		226	
Ostrowska (Antonina). — Jadwiga żona Łokietka	XIV	74	3
Ostrowski (Józef) Oficer. — Wojciech Ostrowski sławny z nauk za Zygm. Augusta.	XVI	52	1
Ostrowski (Stanisław Kostka).—Jan Kostka za Walezyusza.	XVI	104	1
Pacówna (Ludwika) Gryzelda synowica Króla Batorego.	XVI	86	1
Paprocki Pułkownik. — Hołdakowski Pułkownik za Jana Kazimierza.	XVII	20	2
Parczewski (Konstantyn). — Bohdan Ogiński za Batorego.	XVII	116	3
Pietkiewicz (Ludwik) Poseł. — Bernacki za Zygm. III.	XVII	96	2
Piwowarski (Adam) Off. — Kochowski Historyk za Jana Kazimierza.	XVII	50	1
Platerowa Kaszt. — Rzepicha żona Igo Króla Piasta.	IX	70	1
Platerówna (Paulina). — Alexandra Katarzyna córka Czarnieckiego.	XVII	84	3
Płoński umarł w Paryżu.		224	
Podczaski (Władysław) Pułk. — Jan Szumowski za J. Kaz.	XVII	22	1
Polki w ogólności.		86	2
Ponińska Księżna. — Anna Aloiza Ostrogska za Zygm. I.	XVI	66	3
Potocka (Tekla). — Włodzimierz Potocki naszych dni Bohatyr.	XIX	78	3

	siècle.	pag.	coupl.
Mochnacki (Maurice). — François Czarnkowski sous Jean Casimir.	XVII	95	2
Morozewicz (Caliste). — Jean Gninski sous Jean Casimir.	XVII	93	3
Mrozowski (Victor). — Skoraszewski Maréchal des logis sous Jean Casimir.	XVII	59	1
Nakwaska. — Cathérine Zamoyski sous Sigis. I.	XVI	79	2
Niemcewicz (Charles). — Adam Dzialynski sous Jean Casimir.	XVII	97	1
Niemojowska. — Barbe mère de Jean Tarnowski.	XVI	79	1
Niezabitowski. — Georges Tyszkiewicz sous Sigis. III.	XVII	95	3
Niezgodzki (Thomas) célèbre tailleur à Paris. — Adalbert Pielgrzymoski sous J. Casimir.	XVII	115	2
Nobles Enfans.		219	
Orchowski (Aloise). — Pierre Myszkowki Senateur sous le Règne de Sigis. Auguste.	XVI	103	3
Orda (Napoléon). — Palatin Zbarawski sous Battori.	XVI	121	1
Ordyniec (Jean Cas.). — Guillaume Ketler sous Battori.	XVI	119	1
Ostrolinka célèbre par la bataille qui s'y livrait.		227	
Ostrowska (Antoinette). — Hédvige épouse du Roi Lokietek.	XIV	75	3
Ostrowski (Joseph) Officier. — Adalbert Ostrowski sous Sigis. Auguste.	XVI	53	1
Ostrowski (Stanislas Kostka). — Jean Kostka sous Valois.	XVI	105	1
Pac (Louise) fille du Général. — Griselde sous Battori.	XVI	87	1
Paprocki Colonel. — Holdakowski Colonel sous Jean Casimir.	XVII	21	2
Parczewski (Constantin). — Bohdan Oginski sous Battori.	XVI	117	3
Pietkiewicz (Louis). — Bernacki sous Sigis. III.	XVII	97	2
Piwowarski (Adam). — Kochowski historien sous Jean Casimir.	XVII	51	1
Plater épouse de Castel. — Rzepicha Femme du Piast I Roi.	IX	71	1
Plater (Pauline). — Alexandre Cathérine fille de Grand Czarniecki.	XVII	85	3
Plonski mort à Paris.		225	
Podczaski (Ladislas) Colonel. — Jean Szumowski sous J. Cas.	XVII	23	1
Polonaises en général.		87	2
Poninska Princesse. — Anne Aloise Ostrogska sous Sigis. I.	XVI	67	3
Potocka (Thècle). — Wladimir Potocki son époux.	XIX	79	3

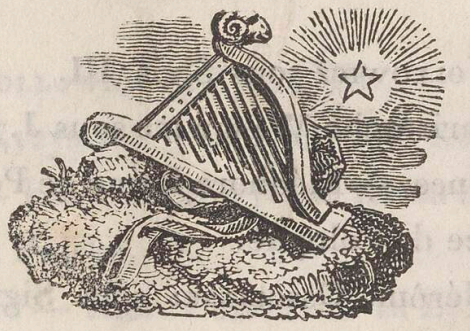
	wiek.	strona.	str.
Poznań Prowincja Polska sławna z patrjotyzmu		224	
Prażmowski Biskup.		228	5
Przezdziecki (Józef) Kapitan. — Stanisław Lanckoroński za J. Kazimierza.	XVII	36	1 2
Radziszewski Pułk. — Walenty Dębiński Kanclerz Wielki za Zygm. Augusta.	XVI	22	2
Rautenstrauchowa z domu Giedroyc. — Konstancja, żona Zygmunta III.	XVII	80	1
Rottermundowa Jenerałowa. — Zofia Lubomirska za Zyg. I.	XVI	80	3
Rutkowski umarł w Emigracji.		222	
Sapieha (Xiąże Eustachy). — Xiąże Wiśniowiecki za Jana Kazimierza.	XVII	88	1
Sarnecki (Fabian) — Ostromecki za Króla Batorego.	XVI	118	3
Schwartzowa z Tow. Dobr. — Konstancja Leszczyńska za Jana Kazim.	XVII	82	2
Sewerynowicz dzielny pianista. — Temruk za Batorego.	XVI	122	1
Sieńkiewicz (Karol).—Andrzej Zamoyski za Stan. Aug.	XVIII	106	1 2
Sieńkiewiczowa małżonka Karola. — Zofia Kostka z domu Odrowąż.	XVI	84	1
Sierakowski Podpuł. poległ w bitwie pod Kuflewem.		220	
Skarzyński (Kazimierz) Jenerał — Kazimierz II.	XII	14	2
Skarzyński (Ambroży) Jenerał. — Bolesław Pobożny.	XIII	14	1
Skarzyński (Wincenty) Kapitan. — Jan Sarzechowski za Zygmunta I.	XVI	38	1
Skrzyński Porucz. pod Międzyrzycem w bitwie poległ.		224	
Słowaczyński Redaktor. — Stanisław Krótkowski za Batorego.	XVI	120	3
Smitkowski Major. — Michał Stanisławski Chorąży za Jana Kazimierza.	XVII	28	2
Sokołowski pod Ostrołęką w bitwie żyć przestał.		226	
Sołtan (Adam) Pułkownik.—Eliasz Pielgrzymowski za Zygmunta III.	XVII	24	1
Stadnicki pod Grochowem w bitwie umarł.		220	
Staniewiczowa z Towarzystwa Dobr. — Zofia Lubomirska za Zygmunta I.	XVI	82	3

	siècle.	pag.	coupl.
Posen célèbre Province de Pologne.		225	
Prażmowski Evêque.		229	5
Pretres Polonais en général.		65	3
Priere.		233	1
Przezdziecki (Joseph) Capitaine. — Stanislas Lanckoronski sous J. Casimir.	XVII	37	1 2
Radziszewski Colonel. — Valentin Dembinski sous Sigism. Auguste.	XVI	23	2
Rautenstrauch née Giedroyc. — Constance femme de Sigismond III.	XVII	81	1
Rottermumd épouse du Général. — Sophie Lubomirski sous Sigis. I.	XVI	81	3
Rutkowski mort en Emigration.		223	
Sapieha (Eustache) Prince. — Wisniowiecki Prince sous J. Casimir.	XVII	89	1
Sarnecki (Fabien). — Ostromecki sous le règne de Battori.	XVI	119	3
Schwartz. — Constance Leszczynska sous Jean Casimir.	XVII	83	2
Sewerynowicz célèbre pianiste. — Temruk sous Battori.	XVI	123	1
Sienkiewicz (Charles).—Andrée Zamoyski sous Stan. Aug.	XVIII	107	1 2
Sienkiewicz épouse de Charles. — Sophie Kostka sous Battori.	XVI	85	1
Sierakowski Officier mort à la bataille de Kuflew.		221	
Skarzynski (Casimir) Général. — Casimir. II.	XII	15	2
Skarzynski (Ambroise) Général. — Boleslas le Pieux.	XIII	15	1
Skarzynski (Vincent) Capitaine. — Jean Starzechowski sous Sigis. I.	XVI	39	1
Skrzynski Off., mort au combat sous Miendzyrzyc.		225	
Slowaczynski Redacteur. — Stanislas Krotkowski sous Battori.	XVI	121	3
Smitkowski Major. — Michel Stanislawski sous Jean Casimir.	XVII	29	2
Sokolowski mort au combat d'Ostrolinka.		227	
Soltan (Adam) Colonel. — Elie Pielgrzymowski sous Sigismond III.	XVII	25	1
Soldats Polonais en général.		59	3
Stadnicki mort au combat de Grochow.		221	
Staniewiczowa. — Sophie Lubomirska sous Sigis. I.	XVI	83	3

	wiek.	strona.	str.
Stankiewicz Xiądz. — Biskup Uchański za Zygm. I.	XVI	62	2
Stecki (Adolf) Off. — Ostrorog za Zygm. I.	XVI	52	2
Suchodolski umarł w bitwie pod Warszawą.		222	
Suchorski (Julian) Żołnierz. — Andrzéj Herburt za Zyg. I.	XVI	58	2
Swierczewski pod Grochowem umarł.		224	
Swiętosławski (Zenon). — Kruszelnicki za J. Kaz.	XVII	110	3
Swirski Poseł. — Cetner Kaszt. za J. Kaz.	XVII	98	1
Szlachetni Bracia.		218	
Sznayde Jł. — Mieczysław Król Polski.	X	16	1
Szmitt Porucznik. — Michał Woyniłowicz Starosta za Jana Kazimierza.	XVII	52	3
Szulc (Michał) Baron i Pułkownik. — Giżycki Sędzia za Jana Kazimierza.	XVII	24	2
Szymanski (Leon). — Jan Borucki za Batorego.	XVI	118	2
Szyrmina żona Proff. Szyrmy. — Kunegunda Królowa.	XIII	82	1
Trepka Xiądz. — Stanisław Karnkowski Biskup za Bat.	XVI	62	1
Tur Sekretarz Sejmu. — Karliński Chorąży za Zygmunta III.	XVII	96	3
Wejsenhoff (Lucjan).—Subdelegat Obuchowicz za Zyg. III.	XVII	122	2
Westchnienie do Boga.		232	
Wołodkowicz (Alex.) Stanisław. — Działyński Starosta za Zygmunta. III.	XVII	122	3
Wołłowicz Major. — Wołłowicz za Zygm. III.	XVII	28	3
Wołowski (Ludwik). — Krzysztof Wąsowicz za J. Kaz.	XVII	98	3
Wołowska żona Posła. — Eleonora Korybuta Króla żona.	XVII	84	2
Wołyń piękna Prowincja Polska.		224	
Woronicz (Janusz) Oficer. — Hier. Ossoliński za Zygmunta Augusta.	XVI	54	1
Woroniecki (Lucyan) Xiąże. — Xiąże Wacław za Kazimierza Wielkiego.	XIV	54	2 3
Woyczyński Jł. — Przemysław I. Król Polski.	XIII	12	2
Wroniecki (Antoni) Jł. — Bolesław Kędzierzawy.	XII	16	3
Wrotnowski (Felix). — Swierzechowski Hetman za Zygmunta I.	XVI	98	2
Xięża Polscy w ogólności.		64	3
Zabłocki (Kazimierz) Major. — Swierść Wojski za Zygmunta I.	XVI	30	1
Zabłocka (Felicya) umarła w Paryżu.		228	2

	siècle.	pag.	coupl.
Stankiewicz Abbé. — L'évêque Uchanski sous Sigis. I.	XVI	63	2
Stecki (Adolphe) Off. — Ostrorog sous Sigis. I.	XVI	53	2
Suchodolski mort en combattant sous Varsovie.		223	
Suchorski (Julien) Soldat. — André Herburt sous Sigismond I.	XVI	59	2
Swierczewski mort en combattant sous Grochow.		225	
Swietoslawski (Zeno). — Kruszelnicki sous J. Cas.	XVII	111	3
Swirski Nonce. — Cetner Castellan sous J. Casimir.	XVII	99	1
Sznayde Général. — Miecislas Roi de Pologne.	X	17	1
Szmitt Off. — Michel Woynilowicz sous J. C.	XVII	53	3
Szulc (Michel) Baron Colonel. — Gizicki Juge sous Jean Casimir.	XVII	25	2
Szymanski (Leon). — Jean Borucki Nonce sous Battori.	XVI	119	2
Szyrmina épouse du Prof. Szyrma. — Conégonde Reine.	XIII	83	1
Trepka Prêtre, — Stanislas Karnkowski Evêque sous Batt.	XVI	63	1
Tur Secrétaire de la Diète. — Karlinski sous Sigis. III.	XVII	97	3
Wejsenhoff (Lucien). — Obuchowicz sous le Règne de Sig. III.	XVII	123	2
Wolodkowicz A. — Stanislas Dzialynski sous Sigis. III.	XVII	123	3
Wollowicz Major. — Wollowicz sous Sigis. III.	XVII	29	3
Wolowski (Louis). — Christophe Wąsowicz sous J. C.	XVII	99	3
Wolowska épouse du Nonce. — Eléonore Reine de Pologne.	XVII	85	2
Volhynie célèbre Province de Pologne.		225	
Woronicz (Janvier). — Jérôme Ossolinski sous Sigismond Auguste.	XVI	55	1
Woroniecki (Lucien) Prince. — Vinceslas sous Casimir le Grand.	XIV	55	2 3
Woyczynski Général. — Premislas I. Roi de Pologne.	XIII	13	2
Wroniecki (Antoine) Général. Boleslas le Crépu.	XII	17	3
Wrotnowski (Felix). — Swierzechowski Duc sous Sigis. I.	XVI	99	2
Zablocki (Casimir) Major. — Swierść Woyski sous Sigismond I.	XVI	31	1
Zablocki (Felicie) mort à Paris.		229	2

	wiek	strona	str.
Zabiełło (Józef) Kapitan. — Stabrowski Kasztelan za Zygmunta III.	XVII	36	3
Zaborski (Daniel) Kapitan. — Hetman Pac za J. Kaz.	XVII	40	3
Zaleski (Józef) Oficer. — Bogusław Leszczyński za Jana Kazimierza.	XVII	30	2
Zalewski (Piotr). — Jan Starzechowski Wojewoda za Zygmunta I.	XVI	100	2
Załuski (Roman). — Piotr Czarniecki za J. Kaz.	XVII	102	1
Zambrzycki (Ludwik) umarł w Paryżu.		220	
Żarczyński (Amancyusz) Poseł. — Stanisław Warszycki za Zygmunta III.	XVII	100	3
Ziemiański (J.) Kanonik. —Benedykt Woyna Biskup za Zygmunta III.	XVII	60	1
Żołnierze wszelkiéj rangi.		58	3
Zwierkowski (Walenty) Poseł. — Tenczynski za Zygm. I.	XVI	100	1

	siècl.	pag.	coupl.
Zabiello (Joseph) Capitaine. — Stabrowski Castellan sous Sigis. III.	XVII	37	3
Zaborski (Daniel) Cap. — Le Duc Pac sous J. Cas.	XVII	41	3
Zaleski (Joseph) Officier. — Boguslas Leszczynski sous Jean Casimir..	XVII	31	2
Zaleski (Pièrre). — Jean Starzechowski Palatin sous Sigismond I;	XVI	101	2
Zambrzycki (Louis) mort à Paris.		221	
Zaluski (Roman). — Pierre Czarniecki sous J. C.	XVII	103	1
Żarczynski (Aimé) Nonce. — Stanislas Warszycki sous Sigismond III.	XVII	101	3
Ziemianski J. Chanoine. — Benoit Woyna Evêque sous Sigismond I.	XVII	61	1
Zwierkowski (Valentin) Nonce. — Tenczynski sous Sigis. I.	XVI	101	1

ZBIÓR

PRZEDMIOTÓW SKŁAJĄCYCH

TE DWA TOMY.

TOM PIÉRWSZY.

strona.

Przemowa. 4

Wiersze, i muzyka z ryciną Herbu Polskiego i Arką Noego przymierza, gdzie następnie się opisują Bohaterskie czyny Polaków tak z dni naszych jak i z dawniejszych. 6

Mowa do Posiedzenia Polskiego. 84

List do Jaśnie Oświeconego Imci Xięcia Adama Czartoryskiego. 110

Spiew żałobny, muzyka z ryciną wskazujące wiekopomność i męztwo Polaków zmarłych za sprawę Kraju. 116

Mowa przy grobie Józefa Zienkowicza. 128

Modlitwa czyli śpiew Religijny do muzyki; rycina wskazuje portret samego Autora. 132

Lista wspomnionych Imion w téj Księdze pod literą alfabetyczną. 142

Przyczyny nazwania, że Adam Czartoryski. Adam I. 144

Treść ogólna Igo tomiku. 160

RECUEIL

DES MATIÈRES CONTENUES

DANS CET OUVRAGE.

PREMIER VOLUME.

page.

Préface. 5

Vers et musique rappelant les hauts-faits des Polonais tant anciens que modernes; cette pièce est accompagnée d'une vignette représentant les armes de Pologne et l'Arche de Noé. 7

Discours adressé aux Fils de la Pologne. 85

Lettre de l'Auteur à son Altesse Royale, le Prince Adam Czartoryski. 111

Chant élégiaque, avec musique et vignette exprimant le courage des Polonais morts pour la défense de leur Patrie. 117

Discours prononcé sur la tombe de Joseph Zienkowicz. 129

Chant Religieux avec musique et vignette représentant l'Auteur. 133

Table par ordre alphabétique où la prononciation des Noms Polonais est entre parenthèse. 143

Motifs pour lesquels on nomme le Prince Adam Czartoryski, Adam Premier. 145

Conclusion du premier volume. 160

TOM DRUGI.

strona.

Przemowa. 6

Wiersze, rycina do muzyki wskazuje portret Xiążęcia Adama Czartoryskiego; następnie opisuje się patrjotyzm Bohaterów Polski tak z dni naszych jak i z dawniejszych. 10

Spiew Jagielloński, rycina do muzyki wskazuje portret Xiężnej Anny Czartoryskiej razem z dziećmi. 126

Biografia Xiężnéj Anny Czartoryskiej z domu Sapieżanki. 132

Spiew Polski, muzyka przy rycinie wskazującej Chronologję i początek Królestwa polskiego. 146

Z podań historycznych Polska być musi. 152

Spiew narodowy, muzyka przy rycinie wskazującej Imiona Bohaterów Polski z naszych czasów. 166

Z prawa Teologicznego Polska być musi. 172

Drugi śpiew Narodowy, muzyka przy rycinie wskazującej Imiona Bohaterów Polski z naszych czasów. 180

Z prawa Bożego Polska być musi. 186

Rzeczpospolita czyli uczestnictwo niedoli. 196

Spiew żałobny, muzyka z ryciną na pamiątkę Bohaterów Polski. 216

Mowa przy grobie Felicji Zabłockiej, 234

Mowa przy grobie Ludwika Zambrzyckiego. 238

Mowa przy grobie Xawerego Goczałkowskiego. 242

Mowa przy grobie Daniela Czechowicza. 248

Lista wspomnionych Imion w tym tomiku pod literą alfabetyczną. 252

Dążność ogólna drugiego Tomiku. 272

DEUXIEME VOLUME.

page.

Préface. 7

Vers et musique avec vignette représentant le Prince Adam Czartoryski, on voit dans ces vers les belles actions des Polonais tant anciens que modernes. 11

Chant de Jagellon, musique et vignette rassemblant les traits de la Princesse Anne Czartoryska et de ses nobles Enfans. 126

Biographie de la Princesse Anne Czartoryska née Sapieha. 133

Chant Polonais, musique avec vignette retraçant l'origine et la Chronologie de Pologne. 147

Historiquement la Pologne ne peut périr. 153

Chant National, musique avec vignette où sont tracés les Noms des héros Polonais de nos jours. 167

Théologiquement la Pologne doit exister. 173

Second chant National, la vignette de la musique retrace les Noms des héros Polonais de nos jours. 181

D'après le droit divin la Pologne doit exister. 187

République, synonime de desordre. 197

Chant élégiaque, musique et vignette à la mémoire des héros Polonais. 217

Discours prononcé sur la tombe de Felicie Zablocka. 235

Discours prononcé sur la tombe de Louis Zambrzycki. 239

Discours prononcé sur la tombe de Xavier Goczalkowski. 243

Discours prononcé sur la tombe de Daniel Czechowicz. 249

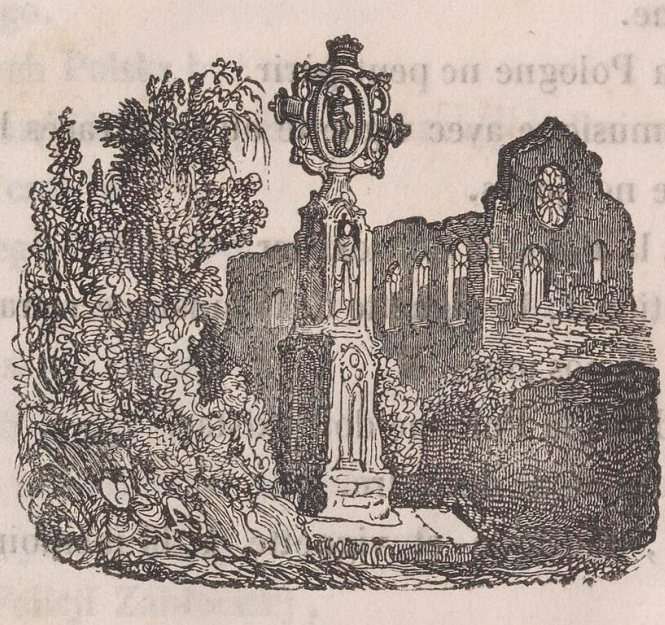
Table par ordre alphabétique des Noms Polonais en ce volume. 253

Conclusion du second volume. 272

DO CZYTELNIKA.

Wzywamy was i prosiemy w Imie Chrystusowe, że dowiedziawszy się od nas jak macie postępować drogą waszego szczęścia i w łasce Bożéj, byście się ciągle zajmowali na ten sposób i coraz lepszemi się stali.

Z Listu S. Pawła do Thess. Roz. IV. w. 1.

AU LECTEUR.

Nous vous supplions et nous vous conjurons au nom du Seigneur, qu'ayant appris de nous comment vous devez marcher dans la voie de Dieu pour lui plaire, vous y marchiez aussi d'une telle sorte, que vous y avanciez de plus en plus.

S. Paul I. Thess. IV. verset 1.

Z. ARCHIWUM X. WDT
KS. J. CZARTORYSKIEGO

BIBLIOTEKA
X. X.
CZARTORYSKICH

ŻYCIE NASZE JAGIELLOŃSKIE.

ŻYCIE NASZE JAGIELLOŃSKIE.

Uwagi

NAD

POLSKĄ

MOWĄ POTOCZNĄ I WIERSZEM,

Z RYCINAMI, MUZYKA DO FORTE PIANO.

PRZEZ

XIĘDZA TOMASZA PRANIEWICZA.

TOM II.

BIBLIOTEKA KRÓLEWSKA ZBIORÓW GRYSKICH

w Paryżu.

1836.

1836.

colorchecker CLASSIC

x-rite

mm

colorchecker CLASSIC

x-rite